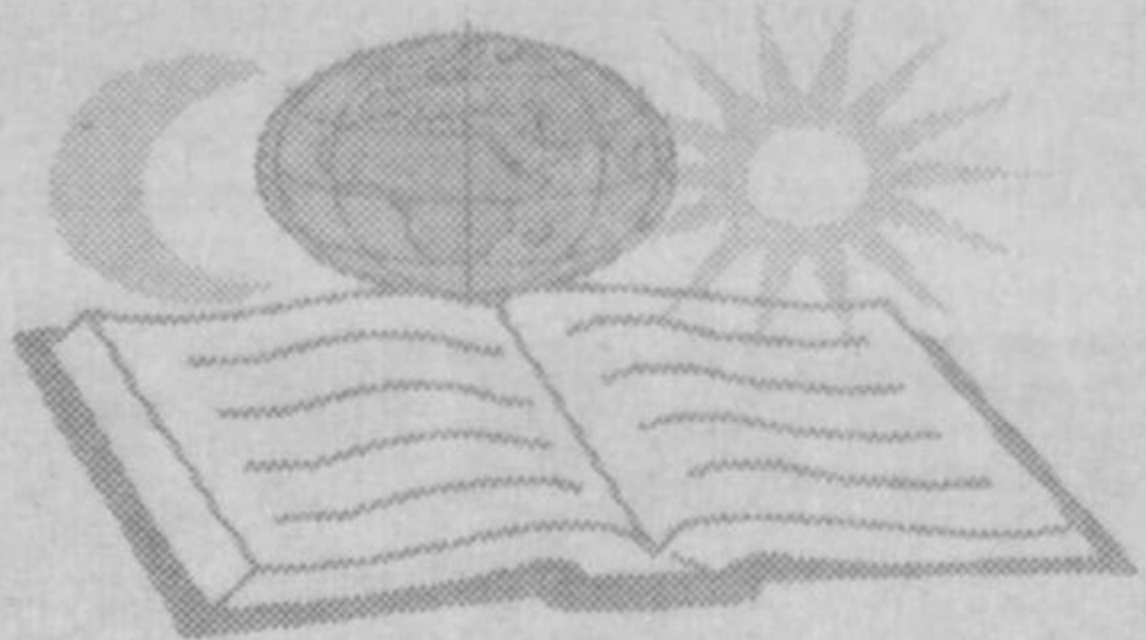

Ўзбекистон-Украина:

САМАРАЛИ ҲАМКОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов тақлифига биноан, 19 декабр куни Украина Республикаси Президенти Леонид Кучма амалий ташриф билан мамлакатимизга келди.

Ташриф «Дўрмон» қароргоҳида икки мамлакат раҳбарларининг юзма-юз суҳбати билан бошланди. Президентлар Ўзбекистон билан Украинанинг ўзаро алоқаларига доир долзарб масалалар, халқаро миқёсдаги муаммолар юзасидан фикр алмашди.

Таъкидлаш жоизки, стратегик ҳамкорлар ҳисобланган мамлакатларимиз ўртасида турли даражадаги мулоқотлар мунтазам равишда ташкил этиб келинади. Ислам Каримов тўрт бор Украинага ташриф буюрган. Леонид Кучма эса учинчи марта Ўзбекистонда меҳмон бўляпти. Суҳбат чоғида ушбу ташрифлар ҳамкорликнинг истиқболдаги вазифаларини белгилаб олиш, муносабатларни ривожлантириш йўлидаги муҳим қадамлар бўлгани, Украина раҳбари билан бу галги мулоқотлар эса анъанавий дўстлик, ўзаро манфаатдорлик, ишонч, ҳурмат ва тенглик асосида ривожланиб бораётган алоқаларимизга янги суръат бахш этиши таъкидланди.

FARZANDLARIMIZ BIZDAN KORA KUCHLI BILIMLI
BO'LO VA ALBATTA BAXTLI BO'LISHI SHART!

Президентлар БМТ, ЕХХТ каби халқаро ташкилотлар, МДХ доирасидаги ҳамкорлик, Афғонистондаги тикланиш ишларида баҳамжиҳат қатнашиш ва муҳокама этилган бошқа масалалар борасида томонларнинг нуқтаи назари яқинлиги яна бир қарра ўз тасдиғини тоғнагани, эндиги долзарб вазифа ана шу нуқтаи назарни ҳаётга кенгрок татбиқ этишдан иборатлигини таъкидлашди.

Икки мамлакат расмий делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокараларида давлатлар раҳбарларининг суҳбатига кўтарилган масалалар муҳокамаси давом этди. Томонлар ўзаро савдо-иқтисодий алоқалар ривожига сусайиш сезилганини қайд этаркан, ҳамкорлик кўламини оширишга тўсқинлик қилаётган сабабларни биргаликда бартараф қилиш зарурлигига эътибор қаратди.

Президентлар кўп томонлама ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон-Украина ҳукуматлараро қўшма комиссиясининг ишини яхшилаш зарурлигини таъкидладилар. Хусусан, ўтган йили ўзаро савдо ҳажми 400 миллион АҚШ долларини ташкил этган бўлса, бу йилги кўрсаткич ундан қарийб 90 миллион доллар кам бўлиши кутилмоқда.

(Давоми 2-бетда)

ПРЕЗИДЕНТ АСАРЛАРИ БИЛИМДОНЛАРИ

Барчага маълумки, бир неча йиллардан бери Халқ таълими вазирлиги бошчилигида анъанавий тарзда "Президент асарлари билимдони" республика кўрик-танлови ўтказиб келинмоқда. Бу йил ҳам 17-18 декабрь кунлари республика илмий педагогика кутубхонасида юртимизнинг илғор фикрли ўқувчилари орасида кўрик-танловнинг якуний босқичи бўлиб ўтди.

Унда халқ таълими вазири ўринбосари У.Мусаев, ХТВ маънавий ва маърифий ишлар бошқармаси бошлиғи Ж.Ғоziлов, ЎзФА тарих институти ходимаси Г.Ғаниева ва бошқалар иштирок этиб кўрик-танлов қатнашчиларини қизгин қутлашди. Танловга Тошкент вилоятидан ташқари республикамизнинг барча вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасидан вакиллар ташриф буюришди.

Танлов тўрт босқич: Оғзаки

Tanlov

баён, Ёзма баён, Тест саволлари ва Ижодий (рефератлар, шеърлар, қўшиқлар, расмлар, альбомлар таёрлаш) танлов асосида бўлиб ўтди. Танловда ўқувчилар ўзларининг Президент асарларини нечоғли мукаммал билишларини намойён этишди.

Тошкент шаҳар Миробод туманидаги 328-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Ф.Жўраев ва Хоразм вилоятининг Шовот тумани 21-мактабнинг 9-синф ўқувчиси М.Абдуллаеваларнинг бу борада олдига тушадигани топилмади. Ҳакамлар ҳайъатининг қарорига кўра улар биринчи ўринга муносиб деб топилди ва ХТВнинг биринчи даражали дипломи билан тақдирланди.

2-ўрин учун бўлган беллашувлар бошқаларидан кескин фарқ қилган ҳолда, ўзининг номзодлари бир-биридан асло қолишмаслигини кўрсатди. Нукус тумани 3-мактаб интернатнинг 9-синф ўқувчиси Қ.Юсупов, Ромитан тумани 40-мактабнинг 11-синф ўқувчиси З.Тожиёва ҳамда Норин тумани 26-мактабнинг 9-синф ўқувчиси М. Абдуллаевалар иккинчи ўрин учун муносиб деб топилди ва ХТВнинг иккинчи даражали дипломи билан тақдирланди.

3-ўрин учун эса Жиззах туманидаги ихтисослаштирилган иқтидорли болалар мактаб интернатининг 9-синф ўқувчиси Д.Азимова, Ғузор тумани Жаҳон тиллари лицейининг 10-синф ўқувчиси Ф. Мирзаев ва Пайариқ тумани 6-мактабнинг 10-синф ўқувчиси С. Раҳмонова даъвогарлик қилиб, ўзларининг муносиб номзод эканликларини исботлаб бера олди ва ХТВнинг 3-даражали дипломи билан тақдирланди.

МУХБИРИМИЗ

ТАЪЛИМДА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК

УНДА ДОНОР ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ЎРНИ ҚАНДАЙ?

Албатта, таълим-тарбия ҳар қачон долзарб масала. У жамият эртаси, унинг равнақи ёки аксинча, таназзулини белгилашга қодир. Зотан, бугун мактаб партасида алифбедан сабоқ олаётган жажжи ўғил-қиз нигоҳида келажакнинг акси бор. Бу эса зиммамиздаги масъулият юкини янада оширадими, улар тақдирига бефарқ бўлиш миллатнинг ўқ илдизига болта уриш билан баробардир. "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"нинг яратилишига ҳам, юрт келажакнинг пойдеворини мустаҳкамлаш, унинг истиқболини порлоқ кўриш мақсад-муддоси туртки бўлган бўлса, ажаб эмас.

Бугунги кунда мазкур дастур асосида таълим тизимида кечаётган ислохотларга айтарли кўп вақт бўлгани йўқ. Бирок, қувонарлиси шундаки, амалга оширилаётган саъй-ҳаракатлар, изланишлар самараси ҳозирда ноқ ёшларимизнинг билим ва касб чўққи-

ларини забт этиш йўлида қўлга киритаётган муваффақиятларида бўй кўрсата бошлади. Албатта, бу борадаги ютуқлар замирида кадрлар тайёрлаш тизимининг шаклланиши ва фаолият кўрсатишининг асосий тамойилларидан бири бўлган соҳага чет эл сармоялари, халқаро донорлик ташкилотла-

Davra suhbatlari

ри ва жамғарма маблағларининг жалб этилиши, улар билан ўрнатилган ҳамкорлик алоқаларининг ўрни алоҳида. Шунини таъкидлаш лозимки, халқаро ҳамжамият Ўзбекистонда яратилган таълимдаги миллий моделни катта қизиқиш билан қабул қилди. Жумладан, БМТ, ЮНЕСКО ва кўпгина халқаро ташкилотлар юртимизда олиб борилаётган

таълим тизимидаги ислохотларнинг самарали эканлигини ўтказилган кўплаб халқаро анжуманларда эътироф этишган. Шу боис, мазкур ўзига хос дастурни тезроқ амалиётга татбиқ этиш мақсадида молиявий институтлар ва ривожланган мамлакатлар томонидан иқтисодий ва техник кўмак беришга келишиб олинган. Ушбу ёрдамлар эса бугунги кунда, янгитдан жорий қилинган янги турдаги таълим муассасалари — касб-хунар коллежлари ва академик лицейларнинг моддий-техника базасини ривожлантириш, замонавий ўқув қўлланмалари яратиш ҳамда кадрларни қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштиришга йўналтирилмоқда. Ўз ўрнида савол туғилади. Маълумки, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" босқичма-босқич амалиётга жорий этилаётган бўлиб, бугунги кунда унинг иккинчи, яъни сифат босқичига қадам қўйилди.

(Давоми 3-бетда)

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Мамлакатимизда Украина билан ҳамкорликда ташкил этилган элликка яқин қўшма корхона бор. Бу миқдор ҳам имкониятлар даражасида эмас. Қўшма комиссиянинг мажлислари аслида шу камчиликларни бартараф этишга қаратилиши керак. Лекин президентларнинг яқдиллик билан таъкидлашича, сўнгги вақтда комиссия фаолиятида амалий самара кам бўлган. Ислон Каримов комиссия таркибини янгилашни таклиф этди. Келишувга биноан, январ ойида Киевда унинг навбатдаги мажлиси бўлади ва қатнашчилар муайян масалаларга аниқ ва фойдали ечим топиш билан жиддий шуғулланади.

нийат даражасида ишламаяпти, шундай эса-да, хизмат кўрсатиш учун нисбатан катта шартлар қўяди. Ваҳоланки, келишув асосида бу муаммони осон ҳал этиш мумкин. Украина раҳбари музокара чоғидаёқ транспорт вазири Георгий Кирпага бу масалани жиддий ўрганиб чиқиш ва зудлик билан Ўзбекистонга келишув ҳақида расмий хабар юборишни топширди.

Леонид Кучма Ўзбекистон Президенти томонидан билдирилган барча таклифларни қўллаб-қувватлашни ва уларни рўйбга чиқаришнинг икки томон учун ҳам энг манфатли йўллари топиш вазирасини ҳукумат аъзолари ҳамда қўшма комиссия иштирокчиларига топширди.

ҳукуматлари ўртасида дори-дармонни қайд қилишни ўзаро эътироф этиш ҳамда ташқи сиёсат маҳкамаларининг ҳамкорлиги ва фаолиятини мувофиқлаштиришга қаратилган битимлар имзоланди.

Шундан кейин бўлиб ўтган матбуот анжуманида президентлар ўзаро мулоқотлардан тўла қониқиб қолганини, қўрилган барча масалалар бўйича фикрлар бир жойдан чиққанини таъкидлади. Леонид Кучма Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий барқарорликка, иқтисодий ислохотларга юқори баҳо берди. Ўзбекистонда юздан ортиқ миллат вакиллари тотув яшамоқда.

Маълумки, МДХнинг навбатдаги саммити Украинада бўлади. Президент-

БУЮК УКРАИН ШОИРИГА ЭҲТИРОМ

Давлатимиз раҳбари Ислон Каримов тақлифига биноан мамлакатимизга келган Украина Республикаси Президенти Леонид Кучма амалий ташрифнинг иккинчи кунини пойтахтимиздаги "Ўзбекистон" спорт-соғломлаштириш мажмуи билан танишувдан бошлади. Юксак мартабали меҳмон жаҳон андозаларига тўлиқ жавоб берадиган сув спорти саройи, муҳташам теннис кортининг меъморий ечимига, мавжуд қулайликларига юқори баҳо берди.

Президентлар украин халқининг атоқли шоири Тарас Шевченкога юксак эҳтиром рамзи сифатида Тошкентда ўрнатилган ҳайкалнинг очилиш маросимида иштирок этди.

Тантанали маросимни Тошкент шаҳар ҳокими Рустам Шоабдурахмонов очди. Икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради.

— Тошкентда украин

рикенг Украина замини инсониятга Тарас Шевченкодек ажойиб шоир, иқтидорли рассом, янги украин адабиётининг асосчиси ва озодлик куйчисини етказиб берди.

Унинг "Кобзарь" китобида украин халқининг донишмандлиги, олижаноблиги ва келажакка бўлган юксак ишончи ўзифодасини топган.

Буюк украин шоирининг ижоди ўзбек халқининг дилига жуда яқин. Унинг машҳур асарлари Ҳамид Олимжон, Амин Умарий, Ҳасан Пўлат, Мақсуд Шайхзода, Зулфия, Миртемир каби ўтқир қалам соҳиблари томонидан ўзбек тилига маҳорат билан таржима қилинган.

Давлатимиз раҳбари Тарас Шевченко ҳайкалининг айнаидаги ўрнатилишининг

аҳамияти ҳақида гапирар экан, қуйидагиларни алоҳида таъкидлади.

Орадан ўнлаб, юзлаб йиллар ўтгандан кейин ҳам мана шу ҳайкал ва мактаб халқларимизнинг истиклол ва озодлик йўлидаги машаққатли курашларидан, Украинанинг 1966 йил Тошкентда рўй берган зилзила оқибатлари ва бартараф этишда кўрсатган катта

ёрдамидан, украин халқининг ўзбек халқи билан елкама-елка қилган меҳнатидан, пойтахтимизни қайта тиклашдаги фаол иштирокидан гувоҳлик бериб тураверади.

— Украин халқининг буюк фарзанди Тарас Шев-

ченкога қўйилган ҳайкалнинг тантанали очилиш маросимида иштирок этаётганимдан бағоят мамнунман, - деди Леонид Кучма. — Атоқли шоиримизга кўрсатилган буюксак эҳтиром учун Ўзбекистон халқи ва Президент Ислон Каримовдан миннатдорман.

Икки давлат раҳбарлари шоир ҳайкали пойига гул қўйди. Президентлар шу ернинг ўзида Ўзбекистонда яшовчи украин миллати вакиллари билан учрашди. Самимий суҳбат чоғида мамлакатимизда украин маданияти ривожига берилаётган улкан эътибор, икки миллат вакиллариининг иноқлиги, қардошлиги ҳақида сўз

борди.

Леонид Кучма ва Ислон Каримов 110-мактабга ташриф буюрди. Икки давлат раҳбарларининг украин ва ўзбек миллий либосидаги болалар анвойи гуллар билан қарши олди. Президентлар мактабнинг компьютер синфида яратилган шароит билан танишди, ўқувчи ва педагоглар билан суҳбатда бўлди. Замоновий компьютерларда ишлашни кунт билан ўрганаётган ёшлар ўз қизиқишлари, орзулари ҳақида гапирди, украин ва ўзбек тилларида шеърлар ўқиди.

Шу билан Украина Республикаси Президентининг Ўзбекистонга амалий ташрифи ниҳоясига етди. Юксак мартабали меҳмонни Тошкент аэропортида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов кузатиб қолди.

Озод РАЖАБОВ,
ЎЗА мухбири

САМАРАЛИ ҲАМКОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛИДА

Мамлакатимиз раҳбари Украина томонини Ўзбекистондаги кенг хусусийлаштириш жараёнида фаол қатнашишга чорлади. Айниқса, «Ўзбекнефтгаз» миллий холдинг компанияси, «Ўзавтотўл» концерни каби муассасалар томонидан эълон қилинаётган тендерларда қатнашиш украиналик ҳамкорларимиз учун жуда фойдали бўлиши аниқ.

Ислон Каримовнинг яна бир тақлифи Афғонистондаги тикланиш ишларида биргаликда иштирок этишдан иборат бўлди. Хусусан, йўлсозлик, кўприксозлик каби соҳаларда ҳамкорлик самарали кечишига шубҳа йўқ.

Транспорт коммуникацияси масаласи ҳам жуда долзарб. Ўзбекистон Крим, Кавказ ва Болтиқбўйида денгиз портларидан фойдаланиш имкониятига эга. Лекин Украина бандаргоҳлари янада қулай ҳисобланади. Леонид Кучманинг таъкидлашича, мамлакат портлари имко-

шириш зарурлигини таъкидлади.

Ўзбекистон билан Украина илм-фан, техника ва технология, таълим, маданият соҳаларида ҳам фаол ҳамкорлик қилиб келади. Айни пайтда олимларимиз сейсмология, янги технологиялар яратиш каби кўплаб соҳаларда қўшма тадқиқотлар ўтказмоқда. Кадрлар тайёрлаш борасида ҳам яхши алоқа йўлга қўйилган. Маданий соҳага келсак, Леонид Кучманинг бу галги ташрифи асосида пойтахтимизда украин халқининг атоқли шоири Тарас Шевченконинг ҳайкали очилади, Украина раҳбари Тошкентдаги 110-мактабга компьютер хонаси ҳадя қилган. У мактабнинг ўқувчи ва ўқитувчилари билан ҳам учрашди. Музокарада бундай алоқаларни янада ривожлантириш зарурлиги таъкидланди.

Кўплаб масалаларга ойдинлик киритилган самарали музокаралардан кейин Ўзбекистон ва Украина

лар ушбу тузилма фаолиятини ривожлантириш борасида ҳам яқдил эканини маълум қилди. Уларнинг фикрича, Украина саммитида қўрилган натижаларга эришилса, ҳамдўстлик ривожланишнинг янги палласига қиради. Бу ерда гап, хусусан, Эркин савдо зонаси тўғрисидаги шартноманинг амалга оширилиши хусусида кетмоқда.

1994 йили имзоланган мазкур ҳужжат бир неча йил ратификация қилинмай келди, кейинроқ кўпчилик розилик бергандан эса, «имтиёзлар қўлланмайдиган айрим товарлар» рўйхати ҳақидаги гап-сўзлар пайдо бўлди. Ваҳоланки, шартнома кучга кирса, МДХ жойлашган ҳудудда бошқа минтақавий ташкилотлар тузишга ҳожат қолмаган бўлар эди.

Шу билан Украина Президенти Леонид Кучма ташрифнинг расмий қисми ниҳоясига етди.

Анвар БОБОЕВ,
ЎЗА мухбири

ОДИЛ ЁҚУБОВНИНГ ЯНГИ КИТОБИ

Севимли ёзувчимизнинг "Қайдасан Мори-ко" деб номланган янги асарининг тақдироти бўлиб ўтди.

Ёзувчилар уюшмасида бўлиб ўтган бу тадбирни уюшма раиси, Ўзбекистон Қаҳрамони Абдулла Орипов олиб борди.

Янги асар ҳақида ёзувчи П.Қодилов, адабиётшунос олим Умарали Норматов, "Тафаккур" журналининг бош муҳаррири Эркин Аъзам сўзга чиқиб, ёзувчининг ва асарнинг муваффақиятлари ҳақида сўз юритишди.

Учрашув сўнггида муаллиф О.Ёқубов янги асари ҳақида қисқача гапирди ва қатнашчиларга ўз миннатдорчилигини билдирди.

Заргул ЭРНАЗАРОВА,
ЎЗДЖТУ Халқаро журналистика
факультети 1 босқич талабаси

Жорий йилда Прагада ўтказилган НАТО саммити кунлари Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов НАТО Бош қотиби Жорж Робертсон билан учрашди. Музокарада Ўзбекистон ва НАТО ҳамкорлигининг бугунги аҳоли, дунёдаги сиёсий вазият, терроризмга қарши кураш билан боғлиқ масалаларда фикр алмашилди. Асосийси, Жорж Робертсон Ўзбекистонда изчиллик билан амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотлар, Президент Ислон Каримовнинг жаҳонда тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш борасидаги ташаббусларини юқори баҳолади.

Жамоамиз билан биргаликда бундай эътирофдан гурунланган ҳолда умумжаҳон ҳаракатига қўшилган ва терроризм оқибатларини бошидан кечирган республикамизда огоҳликка даъват қилувчи суҳбатлар, унга бағишланган турли хил тад-

бирлар мунтазам ўтказилиб турилиши жоиз деган хулосага келдик. Хусусан, яқинда институтимизда ана шу долзарб мавзуга бағишланган анжуман бўлиб

ҲАР БИР СУҲБАТ МАВЗУИ – ОГОҲЛИК

ўтди. Унда "Ижтимоий фанлар ва маънавият асослари" кафедраси доценти, тарих фанлари номзоди Р.Машариповнинг "Мафкуравий жараёнларнинг минтақавий ва умумжаҳоний кўринишлари" мавзусидаги маърузаси тингланб, унинг муҳокамасида институт ректори О.Асқаров,

Shu aziz Vatan — barchamizniki!

доцентлар — Т.Сотлиқов, К.Азизов, О.Матякубов ва бошқалар фаол қатнашдилар.

Сўзга чиққанлар халқаро терроризмнинг сайёрамиз, қолаверса, инсоният учун, XXI аср учун энг ёвуз ва қабих куч эканлигини, унинг мафкуравий ниқоби ва моҳиятини фаш этишда гоёвий курашнинг энг самарали қурол ва воситаларидан унумли фойдаланиб, аҳолининг қалби ва онгига эзгу ният, эзгу сўз, эзгу гоёларни сингдириб, уни эзгу амалга айлантиришга даъват қилишга чақирдилар.

Баҳром ЁҚУБОВ,
Хоразм вилояти педагогларни
қайта тайёрлаш ва малакасини
ошириш институтининг проректори

ТАЪЛИМДА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК

УНДА ДОНОР ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ЎРНИ ҚАНДАЙ?

(Давоми. Боши 1-бетда)

Ҳўш, энди мазкур босқичда халқаро ташкилотлар билан олиб борилаётган ҳамкорлик алоқалари қандай маъно-моҳият касб этидиган соҳа ривожини ўқиб берилаётган кўмакни етарли даражада деб бўладими? Бу борада ҳам янги босқичга ўтиш зарурати туғилмадимикин?

Пойтахтимизда жойлашган муҳташам Халқаро бизнес марказининг йиғинлар залида юртимиз таълим тизими истиқболга хизмат қилувчи соҳа раҳбарлари, халқаро ташкилотлар ва давлат вакиллари ўртасида бўлиб ўтган "Ўзбекистон таълим тизими ислоҳотида донорлик кўмаги" мавзусидаги давра суҳбатида худди юқоридаги саволларга жавоб изланганлиги муҳим аҳамият касб этди. Ўз ўрнида таъкидлаш керакки, мазкур анжуман Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ижтимоий мажмуасининг ташаббуси билан ташкил этилган бўлиб, юртимиз таълим ривожига ҳисса қўшадиган халқаро ташкилот ва жамғарма вакиллари ҳукумат аъзолари билан бир стол атрофида биринчи маротаба мунозараларга киришди.

Давра суҳбатини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ташқи иқтисодий алоқалар ва чет эл инвестициялари департаменти бошлиғи Н.Маннапбеков очар экан, Ватанимиз таълим тизимини ривожлантириш воситасида фарзандларимизнинг замон талаблари даражасида таълим-тарбия олишлари йўлида халқаро ташкилот ва жамиятларнинг қўрсатаётган амалий ёрдамлари учун миннатдорчилик билдириб, ўтказилаётган анжуманнинг мақсад ва вазифаларига тўхталиб ўтди.

Ф.Кучукбаев, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг таълим сектори мудири:

— Маълумки, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"ни таълим тизимининг ҳам мазмунан, ҳам ташкилий жиҳатдан узлуксиз ва изчил жараёни деб қараш мақсадга мувофиқ бўлади. Зеро, у болани тарбиялашда мактабга таълимдан тортиб доимий равишда кадрларнинг малакасини оширишга бўлган узлуксиз жараёни тўлиқ қамраб олишга йўналтирилган. Бугунги кунда ушбу дастурнинг иккинчи босқичи ҳаётга татбиқ этилмоқда. Агарда мазкур даврга қадар амалга оширилган ишларга назар ташлайдиган бўлсак, айтиш мумкин бўлади, ўрта таълим мактаблари, ўрта махсус, касб-хунар таълими ва олий таълимнинг давлат таълим стандартлари яратилди. Мактабга таълимнинг давлат талаблари тасдиқланди. Улар асосида ўқув дастур ва режалари ишлаб чиқилган бўлиб, унга мувофиқ янги авлод дарслик ва ўқув қўлланмаларини яратиш, такомиллаштириш ва нашр этиш ишлари давом этмоқда. Уч йиллик таълим, яъни ўрта махсус ва касб-хунар таълими муассасалари ва академик лицей тизимига замин тайёрлаш мақсадида янги таълим даргоҳларини бунёд этиш ва замонавий ўқув жиҳозлари билан таъминлаш ишлари эса босқичма-босқич ниҳосига етказилмоқда. Уларни ўқитишда зарур бўлган услубий қўлланмалар ва тавсиялар билан таъминлаш борасида ҳам бир қатор муваффақиятларга эришилди. Ўқитувчилар малакасини ошириш борасида ҳам қатор ишлар амалга оширилаётган бўлиб, малака ошириш институтлари ишини системалаштириш, олий ўқув юртлири қошида педагог ходимларнинг тажрибасини оширишга қаратилган бир неча йўналишлар бўйича факультетлар ташкил этилди. Шунингдек, ўқитувчи учун яратилаётган ўқув-

услубий қўлланмалардан ташқари масофадан ўқитиш тизими ҳам йўлга қўйилмоқда. Зеро, ўқитувчининг 3 ёки 5 йил давомида бир маротаба малака ошириш курсларида тажриба алмашиши етарли эмас, деб ўйлаймиз. Шу боис, мазкур тизим тўлиқ йўлга қўйилса, ўқитувчи доимий равишда янги педагогик технологиялар билан танишиб, ўз билим ва тажрибасини ошириш имкониятига эга бўлади. Хулоса ўрнида шунини таъкидлаш лозимки, юқорида келтирилган йўналишлар бўйича қилинган ишлардан ташқари айтиш мумкин, шу соҳаларда ечимини қутаётган муаммолар, камчиликлар ҳам йўқ эмас. Ўйлайманки, ушбу масалалар ҳам ҳамкорликда олиб бориладиган излашларимиз боис тез орада барҳам топади.

Н.Маннапбеков, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ташқи иқтисодий алоқалар ва чет эл инвестициялари департаменти бошлиғи:

— Энг аввало шунини таъкидлаш лозимки, халқаро алоқалар орқали берилаётган кўмак Ўзбекистон таълим тизими ривожига муҳим ўрин тутди. Ўзтиборлиси, чет эллик ҳамкорларимиз "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" амалиётга жорий этила бошланган дастлабки кундан бошлаб нафақат молиявий, балки ташкилий ҳамда методик жиҳатдан ёрдам қўлини чўзиб келишмоқда. Менинг назаримда, мазкур соҳа ривожига тўртта йўналиш бўйича ҳамкорлик алоқаларини давом эттириш лозим. Биринчидан, таълим тизими жараёни структурасини модернизациялаш. Иккинчиси, соҳанинг мустақамлиги ва унинг самарадорлигини таъминлаш, учинчиси, таълимни бошқариш структурасини ислоҳ қилиш, ва ниҳоят, сўнггиси, таълим билан шуғулланувчи соҳа кишиларига қўшимча ижтимоий шароит яратишдан иборатдир.

Халқаро ҳамжамият томонидан бугунги кунда берилаётган иқтисодий ёрдамларнинг асосий қисми янги дарсликлар яратиш, академик лицей, касб-хунар коллежлари бунёд этиш, уларни замонавий ўқув қуроллари билан таъминлаш, педагогларни қайта тайёрлаш ҳамда ахборот технологиялари билан таъминлашга йўналтирилмоқда. Бунинг учун ўз ўрнида бизга кенг қўламда молиявий ёрдам бераётган Осиё Тараққиёт банки, Япония ва Корея ҳукумати ҳамда Германия техник ҳамкорлик маркази ва ТАСИС ташкилотларига алоҳида миннатдорчилик билдирамиз.

Албатта, ҳозирда бундай ҳамкорлик алоқалари тобора ривожланмоқда. Энди

эса миллий дастурни амалга оширишда галдаги вазифаларимиз қуйидагилардан иборат. Энг аввало, юртимиздаги мослаштирилган таълим ўчоқларини янги қурилаётган замонавий таълим масканлари билан алмаштириш, мавжуд ўрта махсус, касб-хунар таълими ўқув муассасаларини қайта реконструкция қилиш ҳамда замонавий турдаги академик лицей ва касб-хунар коллежларини бунёд этиш, уларни зарур ўқув-техника жиҳозлари билан таъминлаш, бундан ташқари мактабга таълим муассасаларида жаҳон тажрибасига суянган ҳолда янги йўлга қўйилаётган хусусий боғчалар тизимини кенгайтириш, уларни методик тавсиялар ва кўргазмалар қуроллар билан таъминлаш; барча ўқув муассасалари учун давлат таълим стандартларига мос тарзда ўқув адабиётларини яратиш, уларни такомиллаштириш, шунингдек, муҳандис-педагог кадрлар тайёрлашда унинг илмий-услубий асосларини яратиш ва такомиллаштириш, интернет тизимидан фойдаланган ҳолда ўқитувчиларни янги педтехнологиялар билан доимий таништириб бориш орқали интерактив таълим усулларини амалиётда қўллаш билан таълим сифатини оши-

риш, масофадан ўқитиш тизимини яратиш ва замонавий ахборот технологияларидан фойдаланган ҳолда педагог кадрларни қайта тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш лозим. Асосийси, ушбу ишларни амалга оширишда хорижий ҳамкорларимизнинг тўплаган тажрибаларидан унумли фойдаланган ҳолда чет эллик мутахассислар эътиборини кўпроқ жалб қилиш зарур.

Ишонамизки, бугунги фикр алмашувлардан кейин ушбу вазифаларни халқаро ҳамкорликка таянган ҳолда рўйбга чиқара оламиз. Бу йўлда эса қўйилган дастлабки қадамларимиз бизга куч бағишлайди.

Невил МакБейн, Британия кенгаши вакили:

— Мен мана шундай нуфузли анжуманда қатнашаётганлигимдан хурсандман ва унга таклиф қилишгани учун миннатдорчилик билдираман. Ўзбекистон аҳолисининг кўпчилиги қисмини ёшлар ташкил қилганлиги боис улар тақдирига қайғурган юртингиз ҳукумати таълим тизими ислоҳотида муҳим эътибор қаратаётганлиги қувонарлидир. Зотан, юрт олдида турган иқтисодий ва бошқа устувор вазифалар ҳам бевосита таълимдаги ислохотларга боғлиқ. Британия кенгаши Ўзбекистон ҳукумати билан таълим соҳасида бирга ишлаётганидан мамнун. Ҳозирда биз Осиё Тараққиёт банки билан ҳамкорликда янги дарсликлар яратишда иштирок этмоқдамиз. Ўйлайманки, бу Ўзбекистондаги барча вилоятлар учун амалий фойдадан холи эмас. Мазкур лойиҳа доирасида биз дарсликларни модернизациялашга муваффақ бўлдик. Натижада бугун ўқувчиларга дарсликларни ижарага бериш тизими жорий қилинди. Умид қиламизки, бундай ҳаракатларимиз Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан ҳам олиб борилаётган ҳамкорлик алоқалари самараси ўлароқ масофадан ўқитиш масалалари бўйича амалга оширилаётган бугунги излашларда ҳам юқори натижаларга эришамиз.

Рустам Аҳлиддинов, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари:

— Энг аввало, ХТВ томонидан республикада таълим тизимини ислоҳ қилишда фарзандларимизнинг замон талаблари даражасида билим эгаллашлари йўлида хорижий ҳамкорларимиз томонидан амалга оширилаётган ишлар, молиявий ва услубий қўллаб-қувватлашлари учун ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз. Дарҳақиқат, юқорида таъкидланганидек, таълим тизимидаги ислохотлардан кўзланган асосий мақсад, бу шахс камолатидир. Бу борада кўплаб амалий ишлар қилинганлиги юқорида ҳам эътироф этилди. Маълумки, миллий дастурнинг айтиш дастлабки босқичи мактабга таълим ва умумий ўрта таълим босқичи ҳисобланиб, улар фарзанд

тарбиясида муҳим ўрин тутди. Мазкур йўналишдаги ишлар ривожини ҳам кўп жиҳатдан халқаро алоқаларнинг қай тарзда йўлга қўйилганлигига бевосита боғлиқ. Масалан, биз 2000 йилдан буён бошлангич синфларда таълим сифатини аниқлаш мақсадида мониторинг хизматини йўлга қўйдик. Ўтган икки йиллик мазкур таҳлилларнинг қўрсатишича, халқаро алоқаларнинг самараси ўлароқ, ўқувчиларимиз ўзлаштиришларида ўсиш кузатишмоқда. Тўғри, бу халқ таълими тизимида муаммолар йўқ дегани эмас. Албатта, муаммоларимиз бор. Зеро, мазкур соҳанинг қўлама кенг. Унинг натижалари эса узоқ йиллар давомида бўй кўрсатади. Шу боис, таълим самарадорлигини ошириш мақсадида, энг аввало, педагог ходимларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлашга муҳим эътибор қаратганмиз. Ўйлайманки, янги 2003/2004 ўқув йили режалари тасдиқланаётган паллада ҳамкорларимиз шу жиҳатга эъти-

бор қаратишади. Бундан ташқари таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустақамлаш ҳамда компьютер технологиялари билан таъминлаш борасида ҳам оқсоқликлар мавжуд. Агар таҳлил қиладиган бўлсак, бугунги кунда фақат 10 фоиз мактабларимизгина ушбу ўқув жиҳозлари билан таъминланган. Бу ҳам ўз навбатида таълим сифатига таъсир ўтказмасдан қолмайди. Шунингдек, жорий ўқув йилидан янги дастур ва таълим стандартлари асосида дарсликларимиз тўлиқ янги графика асосида нашр этилмоқда. Бу ҳам осон юмуш эмас. Шу боис мазкур жиҳатда ҳам муаммолар юзага қалқиши, табиий. Албатта, бугун ўтиш даврини бошдан ўтказаяпмиз. Мазкур муаммоларни ўз вақтида ҳал қилиш учун чора-тадбирлар кўрилмоқда. Бу йўлда ҳукуматимиз томонидан қаратилаётган эътибор учун миннатдорчилик билдирамиз.

А.Илҳомов, Очиқ жамият институти. "Кўмак" жамғармаси — Ўзбекистон(АҚШ) ижрочи директори:

— Таълим дастурлари бизнинг жамғармамиз фаолиятининг устувор йўналишларидан биридир. Йил сайин ташкило-

тимиз томонидан юртингизда турли хил таълим дастурларини амалга ошириш учун 1 млн. АҚШ долларидан ортиқ миқдордаги маблағ ажратилмоқда. Бундан ташқари жамғармамиз иш фаолиятига таълим соҳасига янги информацион технологияларни жорий қилиш ҳам мақсадларимиздан биридир. Бизда бир неча таълим дастурлари мавжуд бўлиб, асосий иккита катта дастурга бирлашади. Биринчиси, информацион технологияларнинг таълим жараёнига киритилиши билан боғлиқ дастур. Шу кунга қадар таълим муассасаларини янги, замонавий ахборот воситалари билан таъминлаш, интернет тармоғига улаштириш асосий масалалардан бўлган бўлса, бугун эса бу борада сифат даражасини кўтариш муҳим аҳамият касб этмоқда. Бироқ ҳозирги вазият у қадар ижобий эмас. Мисол учун, Ўзбекистондаги барча олий ўқув юртлири замонавий техника асбоб-ускуналар билан жиҳозланган бўлиб, у Фарб давлатларидаги университетларнинг компьютерлар билан таъминланиш даражасидан қолишмайди. Биргина Ўзбекистон Миллий университетини оладиган бўлсак, таълим даргоҳи юқори сифатли техник жиҳозлар билан жиҳозланган бўлишига қарамай, ушбу ўқув воситаларидан фақат информатика курсидан ташқари деярли ҳеч қандай йўналишда фойдаланилмаяпти. Иккинчи, асосий дастуримиз бевосита таълим мазмунини, янги замонавий ўқитиш методларини жорий қилиш билан боғлиқдир. Бу ерда биз асосий урғунини ўқув дастурларини такомиллаштиришга қаратмоқдамиз. Ва бу борада ҳар иккала вазирлик билан ҳам ҳамкорлик алоқаларини жонлантираётимиз.

Ўтказилган давра суҳбати ҳақиқий маънода самарали кечди. Зеро, бир стол атрофида ўтириб, келгуси режаларни белгилаб олиш ҳар қачон ижобий натижа берган. Шу кунни бўлиб ўтган мунозараларда ҳам халқаро ташкилотлар томонидан ишлаб чиқилган янгида-янги лойиҳалар, уни таълим жараёнига татбиқ этиш йўллари атрофлича муҳокама қилинди ва ечимини қутаётган муаммоларни бартараф этиш чора-тадбирлари белгилаб олинди.

Баҳодир ЖОВЛИЕВ,
"Ma'rifat"нинг махсус муҳбири
Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган
суратлар.

ҲАМКОРЛИГИМИЗ САМАРАСИ ЎҚУВЧИЛАР МУВАФФАҚИЯТИДА

Ҳамкорлик — тараққиёт омили. Бусиз бирор соҳа ёки тизим истиқболини тасаввур қилиш қийин. Айни омил таълим тизими ривожидида ҳам муҳим аҳамият касб этади. Зотан, унинг исботи тариқасида бугунги кунда соҳа тараққиётини таъминлаш мақсадида республика ҳукумати, қолаверса Халқ таълими вазирлиги томонидан кўплаб ривожланган давлатлар билан мазкур йўналишда йўлга қўйлаётган дўстона алоқалар боис, фарзандларимиз дунё илм фани чўққиларини забт этиш-

этибор қаратилганлиги муҳим аҳамият касб этди.

Мулоқотни республика Халқ таълими вазирлигининг биринчи ўринбосари Р.Ахлиддинов кириш сўзи билан очар экан, Ўзбекистон—АҚШ муносабатларига алоҳида тўхталиб ўтди.

— Давлатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларнинг чамбарчас бўлаги сифатида АКСЕЛС ташкилоти билан олиб борилаётган ҳамкорлик алоқаларимиз боис, —

деди ўз нутқида Р.Ахлиддинов, —

кўплаб ўқитувчи

чию ўқувчилари

миз Америка ди

ёрида ўз билим ва тажрибаларини ошириб қайтмоқдалар. Бунинг самараси эса улар томонидан бугунги кунда барча соҳаларда, айниқса таълим соҳасида амалга оширилаётган эзгу ишларда бўй кўрсатмоқда. Бунинг учун, албатта, ҳукуматингиз, қолаверса сизнинг ташкилотингизга ўз миннатдорчилигини билдирамыз.

Ўйлайманки, бу борадаги изланишларимиз янада ривож топади. Зеро, бу замон талаби.

Ҳамкорлик алоқаларининг такомилли, энг аввало, ҳар икки томоннинг бир мақсад йўлидаги бирдек интилиши самарасидир. Шу боис, ҳукуматимиз томонидан АКСЕЛС ташкилотига яратиб берилаётган имкониятлар ва билдирилган ишонч учун ўз эҳтиромини билдирган ташкилотнинг юртимиздаги раҳбари Э.Жейкоб ўқувчиларимизнинг билим олишга бўлган интилиши ва ўқитувчиларимизнинг ўз ишига нақадар масъулият билан ёндашаётганликларига юқори баҳо берди.

Самимий ўтган мулоқот сўнггида ёшларимизнинг соғлом ва баркамол вояга етишлари йўлида томонларнинг амалга оширадиган кейинги режалари ва уни янада ривожлантириш учун чора-тадбирлар белгилана олинди.

Баҳодир ЖОВЛИЕВ,
"Ma'rifat" мухбири

Халқ таълими вазирлигида Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги қонуни, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"ни ҳаётга тадбиқ этиш ва умумий ўрта таълим мактаблари педагогик ходимлари орасидан илғор, ташаббускор, ижодкор ўқитувчиларни аниқлаш, уларнинг фаолиятини ўрганиш ва кенг тарғиб этиш мақсадида "Йил ўқитувчиси — 2002" кўрик-танловининг Республика босқичини ўтказиш ҳақида"ги буйруқ имзоланди. Унга кўра, 2003 йил 14-17 январь кунлари "Йил ўқитувчиси 2002" кўрик-танловининг Республика босқичи Тошкент шаҳрида ўтказилади. Кўрик-танловни ўтказиш

тақдим этиш вазифалари юклатилди.

Умумий ўрта таълим Бош бошқармаси (А.Зокиров) ва Республика таълим маркази (Г.Алимова)га кўрик-танловнинг Республика босқичи иштирокчиларининг иш фаолияти ёритилган махсус тўплам тайёрлаб, 2003 йил августига чоп этилишини таъминлаш, Молия ва режалаштириш Бош бошқармаси (Ш.Фуломов)га эса кўрик-танловнинг якуновчи босқичини ўтказиш ҳамда ғолибларни тақдирлаш ва уларнинг иш тажрибаларини тўплам шаклида чоп этириш учун сарф-харажатлар ҳисобига асосан зарур маблағларни ажратиш топширилди.

Rasmiy bo'lim

Кўрик-танловни ўтказиш бўйича ташкилий қўмита, ҳакамлар ҳайъати, апелляция комиссияси таркиби, сарф-харажатлар ҳисоби, танловнинг Республика босқичини ўтказиш тадбири ва тартиби ҳам тасдиқланди. Чунончи, ташкилий қўмита, ҳакамлар ҳайъати ва апелляция комиссияси аъзоларига кўрик-танловнинг вилоят босқичи натижалари ва Республика босқичига тавсия этилган таълим муассасаларини тегишли мутахассисларни жалб қилган ҳолда ўрганиб, мактаб фаолиятини ҳолисона баҳолаш, шу қатор-

БУГУНГИ КУН ЎҚИТУВЧИСИ ВА МАКТАБИ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

бўйича ташкилий қўмита, ҳакамлар ҳайъати, апелляция комиссияси таркиби, сарф-харажатлар ҳисоби, танловни ўтказиш бўйича тадбирлар режаси, "Йил ўқитувчиси" кўрик-танловининг Республика якуновчи босқичини ўтказиш тартиби тасдиқланди. Шу муносабат билан кўрик-танловни ўтказувчи ташкилий қўмитага 2003 йилнинг 10 январига қўрик-танлов иштирокчиларига бериладиган топшириқлар ва уларни баҳолаш мезонларини ишлаб чиқиш, шунингдек, Республика таълим маркази (Г.Алимова), Т.Н.Қори-Ниёзий номидаги педагогика фанлари илмий тадқиқот институти (А.Абдуқодиров) ҳамда А.Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш Марказий институти (Ж.Йўлдошев)га 2003 йил 5 январига қадар кўрик-танлов қатнашчилари томонидан тайёрланган хужжатларни илмий методик жиҳатдан таҳлил қилиб, хулосаларини танлов ҳайъатига

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигида Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги қонуни, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" талаблари асосида таълим тизимини янада такомиллаштириш, ўқувчиларга Давлат таълим стандартлари талаблари асосида пухта билим бериш, уларни Ватанга муҳаббат, Миллий истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш борасида кенг қамровли ишларни ҳаётга тадбиқ этаётган, информация технологиялардан таълим жараёнида самарали фойдаланаётган илғор педагогик жамоаларни аниқлаш ва илғор тажрибаларни оммалаштириш мақсадида "Йил мактаби - 2002" кўрик-танловининг Республика босқичини ўтказиш ҳақида" буйруқ ҳам имзоланди. Буйруқда қайд этилишича, 2003 йил 28-30 январь кунлари "Йил мактаби — 2002" кўрик-танловининг Республика босқичи ўтказилади.

да Молия ва режалаштириш Бош бошқармаси (Ш.Фуломов) га кўрик-танловнинг якуновчи босқичини ўтказиш ҳамда ғолибларни тақдирлаш учун сарф-харажатлар ҳисобига асосан зарур маблағлар ажратиш вазифалари юклатилди.

Шунингдек, умумий ўрта таълим Бош бошқармаси (А.Зокиров), А.Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш Марказий институти (Ж.Йўлдошев)га "Йил мактаби" кўрик-танлови Республика босқичида иштирок этган муассасалар тўғрисида махсус тўплам тайёрлаш топширилди.

"Маърифат", "Учитель Узбекистана" газеталари ҳамда "Халқ таълими" журнали таҳририятларига эса кўрик-танловлар натижаларини кенг миқёсда ёритиб бориш вазифалари юклатилган. Хуллас, ҳар иккала танлов ҳам қизгин ва баҳсларга бой тарзда ўтиши кутилмоқда.

ФОЙДАЛИ МУЛОҚОТ

Куни кеча Миллий матбуот марказида АҚШнинг Ўзбекистондаги элчихонаси, ҳамда "Ўзбекистон Фулбрайт Ассоциацияси" нодавлат-нотижорат ташкилоти ҳамкорлигида «Америка ва Марказий Осиёда таълим» мавзусида семинар бўлиб ўтди.

Тадбирни Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирлигининг биринчи ўринбосари Содиқ Сафоев кириш сўзи билан очар экан, Марказий Осиё минтақасидаги геополитик ривожланиш жараёнлари ху-

сусида ўз мулоҳазаларини баён қилди. Шундан сўнг АҚШнинг мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган USAID тараққиёт агентлиги етакчи мутахассиси Ричард Стоддарт «Ўзбекистон Республикасида демократик тамойилларнинг жорий этилиш жараёнлари» мавзусида қизиқарли маъруза қилди. Тошкент Халқаро Вестминстер университети ректори Абдулхамид Абдувоҳидов ҳам семинарда иштирок этиб, «Марказий Осиёда радикализм ва терроризм: янги

хавфсизлик омиллари» мавзуси доирасида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди.

Шунингдек, анжуман давомида Фулбрайт ассоциациясининг бир қатор мутахассислари томонидан тайёрланган турли мавзулардаги маърузалар тингланди.

Семинар якунида барча тингловчиларга сертификатлар тақдим қилинди.

Нодира РАЗЗОҚОВА,
ЎЗМУ талабаси

Seminar

Пойтахтимизнинг Ҳамза туманига қарашли тарих фанига ихтисослашган 216-мактабда ЎзФА Тарих институти билан ҳамкорликда "Устувор мақсад тенгсиз олий неъмат — мустақилликни бундан буён асраб-авайлаш, ҳимоя қилиш ва мустақамлашдир" мавзусида семинар бўлиб ўтди. Семинарда ТШХТХТМОИнинг тарих кабинети мудири М.Мўйдинова, ЎзФА Тарих институти илмий ходими С.Тиллабоев ва ша-

қунига қаратилди. Дарслар очиқ мулоқот, муаммоли, содда, қизиқарли, амалий хулосаларга асосланган ҳолда мунозараларга бой бўлди. Айниқса, "Кичик Академия"даги мазкур мактабнинг 11-синф ўқувчиси Д.Мансуровнинг "Халқаро ташкилотларнинг республикамиз таракқиётида тушган ўрни" мавзусидаги илмий иши барча семинар иштирокчиларида қизиқиш уйғотди. Илмий ишда келтирилган маълумотлар, тўпланган ма-

БАРЧАДА ҚИЗИҚИШ УЙҒОТДИ

ҳар мактаблари тарих фани ўқитувчилари иштирок этдилар.

Ёш авлодни ватанпарвар ва эл-юртига садоқат руҳида тарбиялашда фан ва таълимнинг уйғунлигига эришиш мақсадида бўлиб ўтган семинар аввалида мазкур мактаб ўқитувчилари Х.Раҳматиллаева, М.Воҳидова 9-синф ўқувчиларига "Ўзбекистон тарихи", 11-синф ўқувчиларига ҳуқуқ фанларидан "Демократик сайлов тизимининг барпо этилиши", "Туркистонликларнинг ижтимоий аҳволи. Ижтимоий сиёсат. Кўчириш сиёсати" мавзуларида ноъанавий дарс ўтдилар.

Ҳар иккала дарсда ҳам асосий эътибор тарихан қисқа вақт мобайнида дунё ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаган мамлакатимизнинг ўтмиши ва бугунги

териаллар ва муаллиф хулосаси барча ни баҳс-мунозараларга чорлади.

Семинар давомида бугунги кунда мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотлар ва уларнинг натижалари ҳамда жорий йилнинг 29-30 август кунлари бўлиб ўтган республикамиз Олий Мажлисининг IX сессиясида кўрилган етти устувор йўналишлар, уларнинг аҳамияти тўғрисидаги маърузалар тингланди.

Семинар сўнггида иштирокчилар ҳам ўқитувчиларнинг ноъанавий ўтилган дарслари юзасидан ўзларининг фикрларини билдиришиб, иш тажрибалари билан ўртоқлашдилар.

Райхон ХОЛМУРОВА,
"Маърифат" мухбири

ҒОЛИБЛАР КЕЙИНГИ БОСҚИЧДА

Яқинда Тошкент вилоятининг Паркент туманида умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчилари ўртасида анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган умумтаълим фан олимпиадаларининг туман босқичи бўлиб ўтди. Унда тумандаги мавжуд 42 та умумий ўрта таълим мактабидан жами 874 нафар ўқувчи 18 фан бўйича ўз билимларини синашди. Кучли тортишувлар остида ўтган билимлар беллашувида 44

нафар ўқувчи фахрли 1-ўринни эгаллаб, вилоят миқёсида ўтказиладиган умумтаълим фан олимпиадасида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

Эндиликда ўқувчилар туман шарафини ҳимоя қилиб, вилоят миқёсидаги беллашувларда иштирок этишга тайёргарлик кўрмоқдалар. Биз уларга омадлар тилаб қоламиз.

Абдузукхур ҚОРАБОВ

Olimpiada-2003

Таниқли болалар шоири Турсунбой Адашбоев 1939 йили қардош Қирғизистоннинг Жалолобод вилоятидаги Сафед Булон қишлоғида туғилган. Ўрта мактабни шу қишлоқда тугатгач, ТошДУ (ҳозирги Ўзбекистон Миллий университети)да, кейин Москвадаги М.Горький номидаги Адабиёт институтида таҳсил олган.

Шоирнинг ҳозиргача “Камолнинг олмаси” (1963), “Биз саёҳатчилар” (1966), “Олатоғлик бўламан” (1967), “Сурнай”, “Арслонбоб шаршараси” (1971), “Сичқоннинг орзуси” (1987), “Топишмоқли Алифбе”, “Китобим офтобим” (1998) каби йигирмадан ортиқ китоби жуда кўп нусхада чоп этилган.

Турсунбой Адашбоев Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, Қирғизистонда хизмат кўрсатган маданият ходими. Айни пайтда адабнинг “Олтин ёлпи тулпор қиссаси” номли эртақлар китоби нашрдан чиқиш арафасида.

Mehmonxona

даёқ ўрганиб олгандик, уч миллатнинг болалари бир мактабда ўқирдик. Бу биринчиси. Иккинчидан, тил билиш қардош халқлар адабиёти билан танишишимга ҳам ёрдам берди. Еттинчи синфдан бошлаб газета-журналларда шеърларим чиқа бошлаган. Ўша пайтда бизда ўзбек тилидаги газеталар бўлмагани учун мен қирғиз тилида ҳам шеър машқ қилардим. Қирғиз адабий тилини мустақил ўргандим.

— Бугунги ёшларда бадий адабиётга қизиқиш қай

Эплаб-сеплаб ётқизишди уни ерга,
Шоди қассоб таваккал деб тортди пичоқ.
Терисидан бешта пўстин тикди шу чоқ,
Мен уларни чўпонларга совға қилдим,
Шу гап ростми? Ажабтовур!.. Товба қилдим!..
Ёғларини бераётсак совунгарга,
Гўшларини олиб қочди бир тўп қарга.

Биласиз, бизнинг эртақларда лоф жуда кенг қўлланади. Бола фантазияни, хаёл суришни яхши кўради. Масалан, чумолилар йиғилиб, мажлис қуришди, бир, икки, уч деб тегирмон тошини кўтаришди, дейилади бир шеърда. Бола бунга бемалол тасаввур қилади, аслида чумолиларнинг тегирмон тошини кўтаришлари — лоф. Лекин бола учун бу жуда қизиқ. Мухими, бирлашганда чумолилар ҳам жуда катта кучга айланиши лоф орқали унинг онгига сингапти. Бу ерда бола воқеага чумолининг кўзи билан қараяпти. Ёки мана бир шеърдан: “Пойга завқин сургани, тақалатдим бургани...”. Тасаввур қилинг, бургани тақалатиш мумкинми? Халқда кўзи пишган, ишига пухта одам ҳақда: бу бургани тақалайдиган одам, деган гап бор... Мақсад — болани ўйлашга мажбур қилиш, фикрлаб ўзи хулоса чиқариб олишга йўналтириш.

миз керак. Жойларда маҳаллий ҳокимият, ташкилотлар, ҳомийлар кўмағида болалар нашрларига обунани яхши йўлга қўйишга кўмаклашилса, нур устига нур бўларди. Мактаб кутубхоналарини китоб билан таъминлашни яхшилаб, ўқувчиларнинг кутубхонадан китоб олиб ўқишини доимо рағбатлантириб бориш ҳам яхши натижалар бериши тайин.

— Болаларга бугунги кунда қайси ёзувчи, шоирларнинг асарларини, албатта, ўқишларини тавсия этасиз?

— Масалан, ҳозирги ўзбек болалар ёзувчиларидан Фарҳод Мусаёновнинг, Носир Фозиловнинг, Худойберди Тўхтабоевнинг асарларини мен тавсия этган бўлардим. Болалар шеърятига келсак, Анвар Обиджоннинг, Миразиз Аъзамнинг шеърларини ўқишларини истардим. Агар биз ўқувчиларни шотланд, хитой, япон болалар адабиёти намуналаридан баҳраманд эта олсак, жуда зўр иш бўларди.

Умуман, болаларга мактабда адабиётни ўқитиш бирор-бир қаламқаш бефарқ қарайдиган масала эмас. Шу боис мен ҳам бу масалага кўпдан қизиқиб келаман, матбуотдаги мунозарали чиқишларга ўзимнинг муносабатимни билдираман. Бу масалага менга ўхшаган ижодкорлар, дейлик, бир қадар шоирона қарайди, методистларнинг ҳам ўз қарашлари бор. Қанийди, ижодкорлар билан методистлар ҳам-корликда яхши, муқобил дарсликлар яратишса.

Дарслик ёзаётган устозларимиз орасида анча-мунча шеър машқ қиладиган акагонларимиз ҳам бор. Албатта, олимлик ўз йўлига, шоирлик ҳам ўз йўлига. Бироқ айрим муаллифлар ўзлари ёзишган дарсликка оддий, жўн шеърый машқларини ҳам тикиштириб юборишади. Уларга: сиз яхши дарслик ёзибсиз, бироқ нима қилардингиз бўш, гўр машқларингизни унга киритиб, дегинг келади.

Шу ўринда бир фикрни айтмоқчиман. Ҳазрат Навоий ижодини мактабда ўргатишда улуг шоирнинг “Қуш тили” (“Лисонут тайр”) асаридан дарслик сифатида фойдаланилса, мақсадга мувофиқ бўларди. Бу асарнинг ҳозирги тилимизга табдил қилинган, ўқувчилар ҳеч бир қийинчиликсиз ўргана оладиган нашри аллақачон китоб ҳолида чоп этилган.

Сўхбатимиз бошида халқимизнинг бир доно ҳикматини эслагандик. Бугунги кунда таълим-тарбияга берилаётган жуда катта эътибор, ёшларнинг соғлом, етук шахслар бўлиб камол топишлари учун йўналтирилган ҳам моддий, ҳам маънавий харажатларни, кучларни назарда тутсак, бу жабҳадаги муаммолар яқин-орада ҳал бўлиб кетишига ишонч ҳосил қиламиз. Ва бу ишонч бизга: Ўқиган барибир ўзади, деб дадил даъват этишга изн беради.

— Албатта, кузатиб бораётгандирсиз, “Маърифат”да бадий адабиёт тарғиботи, ўзбек ва жаҳон болалар адабиёти йирик вакиллари ижодидан намуналар изчиб ёритиб борилади...

— “Маърифат” муаллимларимиз учун дастуриламал бўладиган газета. Айниқса, газетада жаҳон болалар адабиётидан бериб борилаётган таржима асарлар кўпчиликлари маъқул бўлаётир.

Мен ўйлардимки, бошланғич синфлар учун дарслик ёзаётган муаллиф-мутахассислар ва ижодкорларнинг бошини қўшиб, таълим марказидан вакилларни айтиб, давра сўхбатлари уюштирилса, жуда кўп масалаларни ойдинлаштириб олардик. Қанийди, агар имкони бўлса, газета йилнинг ҳар чорағида бир сонини болалар адабиёти, болалар адабиётининг дарсликлардаги талқини муаммоларига бағишласа. Мен бу борада “Маърифат”чиларга, таълим масканларида ёш авлод тарбиясига умрларини бахш этаётган фидойи муаллимларимизга куч-қувват тилайман.

Сўхбатдош:
Аҳмад ОТАБОВ

— Шеърларингизда ўқишни, китобга меҳр қўйишни жуда кўп ўқиргансиз. Ўқиган ўзар, деган ҳикмат бугунги шарт-шароитга қанчалик мувофиқ?

— Халқ ҳикматлари барча замонларда долзарб бўлиб қолаверди. Бироқ, ўқиган ўзар, деган ҳикмат, муайян маънода нисбий тушунчага ҳам айлангани сир эмас. Яхши ўқиган болаларнинг ҳаммаси ҳам олий ўқув юртида ўқиш шароитига эга эмас. Бунга тан олишимиз керак. Илгари фалончи инженер ёки архитектор деб, ўқиганларга ҳавас билан қарашарди. Бугунги кунда, бозор иқтисоди шароитидан келиб чиқиб: “Ўқиб нима қиласан, фалончининг боласи бозорда кунига мана бунчадан топапти”, дейдиган ота-оналар ҳам бор. Бундай муносабат, назаримда, ўқишга иштиёқи бор болаларни сам чекинтириб, ўйлантириб қўяётгандай. Муаллимларимиз: яхши ўқисанг фалончидай катта жойларда ишлайсан, деб руҳлантиришарди бизларни. Масалан, она тили ва адабиётдан дарс берган ўқитувчимиз Ҳайдарали Бозоралиев бизга билдирмай шеър ёзиб юрарканлар, биз бунга жуда кеч — китобларимиз чиқиб кетгандан кейин билдик. У киши бунга сир сақлаб юрган. Ҳайдарали ака дарсни шунақа таъсирчан ўтардиларки, синфхонада пашша учса сезилиб турарди. Ёки математикадан дарс берган Баҳодир ака Омоновни яхши эслайман... Демак, ўқишга иштиёқ уйғотиш, кўпинча, муаллимнинг дарс бериш санъатига ҳам боглиқ экан.

Мен мактабга борганимда кирилл алифбоси энди ўқитила бошлаган, лотинча истеъмоладан чиққан пайт, ҳамма китоблар, дostonлар — “Равшан”, Кунтуғмиш, “Алпомиш” лотин алифбосида чиқиб бўлган эди. Ўша пайтда қишлоқда китоб камёб, китобга қизиққанлар эса кўп эди. Қишлоғимиз раисси жуда тадбиркор, билимдон киши бўлган. Раҳматли Малик Муродов у кишининг оғзидан “Ўткан кунлар”ни ёзиб олган.

— Абдулла Кодирийнинг “Ўткан кунлар” романини-ми?

— Ҳа, раисимизнинг бутун бир романи ёддан билганининг сабаби бор. Ўша пайтда уйдан китоб чиққанлар камалаверган. У киши қамоқда ўтирганда яширинча бу асарни ёд олган... Кейин қишлоққа раис этиб тайинланганда, қараса, одамлар китобга қанқоқ, ёшланлар қолхоннинг чойхонасига тўпланишиб, туни билан кўсак чувишарди. Шу жойда раис “Ўткан кунлар”ни ёддан айтиб беради. “Китобнинг фалон бетига қараб туринг”, дерди. Китобда қандай ёзилган бўлса, сўзма-сўз айтиб беради. Абдуллажон Шаитов дерди у кишини, худо раҳмат қилсин.

“Ўткан кунлар”ни айтиб тугатгандан кейин, раисимиз кўшни қишлоқлардан лотин алифбосида чиққан дostonларни топтириб келиб, мактабдан: “Кимлар қироат билан китоб ўқий олади”, деб сўраган. Ўқитувчилар мени ва яна икки-та юқори синфда ўқийдиган акаларимизни тавсия этишган. Шу пайтда учинчи синфда ўқирдим.

Раис бизга мана шу дostonларни навбат билан ўқийсизлар, деди. Одамлар дoston эшитамиз деб ҳар кун чойхона ёки клубга келишарди.

Давронбек ака, Эрмамат акалар ҳозир барҳаёт, мен улар билан бирга халқ дostonларининг деярли ҳаммасини ўша пайтда бир мавсумда ўқиб чиққанмиз. Дoston ўқиганимиз учун бизларга ҳам раис ярим меҳнат кунидан ёзиб қўярди...

Менинг адабиётга кириб келишим, аввало, муаллимларимнинг, қолаверса, Абдуллажон Шаитовдай фидойи, адабиётга жуда меҳр қўйган одамларнинг таъсири туфайли бўлган, десам

адашмайман.

Олтинчи синфда ўқиб юрган пайтларим “Қизил Ўзбекистон” (ҳозирги “Ўзбекистон овози”) газетасида машҳур олим Ҳоди Зарифнинг бир хати чиқди. Хатда газетхонларга халқ ичидаги дostonларни ёзиб олишга ёрдам сўраб мурожаат этилганди. Мактабимиз директори газетани олиб келиб, кўшни қишлоқдаги тўйларда дoston айтиб юрадиган Олим қарга деган кишини топиб, дostonини ёзиб олиб жўнатгин, дедилар менга. Мен бу ҳақда Ҳоди Зарифга хат ёздим. Ҳоди акадан: ука, дostonни ҳеч қаерига қўшмасдан, оғзидан қандай чиқса шундайлигича ёзиб жўнатишингизни илтимос қиламан, деган жавоб келди. Бу хатни мен ҳозиргача сақлайман, жуда табаррук хат.

— Бу қайси дoston эди?

— Бу “Ёзи ва Зебо” дostonи эди. Хуллас, мен Олим қаргани изладим, у киши бир қишлоқда пахса ураётган экан. Олим акани иш устида топдим, танишдим, мақсадимни айтдим. Албатта, “Бўлди, менга бир ҳафта қороз қоралашсан, сенга дoston айтиб ўтирсам, тирикчилигим қолиб кетади. Кечкурунлари ёзамиз”, деди. Келишдик. Бир ҳафта деганда дostonни қоралаб олдим ва Ҳоди Зариф домлага жўнатдим. Дostonни каталогга киритишди. Йиллар ўтиб, олим Охунжон Собировдан хат олдим. У киши тўпловчи сифатида “Ёзи ва Зебо” дostonини нашрдан чиқаришга бош қўшди... Мана шу ўқувчилик йилларимдаги қизиқишларим мени катта адабиётга етаклаган бўлса, ажабмас.

— Илк машқларингиз матбуот юзини кўрганда неча ёшда эдингиз?

— Олтинчи синфдалигимда шеърлар ёзар эдим. Бизнинг қишлоқда тожик, ўзбек, қирғизлар аралаш яшашарди. Қардош халқларнинг тилини ёшлигимиз-

даражадалиги ўзингизга аён. Бунда, маълум маънода, ижодкорларнинг ҳам “хиссаси” бордай. Чунки болалар учун замонавий талаблардан келиб чиқиб, қандайдир қизиқарли услубда, дейлик, қуруқ панд-насихатдан холи, саргузаштга, гаройиб воқеаларга бой асарлар керакдай туюлади. Ёзувчи бунинг учун услубни ўзгартириши керакмикан?...

— Ҳамма адабиётлардаги каби болалар адабиётида ҳам экспериментлар бўлиши керак. Масалан, рус адабиёти, жажон адабиёти тажрибаларидан келиб чиқсак ёмон бўлмайди. Чунки қобиққа ўраниб қолган билан, ўша панд-насихатдан иборат асарларимиз билан биз бугунги ўқувчининг эътиборини торта олмаймиз. Панд-насихатни болага ота-онаси қилади, боғча ўргатади. Шоирнинг, ёзувчининг бурчи болани фикрлашга, эркин фикр юритишга ўргатиш, мана шу малакани шакллантириш. Бундай асарлар бугунги болалар адабиётимизда йўқ ҳисоби. Масалан, фантастик шеърлар бизнинг болалар адабиётимизда учрамайди. Асарларимизда лоф йўқлиги кетди. Мен шу йўналишда экспериментлар қиляпман. Келинг, битта шеър ўқиб берай:

Лоф гапларга Латифжоннинг суяги йўқ,
Сал мактанчоқ, оғзининг ку жияги йўқ.
Ёшлигидан ўта абжир, чаққон эди,
Бўрдоқига бешта чивин боққан эди.
Чархлаттириб болта, пичоқ-асбобларни,
Ишга солди гузардаги қассобларни.
Бир чивинни айиргунча жўрасидан,
Кишан солиб чиқаргунча кўрасидан,
Икки қассоб тушиб кетди қора терга,

Турсунбой АДАШБОВ:

ЎҚИГАН БАРИБИР ЎЗАДИ

Жиноятчиликнинг на миллати, на дини бор. Шунингдек, у ёш жиҳатидан ҳам чегара билмаслиги аён. Афсуски, бугун жиноят содир этаётган турли гуруҳ ва кимсалар ёшларни ҳам ўз домларига тортаётганлиги сир эмас. Бу ҳолат соғлом фикрли одамларни безовта қилиши аниқ. Ёшлар — келажакимиз, эртанги кунимиз ворислари. Улардан айримларининг билиб-билмай жиноят кўчасига кириб қолиши, суднинг қора курсисига бош эгиб ўтириши турмушимизнинг оғриқли нуқталаридан бири эмасми?! Бугун биз Жиззах вилоятидаги ёшлар жиноятчилигига назар солмоқчимиз. 2002 йилнинг ўтган 11 ойи мобайнида Жиззах вилоятида вояга етмаганлар томонидан 59 та жиноят содир этилган. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 6,3 фоиз кам деганидир. Вояга етмаганлар томонидан жиноят содир этиш Галлаорол, Зафаробод, Пахтакор, Мирзачўл туманларида кескин қисқарган бўлса, Жиззах шаҳри ва туманида кўпайганлиги кузатилмоқда.

Вояга етмаганлар томонидан содир этилган жиноятларда 57 нафар ўсмир иштирок этган. Уларнинг 4 нафари ўрта махсус ўқув юртлари ўқувчилари, 16 нафари умумтаълим мактаб ўқувчилари, 37 нафари ҳеч қаерда ўқимайдиган, ишламайдиган ўсмирлар. Энг ачинарлиси, юқоридаги жиноятларнинг 35 тасини ўғирлик, қолганларини эса қотиллик, босқинчилик, талончилик, безорилик ва бошқа турдаги жиноятлар ташкил этади.

Жорий йилнинг ўзида ҳар хил ҳуқуқбузарлик ва жиноят содир қилганлиги учун 190 нафар вояга етмаганлар туман ва шаҳар ички ишлар бўлимлари томонидан рўйхатга олинган. Ачинарли жиҳати шундаки, уларнинг аксарияти ўқувчилардир. Профилактик ҳисобда турганларнинг 103 нафарини 11-14 ёшгача, 61 нафарини 14-15 ёшгача, 26 нафарини 18 ёшгача бўлган ўсмирлар ташкил этиши, бу борада мактаб ва касб-хунар коллежларида таълим-тарбия бўйича кўп ишлар қилиш кераклигини тақозо этади.

Донишмандлар "Ҳар қандай

касални даволашдан, унинг олдини олган маъқул" дея бежизга айтмаганлар. Шунинг учун ҳуқуқ-тартибот соҳасида ҳам жиноятчиликнинг олдини олишга қаратилган тадбирлар, бизнингча, кўпроқ самара беради.

Бугун Жиззах вилоятида ҳам ҳуқуқ-тартибот посбонлари томонидан жиноятчиликнинг олдини олишга қаратилган қатор ишлар амалга оширилмоқда. Шу ўринда жиноятнинг олдини олиш борасида нима қилмоқ керак, деган саволга турли тоифадаги мутахассисларнинг фикр-мулоҳазаларини келтирмоқчимиз.

Мавлон Очилов, вилоят ИИБ ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш бўлими вояга етмаганлар орасида ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш гуруҳи катта инспектори: — Бугун шаҳар ва туман ички ишлар бўлимларида ҳисобда турган вояга етмаган ўсмирлар билан якка тартибда иш олиб борилмоқда, ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш борасида "Ўсмир", "Ғамхўрлик-2002", "Диққат, пи-

ёда", "Сиз қонунни биласизми?", "Шункорлар", "Ватан ягонадир, Ватан биттадир" номлари остида махсус тадбирлар ўтказилди. Фарзанд тарбиясига салбий муносабатда бўлган 4 нафар ота-она белгиланган тартибда ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этилди.

Жойларда вояга етмаганлар ва ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш учун барча милиция таянч пунктлари атрофида, маҳалла гузарлари худудида бассейн, футбол, волейбол,

баскетбол ва бошқа спорт ўйинлари майдончалари, шахмат-шашка клублари, миллий кураш, каратэ, дзюдо, бокс тўғараклари очилди. Ёшларни иш билан таъминлаш мақсадида пойфазал тикиш ва таъмирлаш, бичиш-тикиш цехлари ташкил этилмоқда. Ҳозирги кунда вилоятда 126 та милиция таянч пунктлари бўлиб, уларда 218 та педагог-тарбиячи фаолият кўрсатмоқда. Айтиш мумкинки, мана шуларнинг замирида кўплаб жиноятларнинг олди олинди. Ёшларимиз ёруғ мақсадлар сари йўналтирилди.

Баҳром Ўтаев, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати Жиззах вилоят кенгаши раиси ўринбосари: — Биз барча ўқув юртларида, маҳалла,

камлаш орқали эришдик. Маҳалла-мизда кўнгилчилардан иборат тунги навбатчилик ташкил этилди, бу ҳам алоҳида бир муҳим жиҳат. Кечаси маҳалла-мизга ким келишидан қатъий назар, унинг ҳужжати текширилиб, шахси суриштирилади. Бў ўз навбатида барчага маҳалла-мизда ҳамма нарса ҳисоб-китобда, назоратда эканлигини ҳар лаҳзада эслатиб туради.

Ўз-ўзидан ёмон

ният-ли кимсалар маҳалла-мизга қадам кўёлмайди. Демак, дарвозаси бор уйда жиноятга, жиноятчининг қабих ниятларини амалга оширишига имкон ҳам, йўл ҳам йўқ! Ёшлар тарбияси, уларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш бизнинг доимий назорати-мизда. Бунинг учун маҳалла-мизда турли спорт тўғараклари мунтазам фаолият кўрсатади, вояга етмаганларни иш билан таъминлаш мақсадида бичиш-тикиш, қандолатчилик цехлари мавжуд. Бир сўз билан айтганда, ёшларнинг бўш вақти фойдали машғулотлар билан ўтмоқда.

Шарофат Тўраева, Пахтакор туманидаги 6-мактаб директори: — Мактабимизда 996 нафар бола ўқийди. Таълим муассасаларига методик хизмат кўрсатишни такомиллаштириш кўрсатмасига асосан ҳар бир дарс янгича усулда, қизиқарли ташкил этилган. Айтиш мумкинки, ноанъанавий дарслар, дарс-тренингларида ўқувчилар деярли тўлиқ қатнашадилар. Ижодкорлар билан учрашувлар, "Заковат" билимдонлар клуби ҳамisha болалар билан гавжум. Фан тўғараклари мунтазам режа асо-

сида ишлайди. Ўқувчиларни касбга ўргатиш учун фотография, этикдўзлик, сартарошлик, гилам тўқиш цехи ташкил этилган. Ана шундай бир шароитда ўқувчиларда бўш вақтнинг ўзи бўлмайди.

Яқинда вояга етмаганлар орасида жиноятчиликнинг олдини олишга бағишлаб ўтказилган семинарда вилоят ИИБ бошлиғи, милиция полковниги Илҳом Муродов кўпчилиكنи ўйлантириб келаятган долзарб бир мавзунини кўтарди. Унинг айтишича, кузатишлар, жойларда содир бўлаётган жиноятлар ҳақида маҳалла, кўча фаоллари, фуқаролар ўз вақтида хабар бермайдилар. Қўшнисиникида рўй берган жиноятни кўрса ҳам кўрмасликка олиш ҳолатлари жиноятчиларга кўп келмоқда.

Дарҳақиқат, ўз уйимиз, ўз маҳалла-мизни ўзимиз асрамас эканмиз, ҳеч ким бизнинг тинч-лигимизни таъминлаб беролмайди. Юртбошимиз таъкидлаганлари, огоҳлик ва ҳушёрлик ҳар биримизнинг қалб даъватимизга айланмоғи керак. Бу огоҳлик вояга етмаганларни ногаҳон жиноят кўчасига кириб қолишдан асрайди. Ёшларимизни асраш — ҳар биримизнинг бурчимиз. Бунинг учун болалар ва ўсмирларнинг ҳуқуқий билим ва онгини ошириш зарур. Токи, ҳар бир ўсмир оддий шўхликнинг безориликдан, безориликнинг жиноятдан фарқини англаб етсин. Ана шунда улар ҳар бир қадамларини ўйлаб босади. Диний экстремизм, гиёҳвандлик, турли зарарли оқимлар таъсирига тушиб қолмайди.

Жиноятнинг катта-кичиги йўқ. У ҳар қандай ҳолатда ҳам юрт тинчлиги, аҳоли осойишталиги, инсонлар умрига раҳна солади. Шундай экан, жиноятга қарши кураш — ҳар қандай соғлом фикрли замондошларимизнинг бурчидир. Зеро, Ватан тинчлиги, фуқаролар осойишталиги, фарзандларимиз бахти ва камолати учун ҳар биримиз масъулмиз. Бу масъуллик жиноятнинг пайини қирқиши муқаррар. Давр талаби ҳам шу.

Абдусаттор СОДИҚОВ,
"Маърифат"нинг махсус
мухбири

Seminar

СИФАТ ВА САМАРАДОРЛИК ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК

Шу йилнинг 18 декабрь кундан ЎМКХТ тизимининг қишлоқ хўжалик йўналишидаги касб-хунар коллежлари директорлари, директор ўринбосарлари учун ўн кунлик малака ошириш курслари бошланди. Мазкур ўқув курсини ташкил қилишдан мақсад — яқинда Япония халқаро ҳамкорлик банкнинг имтиёзли кредити асосида ушбу кунчиқар мамлакатга бориб ўз малакаларини ошириб қайтган қишлоқ хўжалик касб-хунар коллежлари директорлари ва директор ўринбосарлари орттирган билим ҳамда тажрибаларини ҳамкасбларига ўргатиши, кадрлар тайёрлашда Япония тажрибасини омдалаштириш ва мослаштиришга йўналтирилган ҳудудий семинар тренерларини тайёрлашдир.

ЎМКХТ Ривожлантириш институтининг малака ошириш факультетида ушбу семинарнинг очилиш маросими бўлди. Уни Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг бирин-

чи ўринбосари, ЎМКХТ Маркази раҳбари Ж. Ҳусанов очиб, шу соҳадаги мақсад ва вазифалар, кутилаётган натижалар хусусида гапириб ўтди. Шунингдек, Япониянинг Ўзбекистондаги Фавқуллоҳ ва мухтор элчиси жаноб А. Кавато, JBIC масъул ходими Ю. Масуда ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазири, академик С. Ғуломовлар бугунги кунда Ўзбекистон — Япония муносабатларининг янада мустаҳкамланиб бораётгани, бу эса мамлакатимиз касб-хунар таълимини ривожлантиришда Япония тажрибасининг қулайликлар туғдириши ҳақида тўхталиб ўтдилар.

Ўйлаймизки, ўн кун давом этадиган бу семинарда қатнашувчилар етарли малакага эга бўлишиб, уни амалиётга татиқ қилишга, республикамиз таълим тизимини ривожлантиришга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшади.

Гофур ЖАБИЕВ,
"Ma'rifat" мухбири

ТАРБИЯСИ ОФИР БОЛАЛАР

Ҳар биримиз жамиятда яшар эканмиз, демак, бу улуг кошонада уз ўрни-миз бор. Аммо, жамиятда яна икки турдаги одамлар учрайди. Буларнинг бири жамият қабул қилган урф-одатлардан тортиб оддий кучада юриш қонун-қоидасигача бузмайдиган шахс бўлса, бошқаси умрида дастурхон атрофида утириш қоидасини ўзлаштириб ололмаган шахс бўлади. Ушбу қонидани бузмаган ва урганолмаганларнинг қарама-қаршиси бўлмиш яна икки тоифа одамлар бўладики, улардан бири ўзлари учун қоида ёзилмаган, деган ақида билан яшайди; иккинчиларига қоида, қонунни ургатган билан ижобий натижаларга эришиб бўлмайди. Бу ҳолатларнинг асосий тамойиллари ёзилган тақдирдай, ечими шарт бўлмаган аксиомадай аниқ бўлишига қарамасдан биз куп ҳолларда фақатгина тарбия билан улкан ютуқларга эришиш мумкин, деб келдик.

Тўғри, инсоннинг шаклланишида тарбия ниҳоятда катта рол ўйнайди. Лекин, ҳаёт инсоният тарихида шуни исбот қилиб келмоқдаки, тарбияни абсолютлаштириб ёки ҳамма нарсани тарбия ва тарбиячига юклаб бўлмас экан. Бу ҳам ўз ўрнида ҳаёт қонунига ухшайди.

Ижтимоий жиҳатдан яхши ёки ёмон темперамент бўлмайди. Ваҳоланки, фақатгина темперамент инсоннинг ижтимоий қадрини ҳам белгиламайди.

Боболаримизнинг ҳаётини ва бизга қолдирган назарий билимларига таянар эканмиз, ён-атрофимиздаги куплаб одамларнинг хатти-ҳаракатини, қилган қилиқларини, қолаверса, феъл-аълолиятини яхшигина тушунгандай бўламиз.

Собиқ совет педагогикасидаги асосий ақида — ҳар бир “ошпазни” давлатни бошқариш даражасигача қобилиятга эриштириш мумкин, деган сохта назарий ҳулоса эди.

Агарда мумкин бўлса, жамиятда оддий хархашачи, ўғри, қотил тушунчаларини бутунлай йўқотса бўлармиди? Бу саволларга ҳаёт ва жамият тарихига таянган ҳолда ва айниқса, совет педагогикасининг куплаб аччиқ тажриба натижаларига таяниб очиқ-ойдин йўқ деб жавоб берса бўлади. Демак, бола тарбияси ва тарбияси қийин бола тушунчаси ва унинг назарияси, айниқса кундалик амалиёти бизнинг олдимизда кундаланг тураверади. Бу ўринда юқорида келтирилган сохта ақидадан қанчалик тез қутулсак, шунчалик ўзимизга осон бўлади.

Тарбияси қийин болалар тушунчасини, бизнингча, иккига ажратиб ўрганиш ва уларга педагогика ва психология фани нуқтаи назаридан икки хилда ёндоштиш лозим.

Тарбияси қийин болаларнинг биринчи тури, бу унинг туғма ирсий ва руҳий ҳолати билан боғлиқ, яъни, ушбу йўналишда баъзи жисми ва руҳида кемтиклиги бор шахслар. Иккинчиси, ирсий ёки руҳий камчилиги йўқ, жисмоний жиҳатдан соғлом, аммо ижтимоий ҳаётини ҳолатда тақдир тақозоси билан ёшлигида, умуман ҳаёт йўлида нотўғри йўлга кириб қолган шахслар. Қийин тарбия тушунчасига айна ушбу назар билан қаралганда яхшигина натижаларга эришиш мумкин.

Психолог, айниқса физиолог, психиатр олимларнинг илмий ишларига асосланиб, қийин тарбия тушунчасига ёндошганимизда шахснинг у ёки бу хулқини психологлар яхши тушунтиради. Уларнинг бу йўналишдаги ҳулосаларини физиологлар ушбу шахснинг жисмидаги, аъзосидаги ва бошқа камчиликларини эътиборга олиб тасдиқлайдилар. Бу ўринда бундай шахсларнинг дарди нима билан боғлиқ, бу дард ушбу шахс ҳаётида қандай намоён бўлади, деган саволларни психиатрлар яхши тушунтиради. Қарабсизки, ирсий ва руҳий камчилиги бор шахслар тарбияси ута мураккаб жараёнга айланиб кетади ва бу йўналишда маълум бир ютуққа эришишнинг ўзи амри маҳол.

Оддий мисолни олайлик, бола туғилиши олдида, бола туғилгандан кейин оилада ичкиликка мубтало бўлган ота-она бор бўлса, табиий ҳолда зурриёд асаби ночор туғилиш хавфи жуда катта.

Бундай ҳолда, зурриёднинг айтарилиши ирсий камчилиги бўлмаса-да, аса-

устиришни назардан қочирмасликни айтиб ўтган эдик.

Бу ўринда боланинг фаол лўғат бойлиги у ўзи тушуниб такрорлаётган сўзлар бўлса, айна мана шу билан боғлиқ нофаол лўғат бойлигининг ўсиши кейинчалик боланинг тарбияси қийин ёки осон кечишига бевосита алоқадорлигини унутмаслик керак.

Купинча ота-оналар ёш боланинг қўлидан бирор нарсани “ҳай бунди синдираман” деб тортиб олишлари мумкин. Икки-уч ярим ёшли бола “ҳой”, “бунди”, “синдираман” сўзларини ўз лўғат бойлигида умуман ишлатмаслиги мумкин. Бу ўринда биргина сўз, “уни” тушунчаси унинг лўғат бойлигида бўлиши мумкин. “Ҳой” сўзи унга бирон нарсдан ҳай-иқийш ҳиссини берса, “синдираман” умуман унинг фаол лўғатида бўлмай, фақат нофаол тушунча сифатида унга таниш бўлиши мумкин.

Демак, бу жойда бола сиз айтган “ҳой бунди синдираман” жумласига эмас, унинг қўлидан нарсани тортиб олишингизга купроқ муносабат бил-

учраши мумкин. Яъни, баъзи бир шахсдаги ижтимоий, маънавий нормаларга тўғри келмайдиган одат, қилиқ ва ҳаракатлар ирсий номукам-малликдан, қолаверса табиий камчиликдан бўлиши мумкин.

Юқоридаги мулоҳазаларимиз асосан тарбияси қийин шахслар ҳақида борди. Уларнинг тарбиясидаги камчиликлар шахснинг табиий камчиликларига бориб тақалгани учун тарбия жараёни қийинлашишини қисман ёритдик.

Аммо, гап иккинчи тур шахслар, жамиятимизда унинг қабул қилган нормаларига бўйсунмай яшовчилар ҳақида кетар экан, бу ҳолат ушбу шахснинг тарбияси жараёнида ижтимоий қийинчиликлар бўлганлигини кўрсатади. Бундайлар ўғрилиқ қиладими, безорилик қиладими, куп ҳолларда бир тури ўз фаолиятини аниқ тушуниб олмаса ёки тушунтиролма-са; иккинчи тури ўзлари купинча билади, қилган ишларидан ачинаиб ҳам юришади.

Бу турдаги тарбияси қийин кечган шахсларнинг биринчилари албатта жамиятнинг салбий шахсларига айланиб кетади. Сабаби, улардаги ирсий, маънавий ва ижтимоий камчиликлар салбий ижтимоий тарбиявий муҳитда ижобий ечим тополмайди. Шахснинг баъзи уринишларига қарамасдан салбий натижа бераверади.

Тарбияси қийин кечган шахслар баъзи сабабларга кура кура ижтимоий ноқулай шароитда тарбия топади. Улар ёшлигида отаси ёки онасидан ажралган ёки ота-она уртасидаги тушунмовчиликлар, ижтимоий можаролар жанжалларга айланиб кетиб ушбу шахснинг тарбиясига салбий таъсир қилибгина қолмай, унинг ҳаётини дунёқарашларини ҳам салбий нуқтаи-назарларда шакллантирган бўлиши мумкин. Бундайлар купинча ҳаётда ўзлари қилган жамиятга ёқмас ишларни билади, дилларида бундай ишлардан ачинаиб ҳам юради, келгусида бундай қилмасликларига ўзларига, яқин кишиларига, ҳатто ҳукуқ-ҳимоя органлари вакиллари ҳам чин дилларидан ачинаиб сўз беришади. Аммо, яна такроран салбий ишларни қилаверишлари мумкин.

Бу ҳолни руҳшунослик нуқтаи назаридан тушунтирмоқчи булар эканмиз, албатта ушбу шахснинг ёшлигида олган ҳаётини аччиқ тажрибаси уни атрофдан, ҳаётдан, ҳаммадан ўч олишга ўргатиб қўйганини кўрамиз. Аммо, бундай шахслар ёмон ижтимоий тарбиявий муҳитда салбийлашиб боравериши мумкин. Шу билан бир вақтнинг ўзида тўлиқ ишонч билан айтиш мумкинки, қайси бир вақтда, қайси бир ҳаётини тўртқидан кейин бундай шахс тўлиқ ижтимоий ижобий йўлга ўтиб кетиши ҳам мумкин ва бунга ҳаётда мисоллар куп. Бундай шахсларнинг маълум салбий муҳитдан кейин ижобий муҳитга ўтиши яхши натижалар беради. Улар доимо ижобий йўналишга интилиб яшайди. Демак, бундайларга купинча озгина ёрдамнинг, маънавий далланинг ўзи кифоя бўлиши турган гап.

Кураепмизки, тарбияси қийин ва қийин тарбияланган шахсларга тарбия муносабати тубдан фарқ қилмоғи керак.

Маҳмуд ЙЎЛДОШЕВ,
руҳшунослик фанлари номзоди

ТАРБИЯНИНГ РУҲИЙ ТАЪСИРГА ЧИЗГИЛАР

9-мақола

би ночор туғилган бола биринчи ҳаётини тусиқда жиддий, кейинчалик тарбияга салбий таъсир қилувчи нуқсон орттириб олиши мумкин.

Олий асаб фаолияти ночор болалар, айтиш мумкинки, биринчи ҳаётини ёки бошқа қийинчиликда асабий касалликка мубтало бўлиб қолиши тайин. Бундай болалар жиззаки, гап кўтармас, уришқоқ ёки руҳий касалликлардан дудуқлик, индамаслик ва бошқа дардларга чалиниб қолиши. Ўз ўрнида бундай болаларнинг тарбияси илгаридан алоҳида йўналишда олиб борилиши, асабий зуриқишдан кейин эса махсус мутахассислар назорати ва маслаҳати билан амалга оширилиши лозим.

Бундай болаларни, ҳатто баъзи ҳолларда анча соғлом болаларни тарбия жараёнида ота-оналар асаб касалликларга дучор қилиб қўйишлари мумкин. Маълумки, тарбия ва таълим шахс ҳаётига руҳий таъсир сифатида жуда катта куч саналади. Тарбия ва таълимдан зуриқиш эса одатда болани асаб касалликларга олиб келиши ҳаётда учраб турадиган ҳолат.

Тарбияси қийин болалар биринчи ўринда ирсий, руҳий, жисмоний камчиликлар билан тарбиячиларга мушкулликлар туғдирса, ўз ўрнида уларнинг айна илк ҳаётини қадамларида жуда эҳтиёт бўлмоқ керак.

Олдинги мақолаларимизда боланинг илк ёшлиқ чоғида сўз билан таъсир қилиш, унинг ўч ёшгача ҳаётида фаол ва нофаол лўғат бойлигини

диради. Бақириб жанжал кўтариши, ҳатто асабий жиззанақликка тушиши ҳам мумкин. Ушбу ҳолат эса келгусида бола тарбиясини қийинлаштиришга олиб келиши тайин.

Маълумки, кучли асаб тизимли ёки кучсиз асаб тизимли болаларда тарбиянинг қийинлашиши икки хил кечади. Бу ўринда кучсиз асаб тизимли болаларнинг тарбияси уларнинг физиологик, руҳий соғлиги томонларини инобатга олиш билан аниқланиб борилса ва тўғри йўлга қўйилса; кучли асаб тизимига эга, соғлом болаларнинг тарбияси купинча тарбиявий-ижтимоий муҳит билан боғлиқ бўлади.

Кучсиз асаб тизимли боладан нарсани тортиб олиш, унинг нафақат тарбиясига, қолаверса соғлигига ҳам жиддий таъсир қилади. Кучли асаб тизимига эга бўлган соғлом боладан тортиб олинган нарса унинг руҳида, соғлигида қаттиқ из қолдирмаслиги, ҳаётда бир маротаба учраган ижтимоий ноқулайлик сифатида ўтиб кетиши мумкин.

Айна шу жойда айтиб утиладиган яна бир ҳулоса шундан иборатки, бунди жаҳон руҳшунослик фани ютуқларига таяниб ишонч билан айтса бўлади - бу ҳам бўлса туғма аксил-ижтимоий хулқ.

Оддий мисол, баъзи шахслар хулқида учрайдиган ўғирликка мойиллик. У нафақат тарбиясида нуқсон бор шахслар хулқида, ҳатто ўта яхши тарбияланган кишилар хулқида ҳам

Hayot sir-sinoatlar, jumboqlar bilan liq to'la. Birining yechimi boshqasini keltirib chiqaradi. Muammolar girdobi esa insonni doimo izlanishga chorlaydi. Hayot aslida shunisi bilan go'zal-da.

Turmush so'qmoqlari, ularning o'nqir-cho'nqirlari, sayqal topmagan qirralari, ilg'ab bo'lmas tomonlari qanchadan qancha... Hayotning yozilgan va yozilmagan qonunlaridagi mezonlarni yaxshi bilgan, hurmat ila ularga amal

koinotning o'z mezonlari, tosh-u tarozusi bor, deyishadi. Turmush jabhalarining ham o'ziga xos mezonlari mavjud. Ular faqat ijobiy holatlarni o'lchaydi, baholaydi. Bu Yaratganning irodasi, qudrati, muruvvati tufayli bo'lsa ne ajab.

Mana endi mezonga kelsak: burch va mas'uliyat mezon, adolat va haqiqat mezon, zamin va zamon mezon, muhabbat va sadoqat mezon, diyonat va vafo mezon, iroda va insof mezon va boshqa juda

anchagina. Bu yil ular qatoriga yangi o'zbek alifbosida chop etiladigan "Mezon" gazetasi qo'shildi.

Qolaversa, hurmatli gazetxon "Mezon" sahifalarida turli shakl-shamoyildagi xabarlar, qiziqarli savol-javoblar, muammoli chiqishlar orqali o'zbek milliy madaniyati, tarixi, dunyo sivilizatsiyasini boyitgan d a h o l a r i m i z n i n g merosidan bahramand bo'ladi. Shuningdek, o'smir va yoshlarning hayot kechinmalaridan

YANGI GAZETA

qilganlarga istiqbol manzillaridan birin-ketin o'tib, pirovardida, baxt maskaniga yeta oladilar. Bunday diyonatli insonlar nafaqat o'zlarini, balki boshqalarni ham baxtli, oqibatli qila oladilar, o'zgalar dardiga malham bo'la biladilar. Olamning munavvarligi, dunyoning ezguligi, hayotning zavq-shavqi ham ana shunda.

Ona zaminning, uni chulg'ab turgan

ko'plab hayotiy o'lchovlar bashariyat erishgan eng katta amallardir. Ularga rioya qilganlar, yangi-yangi qirralarni kashf etayotganlar komil insonlardir. Gazetamizning maqsadi ana shu komillikka erishish, uni atroflicha targ'ib qilishdir.

Mustaqil O'zbekistonda nashr etilayotgan gazetalar orasida yoshlar va o'smirlarga atalganlari

lavhalar, ularning fikr-mulohazalari, taklif va istaklari, xat-xabarlariga gazetada keng o'rin beriladi. Turli-tuman boshqotirmalar, test savollari yosh avlod bilimni chuqurlashtirishga, aql-zakovatini charxlashga, dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi degan umiddamiz.

Abdunazar
XUDOYNAZAROV,
"Mezon" gazetasi
Bosh muharriri

RANJITDIMMI SIZNI, OYIJON?!

Onam oliy ma'lumotli ayol. Biroq ketma-ket farzandlarni dunyoga keltirib uyda ancha o'tirib qoldilar.

Keyinchalik dadam ularning ishlashiga rozilik bermadilar.

Oyim har doim uyda, ukalarim tarbiyasi bilan mashg'ul bo'lgani uchun o'ziga qarashga vaqt topa olmaydilar. Biroq bizni chiroyli, toza kiyintirishga, shirin taomlar pishirishga harakat qiladilar.

Kunlarning birida maktabga, ota-onalar majlisiga oyimni chaqirib qolishdi. Oyimni o'zim maktabda kutib oldim. Egnida ancha yil ilgari tikilgan, ko'rimsiz ko'ylagini ko'rib jahlim chiqib ketdi. Oyimga qarab: "Hamma o'rtoqlarimning ota-onalari chiroyli, "modniy" ko'ylaklar kiyib kelishgan. Endi sizni ko'rib o'rtoqlarim kulishadi, meni masxara qilishadi", — dedim.

Oyim menga indamasdan majlisga kirib ketdilar. Majlis tamom bo'lgandan so'ng hatto ustozim men haqimda qanday fikr bildirganini ham aytmadilar.

Ertasi kuni maktabdan uyga kelsam, uyda ukam va singlimdan boshqa hech kim yo'q. Ular menga oyim to'satdan kasal bo'lib qolganliklarini, dadam ularni shifoxonaga olib ketganliklarini aytishdi. Men qo'rqib ketdim. Maktabda nohaq xafa qilib qo'yganimni esladim. Ularning kasal bo'lishlarida o'zimni aybdor deb bildim. Uyimiz oyimsiz fayzsiz va zerikarli bo'lib qolgandek.

Oyimni ko'rish uchun shifoxonaga bordim. Ularni ko'rishim bilan bag'riga o'zimni otdim va yig'lab turib, "Oyijon, siz hammadan mehribonsiz, hamma o'rtoqlarimning oyisidan chiroylisiz, meni kechiring", — dedim. Oyim ham yig'lab yubordilar.

Tez kunlarda oyim sog'ayib, uyga qaytdilar. Uyimiz yana nurafshon bo'lib ketdi.

Muxlisa HIDOYATOVA,
Toshkent shahar, 134-maktab
7-"E" sinf o'quvchisi

BIZNI KECHIRING, USTOZI!

Har doimgidek intiqlik bilan kutilgan katta tanafusga chorlovchi qo'ng'iroq chalindi. Qish fasli bo'lishiga qaramay maktab hovlisi o'quvchilar bilan gavjum bo'lib ketdi.

— Shuhrat, keyingi dars nima? — yoqinqiramay so'radi Shavkat

— Ona tili, — ensasini qotirdi Shuhrat.

— Uff...

Kunning ikkinchi yarmida boshlanadigan izg'irinli shamol esa boshlagandi. Sinfxonalarini isitish moslamalari har qancha "isitmasin", o'quvchilar paltolarini yechib o'tirsa sovuqdan junjibib ketishar edi.

Shuhrat 9-"A" sinfda o'qiydi. Nomigagina o'qishga kelib ketishi yetmaganidek, bir kunda bir marta buzg'unchilik qilmasa, ko'ngli joyiga tushmaydi. Bu uning sevimli mashg'uloti. Shavkat esa uning hamtovoq sinfdoshlaridan biri.

— Shuhrat, ona tili darsiga hech ham kirgim kelmayapti, — Shavkat bu masalani hal qil, deganday Shuhratga ayyorona boqib turardi.

— Shu ham muammomi? — miyig'ida kuldi Shuhrat. — Hozir yo'lini qilamiz. Sinfxonamizning maktab hovlisiga qaragan derazasi yoniga o'tishimiz kerak, xolos, — dedi Shuhrat.

Dars boshlandi. O'quvchilar sinfga kirishgan paytda sinfxonaning ikkita derazasidan beayov sovuq kirardi. Chil-chil singan oynalar pastda qorga botib ulgurandi. Har gal o'quvchilarning palto va bosh kiyimlarini yechirib qo'ygach, dars boshlaydigan Dilorom opa bu gal o'quvchilarga hech narsa demadi. Unga hurmat yuzasidan kiyim-boshlarini yechmoqchi bo'lgan o'quvchilarga bu shart emasligini aytdi, ammo uning o'zi har doimgidek palto va ro'molini yechib qo'ydi.

O'quvchining sinfxona sovuqligi tufayli dars bo'lmasligi va hammaning uyiga ketishiga ruxsat berishini kuta-kuta toqati toq bo'lgan Shuhrat bilan Shavkat 45 daqiqaning qanday o'tganini sezmay ham qoldi.

Ertasi kuni birinchi-ikkinchi soat ona tili va adabiyot darslari bo'lishi kerak edi. Ammo Dilorom opa na

birinchi va na ikkinchi soatga keldi. Shu taxlit bir hafta o'tdi.

Sinfboshining aytishicha, Dilorom opa qattiq kasal emish. O'qituvchisining 8-sinfda o'qiydigan qizi darsga kelmay shifoxonada oyisiga qarayotgan ekan.

Buni eshitgan Shuhrat va Shavkat qattiq xijolat tortdi. Ayniqsa, Shavkat bundan juda pushaymon bo'ldi. Chunki uning onasi qattiq shamollash oqibatida bundan bir necha yil ilgari vafot etgan edi.

Uning ko'z o'ngida o'sha kungi ona tili darsida lablari sovuqdan ko'karib ketgan Dilorom opa gavlalandi.

"Unga bir narsa bo'lsa, o'zimni aslo kechira olmayman", chuqur xo'rsindi Shavkat, "Ey xudoyim, ustozimga o'zing shifo ber".

Oradan bir oycha vaqt o'tgach, Dilorom opa yana maktabga keldi.

Qattiq kasallikdan so'ng Dilorom opaning ko'zlari yanada chuqurlashgan, ranglari ancha oqarib qolgan edi. Lekin sinfxonaga kirib o'quvchilarini ko'rishi bilan labiga yugurgan tabassumdan u avvalgidan-da mehribonroq va mushti parroq ko'rinib ketdi.

Shu payt kutilmagan hodisa ro'y berdi. Eng oxirgi partada o'tiradigan Shavkat hammani lol qilib, Dilorom opaning yoniga keldi-yu, "Bizni kechiring, ustoz", — deb uni mahkam quchoqlab oldi. U ustozining qaynoq bag'rida yum-yum yig'lardi.

Muxlisa OQILOVA

KO'CHA BOLASI KIMNING BOLASI?

To'g'risi, "Bir bolaga yetti mahalla javobgar", degan naqlni bizning urf-odat, udumlarimizga xos deb o'ylardim. U faqat bizgagina tegishli bo'lsa kerak, derdim. Ammo bizdan minglab kilometr narida joylashgan Amerika Qo'shma Shtatlari sobiq prezidenti Bill Klintonning rafiqasi Xillari Klinton Xonimning shu nomdagi risolasini o'qigach, fikrim o'zgardi. Unda "Har bir kishi nafaqat o'zining, yoki mahalladagi biror bolaninggina emas, balki yurtning har bir farzandi uchun mas'uldir", degan g'oya isbotlab berilgan.

Albatta, hamma davrda ham bolalarga bo'lgan e'tibor, ularning huquq va erkinliklarini muhofaza qilish jiddiy muammo bo'lib kelgan. 1989 yil 20 dekabrda Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh assambleyasi tomonidan qabul qilingan "Bola huquqlari to'g'risida"gi Butunjahon Konvensiyasi jahon bolalarining ishonchli himoyachisiga aylandi. Biroq begunoh bolalarining "gunohsiz" kattalar kasriga haligacha qolayotganligi hammamizga ma'lum.

Dalillarga murojaat qiladigan bo'lsak, oxirgi 10 yil mobaynida bo'lgan urushlar davomida 1,5 million bola hayotdan bevaqt ko'z yumgan. Birgina yon qo'shnimiz - Afg'onistonni olaylik. U yerda urush boshlangan paytda tug'ilgan bolaning yoshi bugun 22 ga yetdi. Afsuski, u qurol ushlashni, kerak bo'lsa, odam o'ldirishni juda

yaxshi o'zlashtirib oldi. Ma'lumotlarga qaraganda, ana shunday askar-bolalarning soni hozirda 300 mingdan oshadi.

Har kuni ommaviy axborot vositalari orqali ko'ramiz, eshitamiz. Dunyoning ko'pgina hududlarida qirg'inbarot urushlar davom etyapti, qanchadan-qancha terroristik harakatlar sodir bo'lyapti. Oqibatda esa minglab bolalar bevaqt o'lim topayapti, boshpanasiz qolyapti, qochoqlarga aylanyapti.

Yaratganga ming bora shukrlar bo'lsin, bizning yurtimizda tinchlik hukmron. Bugun hammamizning

chiqqan bir o'g'il bilan qiz bola diqqatimni tortdi. O'g'il bola shu zahoti cho'kka tushdi-yu, duo o'qiy ketdi. Narigisi esa pul terishga tushdi. Ha, ularni taniyman, avvalgi kuni biri qo'shiq aytib, birisi esa raqsga tushib "daromad" qilishayotgan edi. Ajablanarli tomoni shundaki, ular har doimgidek lo'lilarning emas, o'zimizning o'zbek bolalari edi. Nega ular maktabda emas?

Keltirganimiz birgina misol, xolos. Bundaylar shaharlar-u qishloqlarda son-sanoqsiz.

Ma'lumotlarga qaraganda, mamlakatimiz aholisining 43 foizi

ko'nglimiz xotirjam. Ammo bozorga tushganimizda hammani o'ziga qaratib, xaridor chaqirayotgan sotuvchilardan tortib, suvni gazli qilib pullovchilargacha va hattoki to'da-to'da bo'lib yurgan tilanchilarning ham deyarli yarmini o'smirlar va bolalar tashkil qilishiga har kuni guvoh bo'lamiz, e'tibor bermaymiz.

Yaqinda ishdan qaytayotganimda keyingi bekatdan

bolalar va o'smirlar ekan. Ma'lum bo'ladi-ki, kelajagimiz yana ham ko'proq yoshlarga — bolalarga bog'liq. Shunday ekan har bir bola uchun ota-ona, mahalla-ko'y, qolaversa ba'zi mutasaddi tashkilotlarning javobgarligini oshirish fursati yetmadimikan. Zero, har bir bola yurtning, mahallaning, oilaning davomchisidir.

Husniddin BERDIYEV,
O'ZMU jurnalistika
fakulteti talabasi

SO'Z O'YINI

Kataklarda berilgan harflar bilan kesishadigan beshta so'zni eniga yo'nalishda yozib, so'z boyligingizni sinab ko'ring.

OBUNACHILAR UCHUN
"MEZON"NING
NASHR KO'RSATKICHI: 369.

Фикрий ялқовлик тан ялқовлигидан юз карра хавфлироқ экани бор гап. Дарҳақиқат, инсон умри давомида қандай фаолият билан машғул бўлмасин, унинг тафаккурида ҳар лаҳзада минглаб ўй-хаёллар чарх уради. Лекин уларнинг аксарияти яна лаҳзалар қанотида беиз ғойиб бўлса, баъзилари кумдан сараланган олтин зарраларидек, хотира қатларида маскан тутати. Агар бу фикрлар қозғоғи тушадиган бўлса, қайсидир кўнгилнинг маънавий мулкани бойитишга хизмат қила олади. Таникли журналист ва ижодкор Носир Муҳаммаднинг Гафур Гу-

интилувчи қалблардаги чўғни оловлантирса, не ажаб. Улардан намуналарни эътиборингизга ҳавола қилаётимиз:

Ҳаётда ҳам кўпинча ана шундай ҳоллар рўй беради. Аввалига биз ўзлигимизни кўрсатишга, ўз қирраларимизни намоён этишга, нималарнидир ўзгартиришга интиламиз. Қалбимизда исёнкор туйғулар жўш уради. Аммо ҳаёт тўлқинлари бизни тезда силлиқлаб, оломонга қўшиб юборганини сезмай қоламиз.

Ҳаётни бекорга денгизга қиёслашмайди. Чўкиб кетмаслик учун унда ҳам қўл-оёқни, айниқса, тафаккурни тўхтовсиз ҳаракатлантириб турмоқ керак.

ТАФТИШЧИ ОТАНИНГ РАНЖИШИ

Китоб муқаддимасини муаллиф шундай бошлайди:

—Кўзгу ҳар қандай қиёфани ўзида борича акс эттирганидек, турли жанрлардаги ҳужжатли ва бадий ижод намуналарида ҳам муайян муҳит, инсоннинг ҳақиқий руҳий ва маънавий дунёси ўз ифодасини топиши тақозо қилинади. Улар воситасида юксак инсоний қадриятлар— ҳалоллик, меҳнат, меҳроқибат улугланади. Тубанлик, риё, мунофиқлик сингари гайринсоний иллатлар қораланади. Биринчи нафратланишга, ноҳос хатарли гирдобига тушиб қолишдан сақланишга ундадас, бошқасида эса эргаштишга, ибрат олишга даъват этилади. Мен ҳам ана шундай эзгу илинжда қўлимга қалам олдим”.

Дарҳақиқат, Жаҳонгир Исмоиловнинг “Бу ёғи қандоқ бўларкин?” номли китобида жамиятимизда мавжуд бўлган ёмон иллатлар, уларнинг самараси ўлароқ дуч келинаётган янги-янги му-

аммолар, турли фикрдаги инсонларнинг ҳаётга турлича қарашлари қизиқarli, юморик тарздаги ҳикоялар, қиссалар тарзида берилган. Бу ҳикоялар шунчалик оддий тилда, содда қилиб ёзилганки, китобни барча ёшдагилар, қандай касбда бўлишидан қатъий назар ҳеч қийналмасдан тушунадилар. Китобнинг номи билан аталган биринчи ҳикоя ҳайдовчи йигит Садирбекнинг тилидан ёзилган бўлиб, унда юқори лавозимдаги раҳбарларнинг феъл-атворлари, машаққатлари, шунинг билан бирга кирдикорлари очиқ ташланади. “Қаловини топ-

санг” номли қиссада ҳам шунга ўхшаш воқеалар тасвирлаб берилган. “Ўғил муаллим бўлармиш” ҳикоясида эса тафтишчи отанинг муаллимлик орзусида юрган ўғлидан ранжигани, уни бу фикрдан қайтариш учун нималар қилмаганлиги ҳақида гап боради. Шунингдек, китобдан нафақат ҳикоялар, қиссалар, балки муаллиф қаламига мансуб шеърлар ҳам ўрин олганки, бу ҳам шеърият ихлосмандларини бефарқ қолдирмайди. Журналистлик фаолияти билан бирга бадий ижодни ҳамоҳанг тарзда олиб бораётган Жаҳонгир Исмоиловнинг шу кунгача “Туташ тақдирлар”, “Машинасини ўғирлатган домла” номли прозаик, “Дил изҳори”, “Юртим таровати”, “Соғинч” номли шеърий тўпламлари босилиб чиққан эди. Бугун ҳикоя қилганимиз, қўлимиздаги бу янги асарни муаллифнинг сермазмун ижод йўлидаги салмоқли қадами деб айта оламиз.

Назokat ХОЛМЕТОВА

“ТАФАККУР ЎҚҚУНЛАРИ”

лом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйида нашрдан чиққан “Тафаккур ўққунлари” китобида ҳаётини кузатишлар туфайли “қумдан сараланган олтин зарралари” мисол айрим фикрлари ҳамда шеърий қитъалари ўрин олган. Китобни шартли равишда уч қисмдан иборат дейиш мумкин: фикрлар, тўртликлар, битиклар. Мазкур фикрларни қадим Шарқ ҳикматларию ғарб мутафаккирлари мулоҳазалари, мутолааси ва ҳаётини кузатишлар самараси дейиш мумкин. Негаки, ҳар қандай бугунги кун кишиси маънавий мулкни мозийдаги ажодлари маънавий меросидан озқа олиши, шубҳасиз. Носир Муҳаммаднинг “Тафаккур ўққунлари” эзгулик сари

Одам еттига киргунча ердан таёқ ейди, етмишга киргунча турмушдан.

Севаман — демак тирикман.

Мақтанчоқлик — ёмон, лекин мақтанадиган нарсанг бўлмаса, ундан ҳам ёмон.

Ойда ҳам доғ бор. Аммо ана шу доғнигина кўришга одатланган одам ойнинг бутун улугворлиги, нурафшонлиги, гўзаллигини ҳис этишга қодир эмас.

Денгиз соҳилидаги тошларга эътибор берганимиз? Бирорта ҳам қиррали, учли тошни тополмайсиз. Тўлқинларнинг тўхтовсиз ҳамласи уларни силлиқлаб юборади.

Буюкликдан тубанликка бир қадам, аммо тубанликдан буюкликка қадам ақл бовар қилмас, ўлчаши қийин бўлган масофа бор.

Ёмон гап тоғдан думалаган тошга ўхшайди. У ҳалокатли кўчкларни кўзгаши мумкин.

Ижодкор учун кироий хотин икки хил бўлиши мумкин: ё унинг ижодини тўла тушунсин, маънавий қўллаб-қувватласин ёки мутлақо тушунмасин, ишларига аралашмасин.

Турмуш шундай баҳайбат бир қояки, унда орзу-ҳаваслар тўлқини тўхтовсиз парчаланиб туради.

ТАРБИЯ — ПОКЛИК ВА МАЪНАВИЯТДИР

А.Авлоний тарбия ҳақида шундай фикрларни келтиради. — “Жаноби Ҳақ инсонларнинг асл хилқатда истеъдодли ва қобилиятли, яхши ила ёмонни, фойда ила зарарни, оқ ила қорани, ҳалол ила ҳаромни айирадурган қилиб яратмишдир. Лекин бу инсондаги қобилиятни камолга еткурмак тарбия ила бўлади”.

Бундан шундай маъно англашиладики, инсондаги қобилиятни камолотга еткурмак учун тарбия муҳим аҳамият касб этар экан.

Оллоҳ одамзодни ҳалол ва ҳаромни ажратадиган қилиб яратди.

Ҳаром икки хил яъни моддий ва маънавийдир.

Моддий ҳаром — истеъмоли қилинса, инсонга зарар келтирувчи махсулотлар, маънавий ҳаром эса пок билан нопокни ажрата олмаслиқдир.

Ҳалоллик, поклик, ҳаромдан ҳазар, бировнинг ҳақиға хиёнат қилмаслик, одамлилик камолот гавҳари бўлиб одамни инсон сифатида юксак даражага олиб чиқади.

Авлон-ажодларимиз ўзларининг бир неча минг йиллик ҳаётини кузатишлари ва тарихий тажрибаларидан келиб чиқиб, ҳаром-хариш ишларни қоралаганлар. Ўғрилиқ, босқинчилик, қаллоблик, йўлтўсарлик, товланчилик, фирибгарлик, кўзбўямачилик, хиёнат, муттаҳамлик, порахўрлик ҳалқимиз томонидан ҳаром ишлар деб ҳисобланилади ва кескин қораланади. Фир-

ромлик, нопоклик асосида осонгина, мўмайгина топилган пул, молу дунёнинг вафоси, қут-баракаси бўлмайди. Улар қўлга қандай тез келган бўлса, шундай тез кетади. Шу билан бирга кишига офат балолар ҳам келтиради. Ҳалқимиз томонидан айрилганидек, бировнинг ҳақи бир кунмас — бир кун тешиб чиқади. Бу мавзуга атаб тўқилган мақоллар бежиз айтилмаган. “Ҳаром қўл бор жойда барака бўлмас”, “Ўғрилиқ ош баданга юкмас”, “Тез келган давлатнинг бақоси бўлмас” ва ҳ.к.

А.Авлоний таъкидлаганидек, “Агар яхши тарбия топиб, бузуқ хулқлардан сақланиб, гўзал хулқларга одатланиб катта бўлса, ҳар ким қошида мақбул, бахтиёр бир инсон бўлиб чиқар.

Агар тарбиясиз, ахлоқи бузилиб ўсса, Оллоҳдан кўркмайдурган ҳар хил бузуқ ишларни қилдурган нодон, жоҳил бир расвоий олам бўлиб қолур”, “Қуш уясида кўрганин қилур”.

Буюк маърифатпарварнинг бу сўзлари ўтган асримиз бошида миллатимиз учун қанчалар муҳим ва зарур бўлган бўлса ҳозирги кунда ҳам моҳиятини йўқотган эмас.

Инсон дунёга келар экан, тўғилган куниданоқ тарбияга муҳ-

тож эканлигига амин бўламиз.

Оилада фарзанд туғилгач, биринчи кундан тарбияга киришилади. Аввало, унинг соғлиги, жисмонан етук бўлиши ва бошқа талаблар эътиборга олинади. Фарзанд хоҳ ўғил бўлсин, хоҳ қиз бўлсин, ота-она учун буюк бир бахт. Уни авайлаб-асраш, вояга етказиш ота-онанинг бурчи.

Маънавий тарбия, аввало, ота-она боласини ҳалол таом билан боқибдан бошланади. Бу ота-онанинг энг катта бурчларидан биридир. Ҳаром еб ўсган боладан яхшилиқ кутиш қийин.

Болага гўдаклигидан она тарбияси асосий ўрин тутгани исбот талаб қилмайдиган ҳақиқатдир. Ўз фарзандига меҳр бермай, уни ҳаром ва ҳалолнинг фарқига бормайдиган, жамиятга, ҳалққа фойда келтирмайдиган худбин шахс қилиб тарбия берувчи оналарнинг хизматларини қандай баҳолаш мумкин? Фикри ҳаёли маишат, ичкилик ва фаҳшга берилган оналар тарбиялаган инсонлар келажақда қандай шахс бўлиб етишадилар?

Баъзи оталар ўзлари ошхўрликларда таомларнинг сарасини еб, айрим ҳолларда маст ҳолатда уйга кириб келадилар.

Уларга оиладаги аҳвол фарзандлар тарбияси иккинчи даражали ишдай туюлади.

Кимнинг — кимлиги, қандай инсон эканлиги, ҳалолу поклиги, маънавий, ахлоқий жиҳатдан қанчалик етуклиги, ташқи қиёфаси, чиройли кийинишига қараб эмас, балки унинг қандай одамлиги меҳнатда ва кишилар билан муносабатида билинади.

Инсоннинг ҳалол ва поклиги, маънавий етуклиги одоб-ахлоқи билан узвий боғлиқдир. Ахлоқан пок одам ҳаётда ўзини бошқача тутати, таъмагирлик қилмайди, ҳалол меҳнат қилиб ейишни ўзи учун бурч деб билади, фарзандлар тарбиясига алоҳида эътибор беради.

Ахлоқан нопоклик — иймон, инсоф, андиша, шармуҳаё, меҳрмуҳаббат ва фарзанд тарбиясига беъэтиборлик каби ахлоқий-маънавий мезонлар чегарасидан чиқиш.

Ўзбек миллатининг болажонлиги, меҳнатсеварлиги, фидойи, заҳматкаш, меҳрибон ва меҳмондўстлигини Ғайбуллоҳ Ас-Салом “Толибнома” китобида эътироф этган. Шу билан бирга ёш авлод тарбиясида бепарво халқ эканлигини таъкидлаб ўтганлар: “Мен шавкатли ёшларимизнинг оёғини кишанлаб

турган, унинг ўзига муносиб бир тарзда кенг қанот ёзишига монелик қилаётган нуқсонлар, қусурлар, баъзан айнан одамхунлиги, мислсиз бағрикенглиги, қўли қадоқлиги, меҳмоннавозлиги ва бўлак инсоний фазилатлардан келиб чиқаётган камчиликлардан куйиб-пишиб гапираман”.

Домланинг бу фикрларидан шундай хулосага келиш мумкин. Кўпгина ота-оналар фарзандларининг илм олиши учун дарсликлар, ўқув анжомлари, уни қизиқтирган соҳа: масалан, мусиқа бўлса рубоб ёки дутор, спорт бўлса спорт анжомлари, ҳунар бўлса унга тегишли зарур асбоб-ускуналарни олиб беришга маблағни аяйдилар. Аммо тўй ёки бошқа маросим ўтказмоқчи бўлса, ҳар қанча маблағ кетса ҳам аямасликлари миллатимизнинг энг катта камчиликларидан бири эканлигини эътироф этмаслигининг иложи йўқ.

Бугун ўсиб келаётган ёш авлодни ҳаёли, ибодли қилиб тарбиялаш, уларни маънавий баркамол инсонлар қилиб вояга етказишимиз шарт. Бунинг учун эса аввало, биз ўзимиз маънавий-маърифий жиҳатдан баркамол бўлсакгина, ўсиб келаётган авлодни ана шу мукамаллик сари даъват эта олган бўламиз.

Ақром АҚМАЛОВ,
педагогика фанлари
номзоди, доцент,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган халқ таълими
ходими

Профессор Бегали Қосимовнинг маълумотнома шаклида чиқарилган таклифнома-сини кўздан кечирарканман, "Олим бўлсанг, олам сеники" мақолининг нақадар тўғри эканига яна бир бор ишондим. Чунки Бегалининг яратган тадқиқотлари, адабиётшунослиқдаги кашфиётлари, амалга оширган эзгу ишлари уни оламга танитган, дунё олимларининг ҳурмат-эҳтиромига сазовор бўлган инсон деб айтишга тўла ҳуқуқ беради. Ҳа, у чиндан дунё тан олган забардаст олимларимиздан. Бегали

силган эди. Янглишмасам, у журналда 1947 йили улкан адабиётшуносл олим, донишманд инсон Абдурахмон Алимухамедовнинг "Абдулла Қаҳҳор новеллаларида психологизм" номли ил-

Бегалида эса бунинг акси бўлган. Унинг номзодлик диссертацияси ҳам, докторлик диссертацияси ҳам ёқланишидан аввал мақола ва китоблар ҳолида жамоатчилик ҳуқмига тўла ҳавола қилинган. Мен бунга гувоҳ-

Ehtirom

эмас. Фикримни икки мисол билан исботламоқчиман.

Биринчиси – Бобурнинг 1527 йил 4 январь кuni ўғли Комронга ёзган мактуби фанда маълум эмас эди. Уни олим Қозон университети кутубхонасидан топиб, чорак аср бурун "Гулистон" журналида эълон қилди.

Абдулла Авланийнинг "Афғон саёҳати" кундалигини тадқиқотчи 80-йиллар охирида топиб, "қайта қуриш йиллари" "Ўзбекистон адабиёти ва санъ-

ОЙДИН ОРЗУЛАР РҲЎБИ

Устоз — меҳри дарё зот. Унинг меҳридан қониб-қониб сипқорган ўқувчининг қалби эзгуликка ошурфта усади. Шу боис ўқитувчи эзгулик тимсоли, десак муболаға бўлмас. Устоз юзидан ёғилган нур, меҳр тафтидан ҳарорат олиб айтилган ҳар бир сўз жажжи ўғил-қизни нурли манзиллар сари бошлаши, шубҳасиз. Зулфия Алимқулованинг ҳам ўқитувчи бўлиш орзуси, бу улуг номга муносиб топилиш истагининг жунбушига келишига ҳам эҳтимол ана уша, мактаб остонасини энди ҳатлаган жажжи қизалоқнинг умидли нигоҳига боққанча, уни орзулар сари бошлаган илк ўқитувчиси бўлган бўлса, ажаб эмас. Эҳтимол, қизалоқ ушандаёқ илк маротаба қалам олган қулидан тутиб, узи каби жажжи тасаввурларини оқ қоғозга кучиришига кумаклашган ўқитувчисининг юзларига боқиб, уз келажagini

ОЛИМЛИК ШАЪНИ

Қосимовни зиёлилар, адабиёт мухлисари фан доктори, профессор, Республика Фан арбоби бўлгани учун эмас, балки ҳақиқий олим бўлгани учун қадрлайдилар. Яширишининг ҳожати йўқ, яқин ўтмишда, баъзи ҳолларда ҳозир ҳам, катта илмий унвонлар эгаси эканлиги тўғрисида дипломи бор ҳар кимсани олим деб ҳисоблайдиган эскича одатимиз бор. Ҳолбуки, олимнинг олимлиги у яратган илмий-тадқиқотларининг салмоғи, савияси билан белгиланса тўғри бўлади.

Бегалининг илмий иқтидори унинг диплом ишидаёқ "ярқ" этиб кўзга ташланган эди. XX аср ўзбек маданиятининг улкан намояндаси Саидахмад Сиддиқий-Ажзий ҳаёти ва ижодий фаолиятига бағишланган бу илмий-тадқиқот ўша йиллари "Шарқ юлдузи" журналида бир босма табакдан зиёдроқ ҳажмда бо-

мий-тадқиқотидан кейинги дастлабки катта ҳажмли мақола эди. Бегали мақолада Сиддиқий сиймосини халқимизга, маданиятмизга қайтариб берганди. Шу мақола босилгандан бироз вақт ўтгач, биз – "Шарқ юлдузи"нинг бир неча ходими Абдулла Қаҳҳорнинг уйига борганимизда устоз адиб мақола ҳақида фикрини билдирар экан: "Бизлар Саидахмад Сиддиқийни миллатчи, деб билардик. У киши маърифатпарвар инсон бўлган экан", деганди. Албатта, ёш олим бу йирик сиймо ҳақидаги мулоҳазаларини асосли тарзда баён қилганлиги боис Абдулла Қаҳҳор бундай фикр-ни айтганди.

Шундай ҳол кўп учрайди: номзодлик ёки докторлик диссертациясини ёқлаш даъвосида бўлган одамнинг бутун бошли илмий ишидан лоақал битта салмоқли мақолага ярарли янги фикр тополмайси.

ман. Олим дўстимнинг кейинчалик диссертация ва китобларига кирган жуда кўп мақолаларини журналлар ва газеталарда чиқарганман. Шу ўринда бир гапни айтиб ўтмасам инсофдан бўлмас. Гап шундаки, муҳаррирлик касби машаққатли касб. Айниқса, тахрир ишига панжа орасидан қараладиган ҳозирги пайтда. Бир мақолани "одам" қилгунча баъзан она сутингиз оғзингиздан келади. Бегалининг мақолаларини тахрир қилганда эса сира қийналмайси. Чунки баён қилинаётган теша тегмаган илмий фикрлар равон услубда, кучли мантиқ билан ифода этилади. Тан олиш керак, газета-журналларга профессор Б.Қосимов мақолаларидек тайёр ҳолда келадиган мақолалар гоёт оз.

Сўзимнинг аввалида "Бегалининг адабиётшунослиқдаги кашфиётлари" деган жумлани ишлатдим. Бу – муболаға

ати" ҳафталигида нашр эттирди.

Ҳар икки нашрни маданиятимиз тарихидаги илмий кашфиётлар, деб айтишга ҳақлимиз.

Дўстимнинг фаройиб табиа-ти, салмоқли илмий-тадқиқотлари, эҳтирос ва билимдонлик билан ёзилган монография ҳамда рисоалари, дарсликлари ҳақида, етук шогирдлари, мамлакатимиздан ташқаридаги обрў-эътибори ва яна кўп фазилатлари тўғрисида қанча ёзилса арзийди. Ёзилади ҳам. Мен эса сўзимни якунлар эканман, унга оилангиз, фарзандларингиз, дўстларингиз, ўқувчиларингиз бахтига доимо соғомон бўлинг, ҳеч қачон ижодий ишлардан чарчаманг, Сизга ҳамиша омад ёр бўлсин, дейман.

Маҳмуд САЪДИЙ

Ta'lim fidoyilari

қургандир. Нима булганда ҳам устоз-мураббийларнинг издоши бўлиш мақсадида мактаб давридаёқ тинимсиз ўқиб-урганган З.Алимқулова 1982 йилда умумий ўрта таълим даргоҳини аъло баҳолар билан битириб, Жиззах педагогика олий ўқув юртининг талабаси бўлди.

Ойдин орзулар рўёби З.Алимқулованинг талабалик йилларидаёқ уз буй-бабини курсата бошлади. Унга етишишга тобора ҳам фурсат қолган сари эса ҳаяжон ортарди. Зеро, мактаб остонасига дастлаб қадам қўйганида уни меҳр тула қучоғига чорлаган устозлари каби кичкинтой қалбига йўл топа олиш осон эмаслиги шубҳасиз эди. Бироқ бир мақсад сари кечани-кеча, кундузни-кундуз демай тинимсиз изланишлари бесамар кетмаслиги ёш ўқитувчига бироз таскин берсада янада кўпроқ ўқиб-урганишга интилди.

Албатта, ҳаракатлар зое кетмади. Тугри, дастлабки онларда ўқитувчидаги ҳаяжон, қолаверса бироз тажрибанинг етишмаслиги айрим ҳолларда панд берган бўлса-да, кейинчалик вақт ўтган сари улар ширин хотирага айланди. Мана бугун орадан ун беш йил ўтибдики, ўқитувчи ўқувчилар билан дастлабки учрашув онларини бот-бот ёдга олади.

Б.ЖОВЛИЕВ

САНОБАР ОЛИМОВА САДОАМНИ

Кўкун шахрининг юра-гида жойлашган Амин Умарий номидаги 3-умумтаълим мактабида узок йиллар меҳнат қилаётган захматкаш, тиниб-тинчимас ўқитувчилар талайгина. Санобархон Алимова эса мана шу устозларнинг ҳам устози. 1971 йили қурилиб, фойдаланишга топширилган худди шу мактабда иш бошлаган Санобар опа ҳануз илм даргоҳида меҳнат қилмоқда.

Санобар Алимова 1979 йилда бошланғич синфлар бўйича илмий бўлим мудирини этиб тайинланди. Ўтган давр мобайнида у қўлидан келганча барча муаллимларга ёрдам берди, янги ишга келган ёш мутахассисларни қўллаб-қувватлади, уларга хайрихоҳлик билан муносабатда бўлди, натижада 3-умумтаълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчилари нафақат шаҳар микросида, балки вилоят микросида ўтадиган кўриктанловларда ҳам фаол иштирок эта бошладилар. Бир сўз билан айтганда, мактабда бошланғич синф ўқитувчиларининг аҳил, иноқ жамоаси шаклланди.

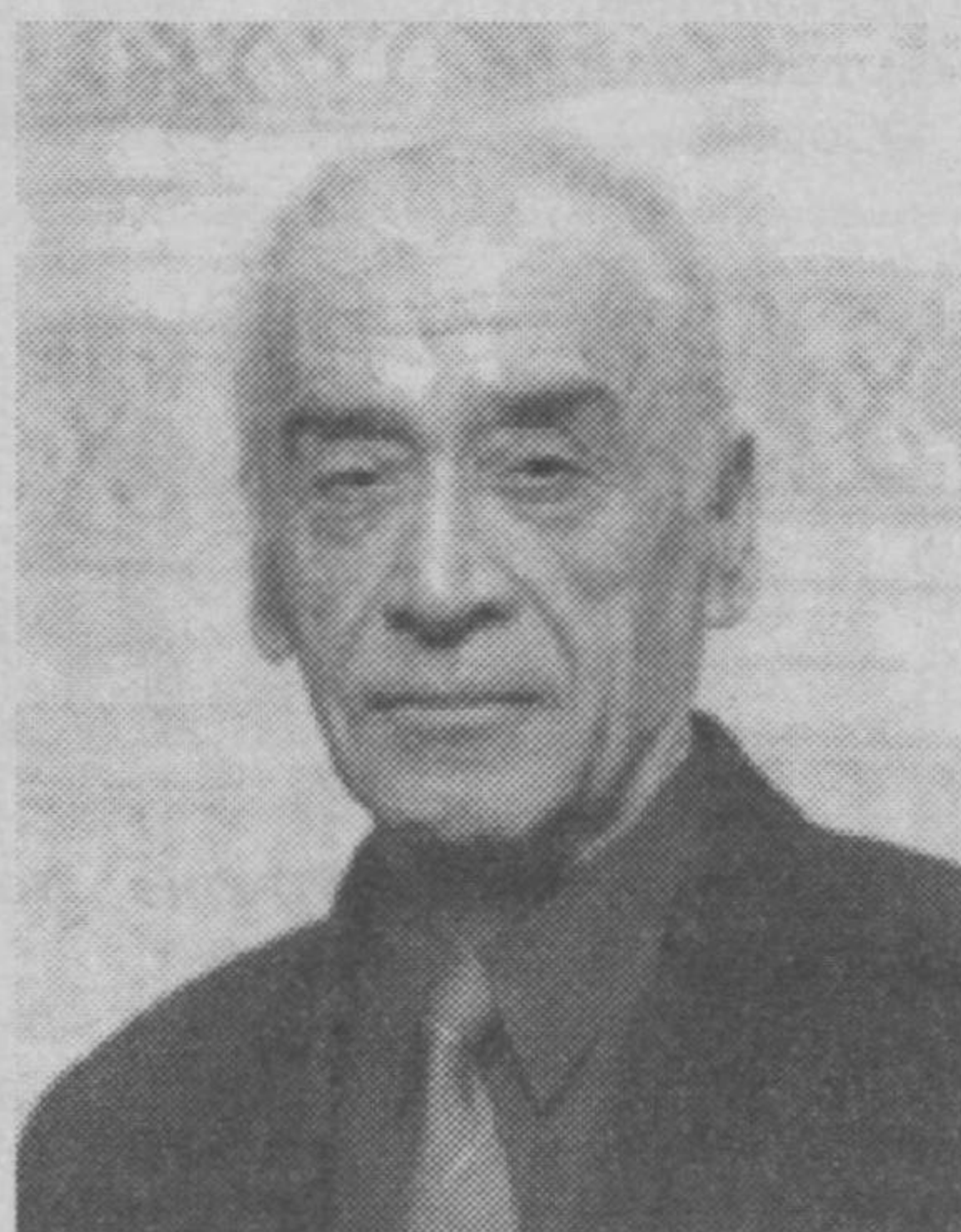
"Ҳақиқий инсон дастлаб режасини амалга оширади, кейингина бу ҳақда оғиз очади, дейишди машойихлар. Ҳақиқий мураббий ҳам аввал болага таълим-тарбия беради, уни элга қўшади, ўқувчисининг ютуқларини кўрибгина нимадир айтса ярашади. Қанчалик нуфузланса ҳам ана ўшанда айб бўлмайди", дейди опа.

Мактаб раҳбари Гулнора Юнусовадан мактабда олиб борилаётган таълим-тарбия ишлари ҳақида сўраганимда, у киши, Санобар опага ўхшаган, ўз ишини жону дилдан севадиган, тиним билмай меҳнат қиладиган, узок ҳаётий тажрибага эга бўлган ўқитувчи ва мураббийлар борлиги учун ҳам 1125 нафар ўқувчи таълим оладиган билим даргоҳининг шаҳар мактаблари орасида ўз ўрни борлигини таъкидладилар.

Меҳнатсевар, ўз ишини жону дилдан яхши кўрадиган Санобар опага ўхшаган мураббийларнинг кўплиги биз орзу қилаётган баркамол авлоднинг камолга етишида асос бўлади.

Шарифа МАДРАҲИМОВА

Мусиқа — инсон қалб торларидан чертилган оҳанг. Унга бир муддат кулоқ беринг-а. Кўзларингиз беихтиёр гавҳарланади. Зеро, у гоҳ маънос кўнгилнинг, гоҳ эса шодликларга лиммо-лим қалбнинг навоси. Ана шу навони куйга солиш, уни ўзга қалбларга ҳам етказа би-лиш, завқ олишга, малҳам топишга ундаш чин маънода ўша дардни ҳис этгандагина амалга ошадиган жараён. Мусиқага, куйга кўнгил берган, уни юракдан ҳис этган инсон борки, қалби эзгуликка, муҳаббатга тўлиқ бўлади. Ана ўша меҳру муҳаббат эса уни ҳамиша эзгуликка ошурфта этади. Ортиқ Иброҳимовдаги болаларга бўлган меҳр, инсонларга доимо эзгулик соғиниш ҳисси ҳам эҳтимол ана

қилаётган 9-болалар мусиқа мактабида дутор, кўшна, доира каби чо-лгулардан сабоқ бериб келмоқда.

Сир эмас, баъзи мусиқа ўқитувчилари шогирд етиштириш мақсадида асосан истеъдодли болаларни саралаб олишга ҳаракат қилишади. Ортиқ ака эса бундай йўл тутмайди. Мудом ўз ҳузурига умид билан келганларнинг кўнглини чўқтирмаслик пайида бўлади. Зеро, муҳими, ўша илм истаб келган қалби тоза ёшнинг куйга меҳри, уни ўрганиш мақсади бор. Шу боис, ўқитувчи ҳатто ҳали қўлига бирор марта соз тутмаган ўқувчини ҳам ҳеч иккиланмай шогирдликка қабул қилаверади. Кейин эса уларга йиллар оша кунт ва хафсала билан сабоқ беради. Қандай бўлмасин, шо-гирдлари қалбида санъатга

ЭЗГУЛИК УРУҒИНИ ҚАЛАГАН БОҒБОН

ўша мусиқадан ҳарорат, қувват олар. Шу боис, юракда томир отган муҳаббат гули ҳеч қачон сўлиш билмайди.

Ҳа, мусиқа, шоир айтганидек, гоҳ хижрон дардининг ёлғиз давоси, гоҳ висол онларининг ширин навоси, гоҳ эса мискин қалбларнинг мунгли шифоси. У сеҳрли дунё. Ёшлиқданоқ ўша сеҳрли оламнинг таъсирига тушган О.Иброҳимов мусиқа илмини ўзгача бир ҳаяжон билан ўрганди. Ҳар гал халқнинг дарду ҳасратини, қувончу шодлигини ўзида акс эттирган "Муножот", "Дилхирож", "Отмағай тонг", "Кўрмадим" каби куйларни тинглаганда кўзлари шашқатор ёшга тўлди, қалбида куйга муҳаббат ошди. Йиллар оша мак-

садга айланган орзу ҳавасманд со-зандани Ҳамза номидаги мусиқа билим юрти эшигига етаклади.

Талабалик йилларида ҳам О.Иброҳимов имкон қадар ёшлиқда ўзини ром этган сеҳрли оламнинг ҳали етиб бормаган худудлари сари ошиқди. Бу йўлда тинимсиз изланди, машаққат чекди. Машаққатлари эса бирор ўрганмоқчи бўлган куйни маромига етказиб ижро эта олганида тезда унут бўлиб кетар ва тиришқоқ машшоқни кейинги, яна бир янги мусиқани ўрганишга ундарди.

Ортиқ Иброҳимов мана 32 йил-дирки, ўзига ўхшаб болалиқдан қал-бига куйнинг ҳароратли чўғи туш-ган ёшларга Тошкент шаҳридаги Сайфиддин Ҳасанов раҳбарлик

росмана ихлос, эътиқод уйғотишга, тушган чўғни алангалатишга интилади. Негаки, у киши кўп йиллик ўз тажрибасидан оддий бир ҳақиқатни яхши билади. Санъатга муҳаббат инсоннинг, айниқса ёшларнинг одоб-ахлоқиға ижобий таъсир кўрсатади. Жумладан, мусиқани севган, уни қалбдан тушуна билган инсон ҳеч қачон жаҳолатга қул бўлмайди.

Биз устознинг ёшлар қалбига эз-гулик уруғини қадашдек машаққатли меҳнатларига ривож тилаймиз.

Абдумурод ФОЗИЛОВ,
Ўзбекистон Давлат
консерваторияси
Шарқ факультети ўзбек
чолғулари
бўлими 2-курс талабаси

Бошига мусибат тушган, ҳаётнинг шафқатсиз зарбаларига учраган одамларни ёлғиз қолдирмаслик, уларнинг дардига ҳамдард бўлиш, ғам-ташвишларини баҳам кўриш — асрлар давомида шаклланган ўзбекона азалий ғазилат.

Ўзбек халқи азалдан меҳроқибатли, болажон, каттага ҳурматда, кичикка иззатда. Бу жамиятнинг бирлигида, унинг аъзолари ўртасида дўстликни мустаҳкамлашда муҳим омил бўлиб хизмат қилади. Биргина яқин тарихимизда яшаб ўтган тошкентлик Шомамудовлар оиласининг болажонлигини эслаб ўтишимизнинг ўзи кифоя.

Мамлакатимиздаги меҳрибонлик уйларида ота-она меҳридан мосуво фарзандларнинг тарбияланаётганлигини яширолмаймиз. Уларни ижтимоий ҳимоялаш борасида қатор ишлар амалга оширилмоқда. Жамиятда улар ҳам ўз ўринларини топишлари керак. Уларга кўрсатилган арзимас моддий ёхуд маънавий рағбат ҳам бу ерга турли сабаблар туфайли келиб қолган ёшларнинг кўнглини қай даражада кўтаришини тасаввур ҳам қила олмайсиз. Хатто бир оғиз ширин сўз билан уларда келажакка умид ва ишонч пайдо бўлишини кўриб, уларга янада меҳрини ортади, албатта.

Марғилон шаҳрида жойлашган бу ҳашаматли, оқ бионинг кўркию салобатидан беихтиёр руҳимда енгиллик сезгандек бўлдим. Негадир мазкур даргоҳга қадам қўйишдан олдин юрагимда алланечук маҳзунлик бор эди. Ҳовлига кириб борарканман, менга пешвоз чиққан навбатчи аёлнинг илиқ муомаласиданоқ бу жойнинг ўзига хос муҳитини ҳис қилдим. Таассуротларим эса меҳрибонлик уйи раҳбари Манзура опа Ҳошимова билан бўлган суҳбат асосида янада бойиди. 200 нафардан зиёд болалар тарбияланаётган ушбу даргоҳга Манзура опанинг онаси томонидан бундан 30 йиллар муқаддам асос солинган. Опа бу жойга қарийб 7 йилдан буён раҳбарлик қилади. Унинг нури боқишларида ҳақиқий ўзбек аёлининг суварти мужассам.

— Турфа хил муҳит, турлича шароитда туғилган болалар билан ишлаш осон бўлмас керак? — дея саволга тутдим опани.

— Болага биринчи навбатда нима керак? Меҳр, — дейди Манзура опа. — Меҳр ва ишонч бор жойда бола қалбига йўл топиш мумкин. Бола эътиборини қозонмоқ учун аввало унинг туйғуларига озор етказмаган ҳолда юрагига кулоқ тутиш лозим. Ана шунда у сизни ўзига яқин олади, қизиқишлари, истаклари, дарду армони, орзу-ўйларига ошно қилади.

Меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари билан суҳбатлашаркансиз, уларнинг ҳар бири ўз орзу-умидлари, келажакки хусусида тўлқинланиб сўзлайдилар.

Дилноза Ҳакимова — меҳрибонлик уйига 1997 йилда келган. Аини пайтда 9-синфда ўқийди:

— Менинг эртага қандай инсон бўлишим, ҳаётда муносиб ўрнини топишим, биринчи навбатда ўзимга боғлиқ эканлигини англайман. Комил инсон бўлиш эса осон эмас. Мана бу йил 9-синфни яқунлаш арафа-

сидаман. Мақсадим, Тошкент Давлат юридик институти қошидаги академик лицейга ўқишга кириб, шу институтнинг талабаси бўлиш. Бугунги ёшларнинг турли жиноий йўللарга кириб қолишининг олдини олиш, уларни эзгу мақсадлар йўлида бирлаштириш мақсадимдир.

Умида Бадалова — меҳрибонлик уйига 1994 йилда келган. Аини пайтда 9-синфда таҳсил олади:

— Тўққиз йилдан буён шу маскандаман. Бу даргоҳда бизни жуда кўп тарбиячилар вояга етказишди. Уларнинг ҳар биридан катта билим ва маҳорат, бебаҳо ўғитлар олдик. Меҳрибон-

— Мана шу даргоҳда мен ҳам таълим-тарбия олганман. Ҳозирда академик лицей битирувчиси-ман. Ниятим лицейда ўқишни яқунлаш, Андижон шаҳрида жойлашган тиббиёт институтига ўқишга кириб шифокор бўлмоқчиман. Ҳали орзуларим улкан. Институтда таълим олиб, илмий даражалар олишни ҳам кўзлаб кўйганман.

Болалар уйидаги шароит билан қизиқиб, хоналарни бирмабир кўздан кечирамиз. Яқинда таъмирдан чиқарилган уч қаватли кўркем бионинг атрофи озода, саранжом-сарашта. Болалар дарс тайёрлайдиган хоналардаги китоб жавонларида барча фанларга оид дарсликлар, шунингдек, турли мазмундаги бадий асарлар тартиб билан терилган. Алоҳида кутубхона эса адабиётлар билан тўла. Маънавият ва маърифат хонасига кириб, турли стендлар, тарбияланувчиларнинг ўз қўллари билан

ди. Ўз фарзандлари каби бўлиб қолган 200 нафардан зиёд ўғил-қизнинг ҳаётига нур бўлиб кириш, улар қалбига эзгулик уруғини сочиш уларнинг умр мазмунига айланган.

Қисқа танишувдан сўнг, меҳрибонлик уйи фаолияти, Манзура опанинг бугунги муаммо ва ташвишлари хусусида суҳбатимизни давом эттирдик ва у киши куйидаги фикрларни билдирди:

— Ўзбек халқи, аввало болажонлиги, саховатпешалиги, меҳмоннавозлиги, ҳар қандай шароитда ҳам ўзи емай боласига илиниши билан эъзоз топади. Мен бунга бутун умрим давомида гувоҳман. Ўзбек хонадонидида устун ҳисобланган қадриятлар, урф-одатлар мени шу юрт фарзанди эканлигимдан фахрланиш ҳиссини жўш урдиради.

— Меҳрибонлик уйига саховатпеша инсонлар томонидан кўрсатилаётган турли

УМРБЎҚИЙ ЎЗБЕКОНА АНЪАНА

уни бугунги юртдошларимиз давом
эттиришмоқда

хайрия ёрдамлари хусусида ҳам қисқача гапириб берсангиз.

— Болаларга хайрия қилишни ўз инсоний бурчи деб биладиган корхона, ташкилот ва муассасалар жуда кўп. Кейинги йилда шаҳримиздаги бир қанча кичик корхоналар, “Фарғонадон-

маҳсулот” ишлаб-чиқариш акциядорлик жамияти, Фарғона вилоят ички ишлар бошқармаси, прокуратураси ва бошқа ташкилотлар, шунингдек, алоҳида шахслар томонидан ҳам беминнат ёрдамлар кўрсатилди.

“Хайрия сендан — барака мендан” дейишади. Болалар уйига хайр-эхсон улашиш мақсадида келган кишилар жуда кўп. Эҳсон унинг катта ёки кичик бўлиши билан белгиланмайди. У баҳоли қудрат, қўлдан келганча қилинади.

— Тошкент Давлат шарқшунослик институти раҳбарияти, — дея сўзини давом эттирди Манзура опа, — ҳар йили болажонларга катта меҳр-мурувват ёрдамини кўрсатади. Жорий йилда шахсан институт ректорининг ўзи меҳрибонлик уйимизга ташриф буюриб, кўпгина дарсликлар, ўқув қўлланмалари билан биргаликда, иссиқ кийим-бош, озиқ-овқат маҳсулотлари ҳада қилди. Бизнинг тарбияланувчиларимиз мазкур институт талабаси ёхуд академик лицейи ўқувчилари бўлишмоқда. Ана шундай савобли ишни шу каби масканлардаги бошқа олий ўқув юртлари ҳам амалга оширишса, чакки бўлмасди. Чунки, етим-есирнинг бошини силаган кам бўлмаслиги аниқ.

тайёрланган плакатлар, ижодий иш, иншолар, суратларини кўриб, болажонларнинг Ватанга алоҳида меҳр руҳида тарбияланаётганига янада амин бўлдик.

Бинонинг иккинчи қаватида кўркем, дид билан безатилган зал бўлиб, бу ерда болажонлар учун турли байрам кечалари уюштириб борилади. Шунингдек, ушбу залда ҳар ойда турли мавзуларда анжуманлар ҳам уюштирилган экан. Яқинда ана шундай тадбирлардан бири ўтказилиб, у “Ота-онанинг фарзанд олдидаги ҳақи, фарзанднинг ота-она олдидаги бурчлари” мавзусига бағишланди.

Меҳрибонлик уйи спорт зали турли анжуманлар билан таъминланган. Бу жойда тарбияланувчилар дарсдан бўш вақтларида қизиқарли спорт ўйинларини ўйнашади.

Ўз номига монанд меҳрибонлик уйида бўлиб, унинг бир кунлик фаолияти билан танишарканман, ҳаётда инсон шайни, кадр-қимматидан улуг нарсаси бўлмаслигига иймон келтирдим. Бу масканда меҳнат қилаётган ўнлаб тарбиячи-мураббийлар буни яхши билишадди. Улар бу ерда тарбияланаётган болажонларга ҳар бирининг ўзигагина хос бўлган томонларини илган ҳолда муносабатда бўлиша-

Валижон Кодиров, — меҳрибонлик уйига 1999 йилда келган ва жорий йилда шахардаги Ёрмозор академик лицейида ўқишни тамомламоқда:

Беғараз ёрдамдан ҳосил бўладиган савобнинг эса ўлحو-ви йўқ. Бу ишга яқинда вилоятдаги Давлат университети ҳамда политика институти ҳам шерик бўлганлиги бизни қувонтирди.

Тошкент архитектура ва қурилиш институти пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманида жойлашган 98-мактаб-интернатни уч йилдан бери оталиққа олганлигини ҳақида кўпчилик эшитмаган бўлса керак. Мактаб-интернатда ногирон болалар эмас, балки кам таъминланган оила фарзандлари, шунингдек етим ва ярим етим болалар таълим-тарбия олишади.

— Мактаб-интернатимизда пойтахтимизнинг 11 та туманидан 400 нафардан зиёд турли ёшдаги ўқувчи таълим-тарбия олади. Уларга 30 нафар малакали ўқитувчи, ҳамда 28 нафар тарбиячи таълим бермоқда, — дейди у ҳақда интернат директори Н.Каримова. — Болаларимиз анча қобилиятли, билимга чанқоқ. Уларнинг ҳаётдан муносиб ўрин топишлари учун ҳар томонлама шароитлар яратишга ҳаракат қилаёلمиз. Жумладан, Тошкент шаҳридаги Бизнес-мактаб ҳамда тиббиёт коллежлари билан тузилган шартномаларга асосан жорий йилда 9-синфни тамомлаган 33 нафар ўқувчимизнинг аксарияти ўз ўқишларини давом эттирмоқдалар. Улар бухгалтерия ҳисоби, молия, маркетинг соҳалари бўйича ўз билимларини мустаҳкамлаб, маълум касб малакасига эга бўлаётган бўлса, айрим ёшлар ушбу мактабларда авточилангарлик, муҳандислик, радиотехника ускуналарини сошлаш бўйича хунар эгаллашмоқда.

Институт ректори, Олий мажлис депутати Б.Асқаров бошчилигида ҳар йили рамазон ойида ва бошқа байрамларда институт таъмурияти ўқувчиларни алоҳида йўқлайди. Яқинда бўлиб ўтган ана шундай тадбирда институт раҳбарияти мактабимиз ўқувчилари учун жуда зарур бўлган дарсликларни тақдим этдилар. 9-синф ўқувчилари учун 124 номдаги ўқув қўлланмалари уларни ниҳоятда қувонтириб юборди. Ҳайит оши дамланишига ҳам институт хомийлик кўрсатди. Уларга ҳайитлик совғалари ҳам берилди. Институт бадийи жамоаси байрам томошаларини намоиш қилдилар.

Тошкент архитектура қурилиш институти раҳбарияти олий таълим муассасаси қошидаги академик лицейда таҳсил олиш ниятида юрган интернат ўқувчилари учун эшикларни ланг очиб қўйди. Бундай болаларга алоҳида имтиёзлар борки, бу ҳам хайру саховат белгиси ҳисобланади.

Бундан ташқари, институт раҳбарияти мактаб-интернатни кўплаб зарурий жиҳозлар, ускуналар билан таъминлашда ҳам кўмак кўрсатди. Замонавий IBM компьютерларидан бир нечтаси институт ҳисобидан ажратилган тухфа бўлди.

Хуллас, олий ўқув юртлари билан ўзаро амалга оширилаётган бундай ҳамкорлик алоқалари ўз самарасини эртанги кунда албатта намоён этишига ишончимиз комил.

Мухаммаджон ИСРОИЛОВ, “Ma'rifat”нинг махсус мухбири

Tanlov

Мурасиз кечган баҳсларда туманининг Муқимий номидаги маҳалласида яшовчи Феруза Махпирова “Энг назокатли санам”, Руқия Маҳмудова (Ўрта масжид маҳалласи) “Энг эпчил санам”, Гулноза Рўзматова (3.Шамсуддинова номидаги ма-

УЧРАШУВ

Яқинда Япониянинг Ўзбекистондаги элчиси Кавато жаноблари Тошкент Давлат шарқшунослик институти қошидаги Хорижий тиллар академик лицейига ташриф буюрди. Асосий мақсад, лицейдаги ўқув жараёнлари билан яқиндан танишиш, шунингдек, япон тили дарсларини ўзбек ёшларига ўқитишни қай тарзда такомиллаштиришни ўрганиш эди. Лицей ўқувчилари элчи жаноблари билан яқиндан мулоқотда бўлди.

Шу билан бирга маскан ўқувчилари ҳам Япония ҳақида қанчалар бой тафаккурга эга эканликлари кўрсатиш мақсадида турли бадий чқишлар ҳамда расмлар кўргазмасини намойиш этдилар.

Феруза НАЙИМОВА,
ЎзМУ талабаси

ОИЛА — ВАТАН
КАБИ МУҚАДДАС

ҳамкорлигида “Санамлар” кўрик-танлови бўлиб ўтди. Кўрик-танловда иштирокчи қизларнинг одоби, илмига қараб “Энг назокатли санам”, “Энг эпчил санам”, “Энг зийрак санам”, “Энг билимдон санам” ва “Энг фариштали санам” номинациялари бўйича баҳслар бўлиб ўтди.

— Мазкур танлов, — дейди ҳайъат раиси Раънохон Усмонова, — ўсмир қизларимизни катта ҳаётга тайёрлашда муҳим аҳамиятга эга. Чунки бу орқали ёшларимиз ҳаётда учрайдиган турли тўсиқларни, муаммоларни ўз тафаккурларига суянган ҳолда ўз вақтида ҳал қилишга одатланишади.

ҳалла) “Энг зийрак санам”, Дилрабо Абдусаматова (“Бинокор” маҳалласи) “Энг билимдон санам”, Наргиза Юнусова (Ўрта масжид маҳалласи) “Энг фариштали санам” деб топилдилар.

Танлов якунида голиб санамларга туман ҳокимлиги, халқ таълими бўлими, хотин-қизлар кўмитаси, “Маҳалла” хайрия жамғармаси ҳамда туман “Маънавият ва маърифат” бўлими томонидан қимматбаҳо эсдалик совгалари топширилди.

Маҳбуба РЎЗАЛИЕВА

ИЖТИМОЙ МУҲОФАЗА —
МОДДИЙ, РУҲИЙ,
МАЪНАВИЙ ТАЯНЧ

но-суб турмуш ва фаолият шароитларини вужудга келтиришдан иборатдир.

Давлатимизнинг сиёсатида, энг аввало, ижтимоий вази-фани ҳал этиш, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, оналар ва болалар саломатлигини таъминлаш ҳамда фуқароларимизни миллий қадриятларимизга асосланган инсонпарварлик, ватанпарварлик ғояси орқали давлатчилигимизнинг буюк келажагига ишонч руҳида тарбиялаш ва қомил инсон даражасига етказиш, айниқса, ёшлар тарбиясига оила ва маҳаллада диққат-эътиборни кучайтириб бориш ғояси мавжуддир.

янада оширди.

Хар бир маҳалланинг фахру ифтихори бўлган, ёшларнинг маслаҳатгўйи кексаларни эъзозлаш ва уларга эҳтиром кўрсатиш, уларга белгиланган имтиёзларнинг — нафақа ва моддий ёрдам тўғрисидаги қонунчиликни тўлақонли амалга оширишни таъминлаш, кексаларга савдо, маданий-маиший ва тиббий ёрдамлар кўрсатишда раҳнамолик қилиш, тижорат, саёҳат ва ишлаб чиқаришни амалга ошириш, хайрия ва бошқа оммавий тадбирлар ўтказиш ва бошқалар ўйлашмики, “Обод маҳалла йили”да яна ҳам кучаяди.

Т.МАМАТҚОБИЛОВ,
Тошкент Давлат техника
университети аспиранти

Мазкур факультетга Тошкент молия институти таркибиде “Режа-иқтисод” номи билан 1952 йилда асос солинган эди. Ўтган давр мобайнида “Режа-иқтисод” факультети бир неча номлар билан ўзгартирилди ва унинг мақсад-вазифалари ҳам турлича бўлди. Истиклолдан сўнг мамлакатимизда қарор топаётган бозор ислохотлари жараёнларини кенг қўламда амалга ошириш, янги иқтисодий тизимларни шакллантириш, шу билан бирга турли жабҳаларга билимли ва малакали кадрлар етказиб бериш зарурияти юзага келди. Шу мақсадда 1999 йилдан бошлаб факультет бутунлай янгича йўналишда, яъни “Иқтисодиёт ва статистика” бўйича мутахассислар тайёрлай бошлади.

Айни пайтда факультет таркибиде “Меҳнат иқтисодиёти ва социологияси”, “Макроиқтисодиёт ва ижтимоий соҳани тартибга солиш ҳамда унинг истикболлини белгилаш”, “Ишлаб чиқариш иқтисоди

Факультетимизда 2 нафар академик, 8 нафар профессор, 35 нафар доцент ва 32 нафар катта ўқитувчи ва ассистентлар фаолият кўрсатиб, талабаларга мазмунли маърузалар ўқишмоқда. 70 га яқин фанлар бўйича 50 нусагача намунавий дастур ва маърузалар матни нашр этилган. Айни пайтда 58 фан бўйича ўқув қўлланмаларининг янги авлодини яратиш устида ишлар якунига етказилмоқда.

Профессор-ўқитувчиларимиз Давлат фан-техника марказининг 2 та мавзуси бўйича илмий-тадқиқот ишини амалга оширмоқдалар. Сўнгги 3 йил давомида эса 2 та докторлик ва 9 та номзодлик диссертациялари муваффақиятли ҳимоя қилинди. Илмий-тадқиқот ишларини ўз вақтида ва сифатли амалга ошириш борасидаги факультет ўқитувчиларининг фаолияти ҳам таҳсинга лойиқ. Бугунги кунда бир неча профессор-ўқитувчиларимиз “Ўзбекистон Республикаси

Yubiley

Ҳозирда факультетда таҳсил олаётган талабаларнинг 310 нафари аълочи ва иқтидорли талабалардир. Бу дегани факультетда таҳсил олувчиларнинг қарийб 55 фоизи “аълочи”лар демакдир. Бу деканат, ҳар бир кафедра мудири, тажрибали профессор-ўқитувчиларнинг иқтидорли талабалар билан ишлашга бирламчи эътибор қаратганининг ижобий натижаси деб ҳисоблайман. 2002 йилнинг бошида иш бошлаган “Иқтидорли ёшлар тадқиқот маркази” нинг илмий раҳбари, профессор А.Ортиқов бошчилигидаги бир қанча тажрибали мураббийлар кўпгина қобилиятли ёшлар томонидан турли мавзуларда олиб борилаётган илмий ишларга раҳбарлик қилишмоқда. Ушбу талаба-ёшларнинг илмий-тадқиқот ишларини нашрдан чиқаришга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Жорий йилда 50 нафардан зиёд талабаларнинг илмий мақолалари вақтли матбуот саҳифаларида чоп қилинди. Жаҳоннинг ривожланган мамлакатлари — АҚШ, Буюк Британия, Япония, Италия, Россия Федерациясининг етакли университет ва илмий марказлари билан кенг ҳамкорлик алоқалари ўрнатилган. Ушбу ўқув даргоҳларида фаолият кўрсатувчи профессор-ўқитувчилар билан тажриба ва малака ошириш соҳаларида ўзаро манфаатли “борди-келди” алоқалари олиб боришмоқда.

Факультетда талабаларнинг малакали билим олишлари билан бирга уларнинг жисмонан баркамол ва соғлом ривожланишига ҳам ўзига хос аҳамият берилди. Чунки, талабаларимиз спортнинг турли йўналишлари — эркин ва юнон-рум кураши, баскетбол, волейбол, футбол, самбо кураши, шахмат-шашка бўйича халқаро ва минтақавий мусобақаларда муваффақиятли иштирок этмоқдалар. Талабаларимизнинг 3 нафари халқаро тоифадаги спорт устаси, 10 нафари спорт устаси ҳамда 6 нафари эса биринчи разрядга эга бўлган спортчилар саналади. Руслан Хинчагов, Адҳам Очилов, Жавлон Тиллаев, Қувонч Носиров сингари спортчи-толибларимиз жаҳон ареналарида юртимиз байроғини баланд кўтармоқдалар.

“Иқтисодиёт ва статистика” факультети жамоаси Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан ўтказилаётган аънавий кўрик-танловнинг бу йилги босқичида “Энг намунали факультет” номинацияси бўйича голиб деб топилганлиги ҳам жамоанинг бирдамлиги ва ҳамфикрлигининг ёрқин намоишидир.

Шайзоқ ХОЛМУМИНОВ,
факультет декани,
иқтисод фанлари доктори

МАКТАБДА “ПРЕЗИДЕНТ
ПАРТАСИ”

Янгиер шаҳридаги 4-умумтаълим мактабиде таълим-тарбия ишлари билан биргаликда ўқувчиларни қонунчилик ва касб сирларини ўргатишга ҳам катта эътибор қаратилган.

Таълим муассасасида жорий ўқув йилидан бошлаб шаҳар ҳокимлигининг ташаббуси билан “Президент партаси” ташкил этилди. Партда ўтирувчилар ҳар ойда аниқланиб, улар бир ой давомида шу тартибда соҳиб бўлади. Эндиликда шаҳар ҳокимлиги аълочиларни стипендия билан таъминлаш имкониятларини қидиришмоқда.

— Мактабимизда бундай хайрли ишларнинг амалга оширилаётганлиги ўқитувчилар ва ўқувчиларимизни изланишга даъват этмоқда, — деди мактаб директори Феруза Неъматова “Туркистон-пресс” муҳбирига. — Биз аълочиларимизни янада рағбатлантириш имконларини қидирмоқдамиз.

Мактаб ўқувчилари “Сиз қонунни биласизми?” кўрик-танловида ҳам мунтазам иштирок этиб келишмоқда. Жумладан, Саноат Саидова танловнинг жорий йилда ўтказилган шаҳар ва вилоят босқичида муваффақиятли қатнашди. Мактабда ўқувчиларнинг касб-хунар ўрганишга бўлган қизиқларини ривожлантиришга ҳам катта эътибор берилаяпти. Ўқувчи қизлар гиламдўзлик сирларини ўрганишгапти. Уларнинг устози Саломат Яздонқуловнинг “Миллий либослар дастаси”, “Гиламдўзлик” номли китоблари республика Халқ таълими вазирлиги ҳомийлигида нашрдан чиқарилди.

ЁШЛАР ЭРКИНЛИКНИ
ЁҚЛАЙДИ

Термиз шаҳридаги Теша Сайдалиев номи 2-ўрта мактабда ташкил этилган “Зўравонлиқсиз дунё” мавзуидаги ёш мусаввирлар кўрик-танлови кўпчиликда чуқур таассурот қолдирди.

Кўрик-танловни “Аёл ва маҳалла”, “Ногирон аёллар ва болалар” марказлари уюштирди. Кўргазмада шаҳардаги бир неча мактабларнинг ўқувчилари, шунингдек, Термиз шаҳар санъат мактаби ўқувчилари ҳамда ногирон болалар ўз асарлари билан иштирок этишди.

“Зўравонлиқсиз дунё” кўргазмасидан жой олган асарларда болалар дунёси, табиат манзаралари, гийҳвандликка қарши кураш ўзига хос тарзда акс этганлиги томошабинларда илиқ таассурот қолдирди.

Фарҳод Ҳасанов, Фаррух Ўлжаев, Насиба Авазова каби истеъдодли ёш мўйқалам соҳибларининг асарлари алоҳида эътироф қилинди.

“Туркистон—пресс”

ЯРИМ АСРГА ТЕНГ
НАМУНАЛИ ФАКУЛЬТЕТ

Тошкент давлат иқтисодиёт университетининг
“Иқтисодиёт ва статистика” факультети ташкил
этилганлигига 50 йил тўлди.

ва бизнес”, “Микро ва агроиқтисодиёт”, “Минтақа иқтисодиёти ва экологияси”, “Статистика” ҳамда “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” сингари етти та кафедра билан биргаликда, “Иқтисодий ислохотлар”, “Иқтисодий экология”, “Статистика” ўқув-илмий марказлари фаолият кўрсатмоқда. Ўтган ярим асрлик тарихий давр мобайнида факультет профессор-ўқитувчилари республикамиз иқтисодиётининг устивор тармоқлари учун 20 мингдан зиёд юқори малакали мутахассисларни учирма қилдилар. Ҳозирда билим даргоҳида “Иқтисодиёт” йўналиши бўйича 490 нафар, “Статистика” йўналишида эса 120 нафар, жами 610 нафар талаба таҳсил олмоқда. Ушбу талабаларнинг турли фанларни ўзлаштириш даражаси 98,1 фоизни ташкил этади. Бу нафақат университетимиз бўйича, балки республикамиз олий таълим муассасалари орасида ҳам энг юқори кўрсаткичлардан биридир.

барқарор ривожланишининг ижтимоий йўналишлари”, “Ўзбекистон иқтисодиёти эркинлаштириш шароитида нефть ва газ қазиб олиш самарадорлигини ошириш стратегияси”, “Муниципал иқтисодиёт ва менежмент” сингари муҳим ва долзарб йўналишларда илмий изланишлар олиб бормоқдалар.

Ўтган 2001/2002 ўқув йилида ўтказилган умумиуниверситет ва республика 2-тур олимпиадасида факультетнинг 200 нафардан зиёд талабаси иштирок этди. Улар орасидан Восит Имомов “Иқтисодиётни ташкил этиш ва бошқариш” фани бўйича, Зоҳид Нажмиддинов “Хусусийлаштириш”, Аъзам Ҳайдаров эса “Статистика” фани бўйича фахрли биринчи ўринни эгалладилар. Шунингдек, факультетимиз талабалари жорий йилда Термиз давлат университетиде бўлиб ўтган “География” фани бўйича республика олимпиадасида жамоа бўйича ҳам 1-ўринни қўлга киритдилар.

Иқтисод соҳасида Нобель мукофотида сазовор бўлган таниқли олимлар илмий фаолиятлари ва ҳаёти ҳақидаги ҳикоямизни давом эттирар эканмиз, навбатни келиб чиқиши асли россиялик бўлган, лекин асосий ҳаётини АҚШда яшаб ўтказган иқтисодли олим Василий Леонтьевга берамиз.

Василий Леонтьев ўз фаолиятини 1931 йилда иқтисод ўқитувчиси сифатида Гарвард университетиде бошлади. 1946 йилда у ҳақиқий (тўлиқ) профессор даражасига эришди. Икки йилдан сўнг у Гарвард иқтисодий тадқиқот маркази - "харажат - ишлаб чиқариш" методи бўйича тадқиқотлар марказига асос солди ва ушбу марказ ёпилгунига қадар унга раҳбар Гарвард университетидеги Генри Лис номидаги сиёсий иқтисод кафедрасига мудир кейин эса Нью-Йорк университетининг иқтисодиёт профессори ва Иқтисодий таҳлил институтининг директори этиб тайинланди. Унинг "харажатлар-ишлаб чиқариш" методига бағишланган биринчи мақоласи 1936 йилда чоп этилган. Леонтьевнинг илмий асарлари ўзининг кучли тахлили ва умумий иқтисодий муаммолар-

методи бўйича таҳлил қилиш XIX асрда француз иқтисодчиси Леон Вальрас томонидан асос солинган бўлиб, умумий мувозанат назарияси номи билан машҳур бўлган. У иқтисодиёт бир бутун деб ифода этувчи тенгламалар системаси орқали бериладиган иқтисодий муносабатларнинг ўзаро боғлиқлигига асосий эътиборни қаратди. Леонтьев ўз илмий фаолиятининг бошидаёқ Вальраснинг ўзаро боғлиқлик тизимини тан олди.

Иқтисодчилар узоқ вақт мобайнида агар саноат кўлами ёки ўрганиладиган ўзгаришлар даражаси етарлича юқори бўлса, у ҳолда қисман мувозанат тахлили реаллиқни жиддий равишда бузиб кўрсатишини англаган эдилар.

В.Леонтьев ўз тизимини 1950-60 йиллар мобайнида такомиллаштира борди. Бирмунча мураккаблашган компьютерлар пайдо бўлиши билан у секторлар сонини кўпайтирди ва баъзи бир содалаштирувчи фаразлардан, аниқроғи техник прогресс ўзгаришига қарамай, техник коэффи-

лишида Леонтьевнинг муваффақиятлари унинг халқаро савдо назарияси, монополиялар назарияси, эконометрика каби кўплаб соҳаларга қизиқиши иқтисодчи сифатида буюқ қобилият эгаси эканлигини кўрсатади.

Леонтьевнинг методологияга бўлган муносабати унинг ўн йилликлар давомидеги илмий фаолиятида ўз аксини топган. У Кэмбридж мактабига хос бўлган (Жон Хикс ва Кейнс) иқтисодий назариялаштиришга қарши эди. Леонтьев ўзининг "Иқтисод бўйича очерклар: назариялар ва назариялаштириш" ("Essays in Economics" Theories and Theorizing, 1966) номли асарида шундай деб ёзган эди: "Ҳаммасидан ҳам кўра, асосий моддий асосларнинг ўринилиги, ўз ичидеги бўлган барча реал маълумотлардан самарали фойдаланиш қобилияти, эмпирик излашлар ва келгусидеги назарий тадқиқотларнинг истиқболли йўналишларини аниқлаш муҳим аҳамиятга эгадир".

В.Леонтьев 1973 йилда "харажатлар-маҳсулот чиқариш" методини ривожлантирганлиги ва уни муҳим иқтисодий муоммоларга ечим сифатида қўллаганлиги учун иқтисодиёт бўйича Нобель мукофотида сазовор бўлди. Леонтьев иқтисодий фаоллиқни атроф-муҳитга кўрсатадиган таъсирдан хавотирга тушган иқтисодчилардан бири сифатида, ўзининг тақдирот маросимиде қилган маърузасиде дунё экологиясиде атроф-муҳитни ифлосланиши аниқ мустақил сектор сифатида ифодаланган, "харажатлар-маҳсулот чиқариш" нинг оддий моделини келтирган эди. "Унчалик ривожланмаган давлатларда, - деган эди у, - атроф-муҳитни ифлосланишига қаттиқ стандартларнинг юмшатувчи фаолиятини жорий қилиниши бандлиқни кўпа-йишига олиб келади, аммо истеъмол соҳасиде баъзи-бир қурбонлар қилишни талаб этади".

В.Леонтьевнинг ҳар хил иқтисодий стратегияларни атроф муҳитга ва жохон иқтисодиётини ривожланишига кўрсатадиган таъсири бўйича олиб борган тадқиқотлари кейинчалик ҳам давом этди. Леонтьевнинг бу соҳадеги тадқиқотларининг оралиқ якунлари 1977 йилда "Жохон иқтисодининг келажаги" ("The Future of the World Economy") номли китобида чоп этилди. Унинг жохон иқтисодиёти, айниқса тармоқлараро муносабатлар масалалари устиде олиб борган ишлари ҳозирги кунда БМТ ва Нью-Йорк қошидаги иқтисодий таҳлил институти фаолиятида давом эттирилмоқда. "Харажатлар-маҳсулот чиқариш" методи бўйича таҳлил қилиш иқтисодиётда классик инструмент (дастак) деб тан олинди ва В. Леонтьев Кейнс билан бир қаторда XX асрда иқтисод фанига улкан ҳисса қўшган олим саналади.

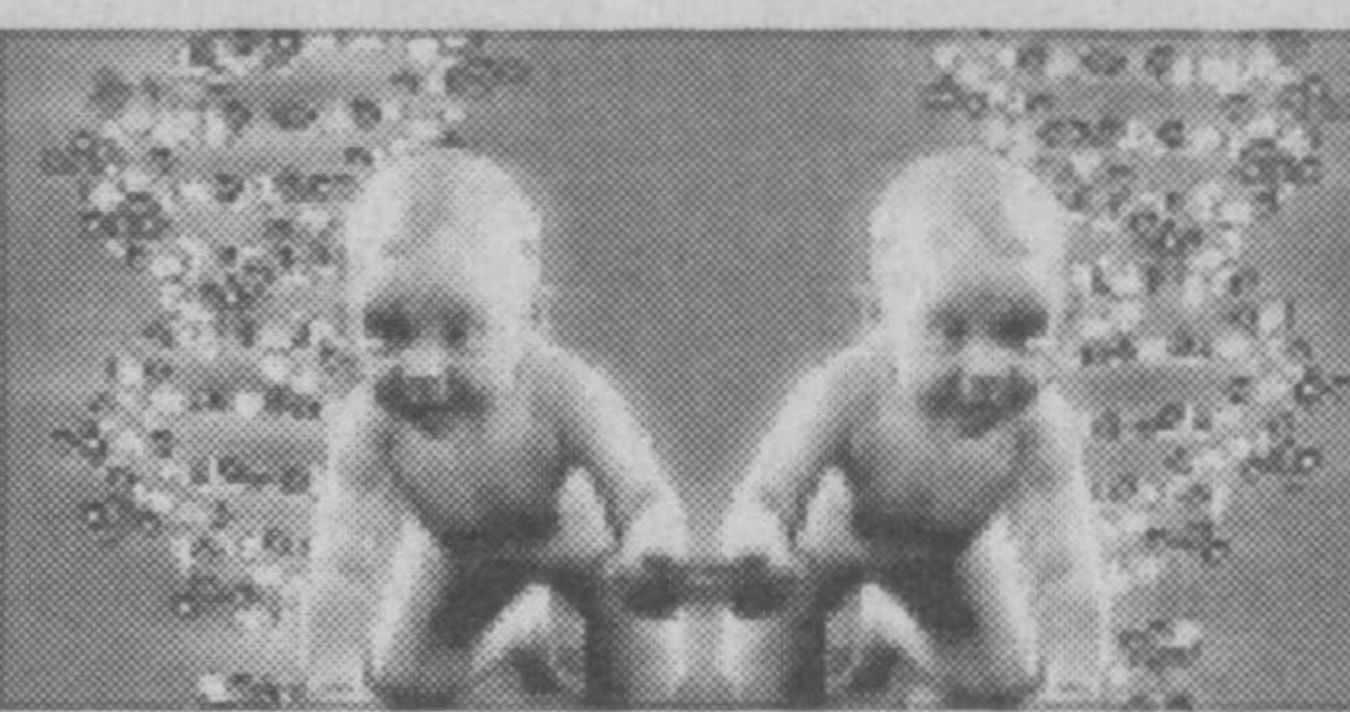
В.Леонтьев Франция фахрий легиони офицери унвони даражасига кўтарилган. У АҚШ миллий фанлар академияси, АҚШ фан ва санъат академияси, Британия академияси ва Лондондаги Статистика жамиятининг аъзоси бўлган. В.Леонтьев 1954 йилда Эконометрика жамияти ва 1970 йилда Америка Иқтисодиёт ассоциацияси Президенти лавозимини эгаллаган. Унга кўплаб мукофотлардан ташқари, Брюссел, Йорк, Лувен, Париж университетларининг фахрий доктори унвони берилган.

Василий Леонтьев 1998 йилнинг 8 феврал куни оламдан ўтди.

Абдумажит ТЎРАЕВ,
физика-математика фанлари номзоди
Ҳосилжон РАҲМОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти қошидаги
Давлат ва жамият қурилиш академияси тингловчиси

Nobel mukofoti sohiblari

ЯКИНДА КЛОНЛАШТИРИЛГАН ГЎДАК ТУФИЛАДИ

Яқин икки ҳафта ичиде Канадада илк клонлаштирилган гўдак дунёга келади. Reuters агентлиги орқали, Квебек вилоятида жойлашган "Raelians" халқаро диний сектаси бу ҳақда хабар қилди.

Биокимёгар Брижжитт Буассельенинг сўзларига

қараганда, 1997 йилдан буён инсонларни клонлаштириш масаласи билан махсус шуғулланаётган "Clonaid" компаниясиде яқин 14 кун ичиде қиз бола гўдак туғилади. У 30 ёшли америкалик онасининг "генетик ўхшаши"дир. Туғилиш жараёни айнан қаерда юз беришини компания ҳозирча сир тутмоқда.

Канада қироллик комиссияси бошлиғи генетик Патришиа Бэйрд эса "Clonaid"нинг инсон эмбриони устидеги бу тажрибалари келажақда касалманд болалар туғилиши билан боғлиқ муаммолар келтириб чиқариши мумкин, дея ҳисобламақда.

СУИҚАСД ИШТИРОКЧИЛАРИ ҚЎЛГА ОЛИНДИ

ИТАР-ТАСС агентлигининг Грузия ички ишлар вазирлигига хабар беришича, Эдуард Шеварнадзега уюштирилган суиқасдда иштирок этган икки киши қўлга олинди. Исм шарифи Вепхвия Дургшвили ва Сосо Тория деб айтилаётган шахслар Чеченистоннинг Гудермес шаҳрида ҳибсга олинган. 1998 йил 9 феврал кунини президент Эдуард Шеварнадзе кетаётган машиналар кортежиге террорчи гуруҳ амалга оширган ҳужум вақтида президент қўриқчиларидан икки нафари ҳамда бир террорчи ҳалок бўлган эди.

Айни вақтда эса жиноятчиларнинг Россиядан Грузияга берилиши бўйича ҳужжатлар тайёрланмоқда.

ТИНЧЛИК ЙЎЛИДАГИ УЧРАШУВ

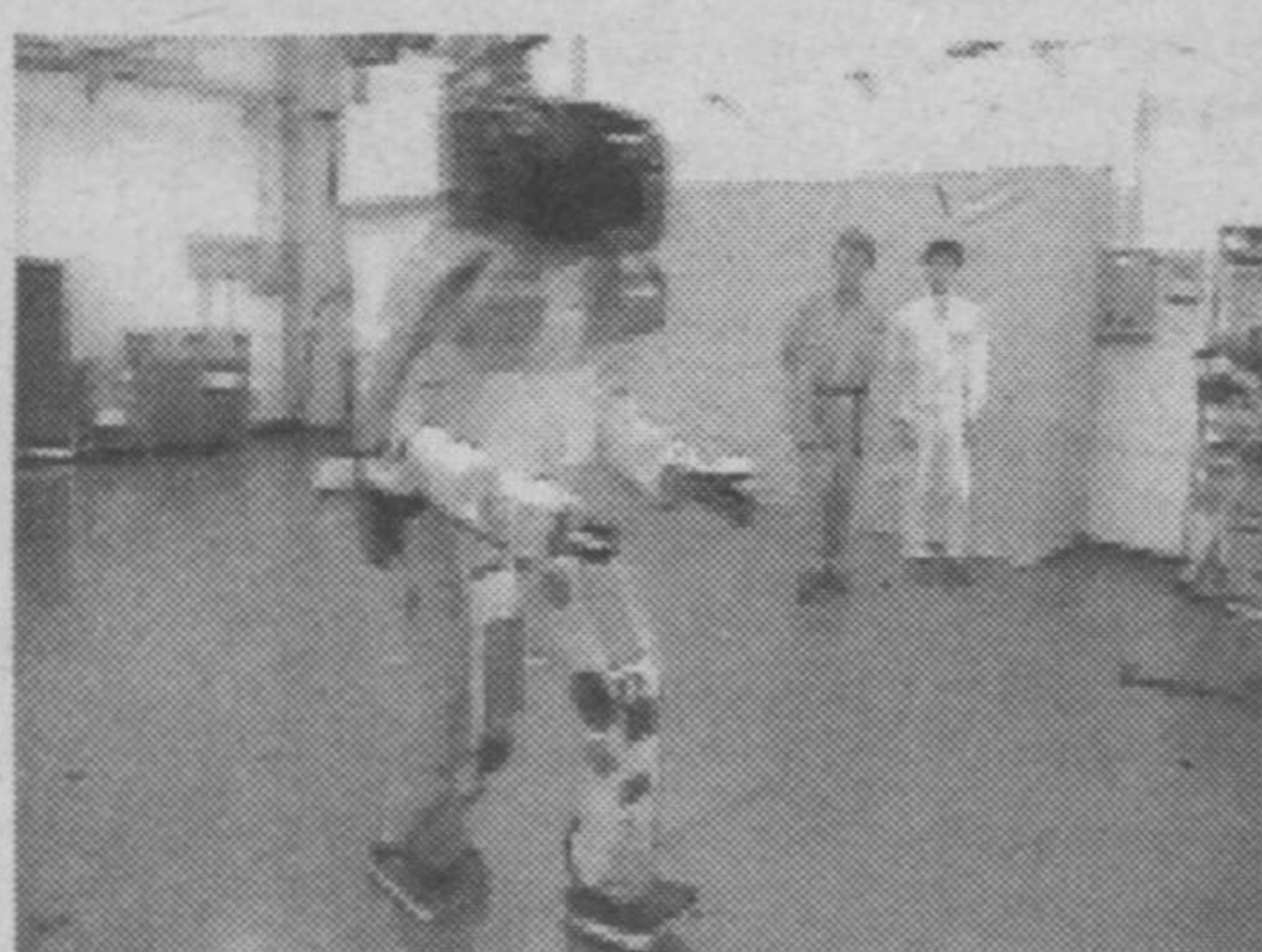
Кеча Вашингтонда Яқин Шарқ тўртлигининг учрашуви бўлиб ўтди. Уни ташкил этувчи АҚШ, БМТ, Европа Иттифоқи ташкилотлари Фаластин-Исроил можаросини бартараф этиш борасиде уч босқичли лойиҳани муҳокама этдилар.

Унга кўра 2005 йилга бориб Фаластин давлати тузилади ва Фаластин-Исроил можаросига барҳам берилади.

Учрашув чоғиде АҚШ давлат котиби Колин Пауэлл ҳамда Россия ташқи ишлар вазири Игорь Ивановлар Ироқ теварагиде кечаётган жараён хусусиде фикр алмашдилар.

РОБОТ — ЭКСКАВАТОР КАШФ ЭТИЛДИ

Япониянинг "Кавасаки" саноат коорпорацияси ва "Токкю" ишлаб чиқариш институти ҳамкорлигиде яратилган робот кучли жала ва радиация шароитиде ҳам бемалол ишлайди. Цукуба шаҳрида бўлиб ўтган тақдирот маросимиде робот-экскаватор — қум қазиб олишни яхши амалга оширди.

БУШ БАҒДОДНИ АЙБЛАМОҚДА

АҚШ президенти Жорж Буш Ироқ томонидан БМТ Хавфсизлик Кенгашига тақдим этилган қурол дастури борасидеги ҳисобот бўйича ўзининг илк шарҳини маълум қилди. Кеча эса Қўшма Штатлар ҳукумати Бағдодни 1441- резолюцияни қўпол равишда бузишда айблади. Давлат котиби Колин Пауэллнинг айтишича, масалани қурол ишлатиш йўли билан ҳал этмаслик борасиде тақдим этилган ҳисоботда айрим нуқсонлар кузатилган. БМТ инспекторлари гуруҳи раҳбари Ханс Бликсинг Бағдод декларацияси бўйича

Хавфсизлик Кенгашида маълум қилган ҳисоботида эса Ироқ масаласиде кўплаб тушунмовчиликлар борлиги билдирилган эди. Бликс ўзининг текширувлар борасидеги навбатдаги ҳисоботини 27 январь кунини маълум қилади.

"ИНТЕРНЕТ" хабарлари асосиде ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультетининг 109-гуруҳ талабалари тайёрлашди.

ИҚТИСОД РИВОЖИ ЭКОЛОГИЯНИ БУЗАДИ(МИ)?

га қизиқишлар кўламининг кенлиги билан ажралиб турар эди. У юқори малакали математик эди.

"Америка иқтисодиёти тузилмаси: мувозанат тахлилининг эмпирик қўлланилиши" (The Structure of the American Analysis, 1941 йил) номли китоби Леонтьевнинг иқтисодиёт соҳасидеги буюқ новаторлик мавқеининг асосини ташкил қилди. Аммо, унинг ишлари буюқ депрессия билан қамраб олинган дунёда дарҳол тан олинмади. Ўша даврларда энг оғир иқтисодий муаммолар мавжуд бўлиб, сурункали ишсизлик капиталистик иқтисодиётнинг беқарорлиғи ҳисобланар эди. Ўша даврларда дунёнинг диққат этибори Кейнснинг "Бандлик, фоиз ва пулнинг умумий назарияси" ("The General Theory of Employment, Interest, and Money") номи билан 1936 йилда чоп этилган машҳур асарига қаратилган эди.

Иккинчи жохон уруши даврида ишсизлик барҳам топгандай бўлди, лекин урушдан кейин кескин кучайди. Ана шундагина, АҚШнинг меҳнат статистикаси бюроси биринчи марта "харажатлар - ишлаб чиқариш" методига мурожаат қилишга мажбур бўлди. Дастлаб 1939 йилда, кейин 1947 йилда Леонтьев модели умумий бандлик ва секторлар бўйича бандлик иқтисодиёт урушдан тинчликка ўтганда ва аксинча бўлганда қандай ўзгаришини олдиндан айтиб бериш учун фойдаланилди. Қуролсизланиш иқтисодиёти В.Леонтьевни бир умр қизиқтириб келган, шунинг учун бу соҳа унинг тадқиқот фаолияти предметига айланди. Леонтьев Меҳнат статистикаси бюросиде ишлаганидан кейин кўпи билан 10 йилдан сўнг унинг методи дунёнинг кўплаб давлатлари, шу жумладан социалистик ва капиталистик давлатлар миллий ҳисоб тизимларининг таркибий қисмига айланди. У ҳозирги вақтда ҳам бутун дунёда ҳукумат ва халқаро ташкилотлар ҳамда тадқиқот институтилари томонидан қўлланилмоқда ва тақомиллаштирилмоқда.

"Харажатлар - ишлаб чиқариш"

ентлар ўзгаришсиз қолиши шартидан қутулди. Леонтьев иқтисодий ўсиш ва ривожланиш муаммоларини тадқиқ қилиш учун илгариги "харажатлар- маҳсулот чиқариш" тахлилининг статистик моделини динамик вариантыни ишлаб чиқди. Унга охири талаб ёки охириги сотиш деб аталувчи рўйхатга капиталга бўлган эҳтиёж кўрсаткичларини киритди. Бунинг сабаби, "харажатлар-маҳсулот чиқариш" методи регионал иқтисоднинг янги соҳасиде тахлилий дастак сифатида ўзининг фойдалилигини исботлади. Шахмат баланслари баъзи бир Америка шахарлари хўжаликлари учун ҳам тузила бошланди. Аста-секин бундай балансларни тузиш стандарт операцияларга айланиб борди. Масалан, АҚШ савдо вазирлигидеги тармоқлараро иқтисод бошқармаси бундай балансларни ҳар беш йилда чоп эта бошлади. БМТ, Жохон банки ва бошқа кўплаб давлатлар, шу жумладан Совет Иттифоқи иқтисодий режалаштириш ва ҳукуматнинг бюджет сиёсатиде муҳим метод сифатида "харажатлар- маҳсулот чиқариш" тахлилини қўллаш бўйича ишлай бошлаб юбордилар.

"Харажатлар-маҳсулот чиқариш" методи бўйича таҳлил Леонтьев давом эттирган йўналишлар соҳасиде, фундаментал иқтисодий тадқиқотларда муҳим дастак бўлиб қолди. Масалан, Леонтьев Вальдас каби ўзгармас техник коэффицентлардан бошлаб, кейинчалик нарх муносабатлари ва техникавий ривожланишга нисбатан ихчам коэффицентларни қўллаш бошлади.

У 50-йилларнинг ўрталарида Америка экспорти импортга нисбатан катта меҳнат харажатларини талаб этишини исботлади ва бу билан халқаро савдо назариясининг асосий доғмасига қарши чиқди. "Леонтьев парадокси" номи билан машҳур бўлган бу фундаментал таъминот давлатлар ўртасидеги муносабатларда савдо тузилмасини чуқур тушуниш учун манба бўлиб қолди. "Харажатлар - маҳсулот чиқариш" иқтисодий таҳлил моделининг қўлани-

Душанба, 23

«Ўзбекистон» телеканали
Телетомошабинлар диққати! «Ўзбекистон» телеканали 23 декабрь куні ўз кўрсатувларини соат 15.00 дан бошлайди.

15.00 «Тахлилнома».
15.45 «Ошин». Телесериал.
16.15 «Тўртинчи ҳокимият».
16.30 «Талабалик йилларим».
«Болалар сайёраси»:
16.50 1. «Бешбармоқ». 2. «Ака-ука Гримм эртаклари».
Мультипликация.
17.55 ТВ маркет.
18.00 ЯНГИЛИКЛАР
18.10 «Қалб гавҳари».
18.30 «Мулк».
18.45 «Бахтли воқеа».
Телелотерея.
19.15 «Бир жуфт қўшиқ».
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 ЭЪЛОНЛАР
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 Биржа ва банк хабарлари.
20.30 «Ахборот».

21.05 «2002 йил - қарияларни қадрлаш йили». «Париси бор уй».

21.25 Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист А. Каримов.
21.50 Кураш бўйича Осиё чемпионати.
22.10 «Тарих кўзгуси». 7-қисм.
22.35 «Ахборот-дайжест».

«Ёшлар» телеканали
9.00 «Давр» Тонги.
10.00 «Янги авлод» студияси: «Катта таъриф».

10.25 «Мультиомоша».
10.40 Ўйна, болажон, ўйна.
10.55 ТВ-анонс.
11.00 «Давр» ҳафта ичида.
11.30 Мусиқий лаҳзалар.
11.40 Оғоҳ.

11.55 Жаҳон жугрофияси.
12.45 «Давр»-news.
13.00 Ҳарбий-ватанпарварлик қўшиқлари.
13.10 «Жюли Леско». Сериал. 6-қисм.

14.00 Кўна оҳанглар.
14.10 «Ғалаба онлари». Бадий фильм. 2-қисм.
15.00 Спорт ҳафтаномаи.
15.15 «Қўшоқ командасининг сув ости саргузаштлари».

Телесериал.
16.05 Истеъдод.
16.15 «Омад қулиб боққанда».
Бадий фильм.
17.25 Кўрсатувлар дастури.
17.30 «Янги авлод» почтаси.
17.55 ТВ-анонс.

18.00 Қўли гул уста.
18.20 Минг бир маслаҳат.
18.40 Оқшом наволари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 Давр.
19.35 ТВ-анонс.

19.40 «Умр дафтари». Рамз Бобоқон. 1-курсатув.
19.55 Мухаббат қўшиқлари.
20.10 Ёшлар овози.
20.30, 21.25, 22.35 ЭЪЛОНЛАР
20.35 «Герберт Уэллс олами».

Кўп қисмли бадий фильм. 1-қисм.
21.30 Кишлоқдаги тенгдошим.
21.50 Олтин мерос.
22.00 Давр.
22.40 ТВ-анонс.

22.45 «Мухаббат қахваси». Телесериал.
23.10 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол. Танаффус пайтида: 23.55 Давр.

«Тошкент» телеканали
17.20 ТТВда сериал: «23,5 даражали бурчак остида». 40-қисм.
17.45, 19.10, 21.45 «Экспресс» телегазетаси.

18.05 «Болажонлар экрани».
18.30, 20.00, 21.10, «Пойтахт». Ахборот дастури.
18.50 «Халқ саломатлиги йўлида».

19.30 «Жозоба».
19.40 «Айю news».
20.30 ТТВда сериал: «Азизим Изабелла».
21.30 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».

22.05 Пойтахт шарҳи.
22.30 Кинонигоҳ, «Лас-Вегасдаги таътил».
00.10-00.15 «Хайрли тун, шахрим!»
«Халқаро» телеканал
Биринчи канал
7.30 - 9.00

ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИЕСИ
17.20-17.50
17.55 «Вести».
18.10 «Евроныйос» янгиликлари.
Биринчи канал
18.25 «Ҳазил кетидан ҳазил».
Ҳажвий кўрсатув.
19.00 «Мени куттилар».
20.00 «Ким миллионер бўлишни истайди?» Телеуйин.
21.00 «Время».
21.35 Бизнес - ревью.
21.40 В. Сюткин ижросидаги концерт дастури.
22.35 «Аншла».
23.20 Топ-музика.
23.30 «Юлдузлар фабрикаси».
00.00 «Ахборот» (рус тилида)
00.35 «Тунингиз осуда бўлсин!»

Сешанба, 24

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот».
8.40 Газеталар шарҳи.
9.00 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
9.40 «Соз сеҳри».

10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Мулк».
10.20 «Кавингтон Кросс».

Телесериал.
11.10 «Рангин дунё».
11.25 Кураш бўйича Осиё чемпионати.
11.45 Мусиқий танаффус.
«Болалар сайёраси»:
12.05 1. «Ён қўшилар - жон қўшилар». Видеофильм. 2-қисм. 2. «Олтин тож».

Телевизион уйин.
13.15 «Париси бор уй».
13.35 «Сиясат оламида».
14.10 «Санаъат бахшида умр».
14.40 «Сихат-саломатлик».

15.00 М. Ашурова. «Сеҳрли таёқча». Абзор хидоятлов номидagi Ўзбек Давлат драма театрининг спектакли.
16.25 «Ака-ука Гримм эртаклари». Мультипликация.
16.55 «Ватанимга хизмат қиламан».

18.10 «Баркамол авлод орзуи».
18.30 «Ўзингни, ўз уйингни ўзинг асра». Бевосита мулоқот.
19.05 Мусиқий танаффус.
19.10 «Истеъмолчи».

19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот».

21.05 Мумтоз наволар.
21.25 «Ўзбекистон» каналида илк маротаба: «Ошин».

Телесериал премьераси.
21.55 «Қўшиғимиз сизга армуғон». С.Қозиева.
22.20 Кураш бўйича Осиё чемпионати.
22.40 «Тарих кўзгуси». 8-қисм.
23.05 «Ахборот - дайжест».

«Ёшлар» телеканали
9.00 Давр.
9.15 «Янги авлод» студияси: «Дунё ва болалар».

9.40 «Давр»-интервью.
9.55 Мусиқий лаҳзалар.
10.10 «Герберт Уэллс олами».
Кўп қисмли бадий фильм. 2-қисм.
11.00 Таянч.

11.20 «Умр дафтари». Рамз Бобоқон. 2-курсатув.
11.40 «2000 йилдан сўнг».

12.00 Ёшлар гиёҳвандликка қарши.
12.15 «Жюли Леско». 8-қисм.
12.55 Ёшлар овози.
13.25 «Ёшлар» телеканалида спорт дастури: 1. Нокаут 2. Теннис.

14.30 Кўна оҳанглар.
14.40 Автопатруль.
15.00 «Насиб». Бадий фильм. 1-қисм.
16.35 «Янги авлод» студияси: «Оқ кабутар». «Хамма нарсани билишни истайман».

17.10 «Мультиомоша».
17.25 Ёшлар овози.
17.45 Сийрат.
18.05 Ийлинг чемпионлари.
18.20 Марди майдон.
18.40 Оқшом наволари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 Давр.

19.40 «Умр дафтари». Рамз Бобоқон. 2-курсатув.
19.55 Ёшлик наволари.
20.15 «Давр»-интервью.
20.35 «Герберт Уэллс олами».

Кўп қисмли бадий фильм. 2-қисм.
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 Давр.
22.45 «Мухаббат қахваси».

23.10 «Ёшлар» телеканалида спорт: Нокаут.
23.35 Давр.
23.50 «Ҳақиқат чегараси».

«Тошкент» телеканали
17.20 «23,5 даражали бурчак остида». 41-қисм.
17.45, 19.00, 21.55 «Экспресс» телегазетаси.
18.05 «Болажонлар экрани».

18.30, 20.00, 21.10, 22.40 «Пойтахт». Ахборот дастури.
18.50 «Мусиқий меҳмонхона».
19.30 «Хамшаҳарлар».
20.30 «Азизим Изабелла».

21.30 «Дорихона эшитад».
Бевосита мулоқот.
23.05 Кинонигоҳ. «Мартанинг ошқлари».

«Халқаро» телеканал
Биринчи канал
7.30-9.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИЕСИ
17.20-17.50
17.55 «Вести».
18.10 «Евроныйос» янгиликлари.
Биринчи канал
18.25 Е. Петросяннинг «Кулгу панорамаси».
19.00 «Оилавий ришталар».
20.00 «Зайф бўғин» телеуйин.
21.00 «Время».
21.40 Бизнес-ревью.
21.45 Кинематограф. «Ой нури агентлиги». Бадий фильм.
22.35 Топ-музика.
22.45 «Дорс - мажор».

23.30 «Юлдузлар фабрикаси».

00.00 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
00.10 «Ахборот» (рус тилида)

Чоршанба, 25

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот».
8.35 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
9.00 «Ўзбектефильм» намойиши: «Танбур».

9.20 «Бахтимизга омон бўлинг».
9.40 «Нафосат гулшани».
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Истеъмолчи».

10.20 «Кавингтон Кросс».

Телесериал.
11.10 «Ўзингни, ўз уйингни ўзинг асра».
11.45 «Бунӣ умр дерлар».

12.05 Кураш бўйича Осиё чемпионати.
12.25 ТВ клип.
12.35 «Остонаси тиллодан».

13.00 «Театр ва мусиқа».
13.25 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Қизлар давраси».

14.45 «Ягона оилада».
16.15 «Ишонч».

«Болалар сайёраси»:
16.35 1. «Кичкинтоймиз-гизинтоймиз». 2. «Туғилган кун». Теленовелла.
17.35 Улоқ-қўпқари бўйича Республика чемпионати.

18.10 «Хунарманд».
18.30 «Умид». Телелотерея.
19.00 Бир жуфт қўшиқ.
19.10 «Мулк».

19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 «Ўзма-юз».

20.30 «Ахборот».

21.05 Н. Ахмедова номидagi Республика ёш хонандлари танлови ғолибларининг концерти.
21.30 «Дунёқараш».

21.45 Ўзбекистон: каналида илк маротаба: «Ошин».

Телесериал премьераси.
22.15 «Тарих кўзгуси». 9-қисм.
22.35 «Ахборот-дайжест».

«Ёшлар» телеканали
9.00 Давр.
9.15 «Янги авлод» студияси: «Дунё ва болалар».

9.40 «Давр»-интервью.
9.55 Мусиқий лаҳзалар.
10.10 «Герберт Уэллс олами».

Кўп қисмли бадий фильм. 2-қисм.
11.00 Таянч.
11.20 «Умр дафтари». Рамз Бобоқон. 2-курсатув.
11.40 «2000 йилдан сўнг».

12.00 Ёшлар гиёҳвандликка қарши.
12.15 «Жюли Леско». 8-қисм.
12.55 Ёшлар овози.
13.25 «Ёшлар» телеканалида спорт дастури: 1. Нокаут 2. Теннис.

14.30 Кўна оҳанглар.
14.40 Автопатруль.
15.00 «Насиб». Бадий фильм. 1-қисм.
16.35 «Янги авлод» студияси: «Оқ кабутар». «Хамма нарсани билишни истайман».

17.10 «Мультиомоша».
17.25 Ёшлар овози.
17.45 Сийрат.
18.05 Ийлинг чемпионлари.
18.20 Марди майдон.
18.40 Оқшом наволари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 Давр.

19.40 «Умр дафтари». Рамз Бобоқон. 3-курсатув.
20.00 Спортлото.
20.10 Очил дастурхон.
20.25 Севги тароналари.
20.50 «Рей Брэдли театри».

21.20 «Бунёдкор» ёшлар телеклуби.
21.45 Олтин мерос.
22.00 Давр.
22.45 «Мухаббат қахваси».

23.10 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол.
23.35 Давр.
23.50 «Ҳақиқат чегараси».

«Тошкент» телеканали
17.20 ТТВда сериал: «23,5 даражали бурчак остида». 43-қисм.
17.45, 19.05, 22.00 «Экспресс» телегазетаси.
18.05 «Болажонлар экрани».

18.30, 20.00, 21.10, 22.40 «Пойтахт». Ахборот дастури.
18.50 «Мусиқий меҳмонхона».

19.30 «Хамшаҳарлар».
20.30 «Азизим Изабелла».

21.30 «Дорихона эшитад».
Бевосита мулоқот.
23.05 Кинонигоҳ. «Сизга ўхшамасмикин».

«Халқаро» телеканал
Биринчи канал
7.30-9.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИЕСИ
17.20-17.50
17.55 «Вести».
18.10 «Евроныйос» янгиликлари.
Биринчи канал
18.25 Е. Петросяннинг «Кулгу панорамаси».
19.00 «Оилавий ришталар».
20.00 «Зайф бўғин» телеуйин.
21.00 «Время».
21.40 Бизнес-ревью.
21.45 Кинематограф. «Ой нури агентлиги». Бадий фильм.
22.35 Топ-музика.
22.45 «Дорс - мажор».

23.30 «Юлдузлар фабрикаси».

00.00 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
00.10 «Ахборот» (рус тилида)

Пайшанба, 26

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.35 «Ахборот».
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
«Болалар сайёраси»:
9.00 «Кичкинтоймиз-гизинтоймиз».

9.25 «Ўзбектефильм» намойиши: «Сўзана ва чинни буюмлар».

9.40 «Хунарманд».

10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 Алифбо сабоқлари.
10.25 «Кавингтон Кросс».

Телесериал.
11.15 «Мулк».

11.35 «Ўзлинг намойиш қил».
Экранда - Тошкент вилояти.
12.05 Мусиқий танаффус.
12.15 «Топилмалар идораси».

Мультипликация.
12.40 «Қайнона». Теленовелла.
13.00 «Лазги» ашула ва ракс ансамблининг концерти.
13.25 «Олам». Телеальманах.
14.10 «Оталар сўзи - ақлнинг кўзи».

15.10 «Моҳият».

15.30 «Живз ва Вустер».

Телесериал.
«Болалар сайёраси»:
16.30 1. «Ўйна, изла, топ!».

Телемусобақа. 2. «Ака-ука Гримм эртаклари».

17.35 «Шахс ва жамият».

18.10 «Қўшиғимиз сизга армуғон».

18.30 «Орт ўғлонлари». Спорт дастури.
18.50 «Тафсилот».

19.05 «Зиё» студияси намойиш этади: «Эътиқод мустаҳкамлиги йўлида».

19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 «Бир жуфт қўшиқ».

20.30 «Ахборот».

21.05 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот».

21.05 «Ўзбекистон» каналида илк маротаба: «Ошин».

Телесериал премьераси.
22.15 «Тарих кўзгуси». 10-қисм.
22.35 «Ахборот-дайжест».

«Ёшлар» телеканали
9.00 Давр.
9.15 «Янги авлод» студияси: «Оқ кабутар».

9.40 «Давр»-интервью.
9.55 Мусиқий лаҳзалар.
10.10 «Герберт Уэллс олами».

Кўп қисмли бадий фильм. 3-қисм.
11.10 «Умр дафтари». Рамз Бобоқон. 3-курсатув.
11.30 Спорт-қўшғи.
12.00 Чемпион сирлари.
12.20 Ёшлар овози.
12.40 «Жюли Леско». 9-қисм.
13.30 Кўна оҳанглар.
13.40 Интерфутбол.
15.40 «Насиб». Бадий фильм. 2-қисм.
17.15 «Янги авлод» студияси: «Кичкинтоймиз».

17.40 Мутолаа.
18.00 Ёшлар овози.
18.20 Табобат оламида.
18.40 Оқшом наволари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 Давр.

19.40 Ёшлик қўшиқлари.
20.00 «Давр»-интервью.
20.15 Кутқарув «050».

20.35 «Герберт Уэллс олами».

Бадий фильм. 3-қисм.
21.30 Бегойим.
21.50 Олтин мерос.
22.00 Давр.
22.45 «Мухаббат қахваси».

23.10 «Ёшлар» телеканалида спорт:

«Тошкент» телеканали
17.20 ТТВда сериал: «23,5 даражали бурчак остида». 43-қисм.
17.45, 19.05, 22.00 «Экспресс» телегазетаси.
18.05 «Болажонлар экрани».

18.30, 20.00, 21.10, 22.40 «Пойтахт». Ахборот дастури.
18.50 «Навниҳол».

19.25 «Камолот фасли».

19.45 «Эхтиром ила».

20.30 «Азизим Изабелла».

21.30 «Умр йўлдоши».

22.45 Кинонигоҳ. «Сизга ўхшамасмикин».

«Халқаро» телеканал
Биринчи канал
7.30-9.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИЕСИ
17.20-17.50
17.55 «Вести».
18.10 «Евроныйос» янгиликлари.
Биринчи канал
18.25 «Биз анойи эмасмиз».

19.00 «Оилавий ришталар».

19.55 «Сўнгги қаҳрамон-2».

21.00 «Время».

21.40 Бизнес ревью.

21.55 «Соккер клуби».

22.15 «Хинд оҳанглари».

22.40 Кинематограф. «Ой нури агентлиги». Бадий фильм.

23.30 «Юлдузлар фабрикаси».

00.00 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
00.10 «Ахборот» (рус тилида)

Жума, 27

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот».
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
«Болалар сайёраси»:
9.00 1. «Болаликнинг мовий осмони». 2. «Сеҳрли ҳарфлар ороласи».

10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Кавингтон Кросс».

Кейинги йилларда спортга эътибор ҳам, муносабат ҳам жойларда ижобий томонга кескин ўзгарганлиги ҳеч кимга сир эмас. Негаки, мустақилликка эришгандан сўнг ақлий-интеллектуал кучлар турли соҳаларда қўлга киритаётган ютуқлар, яратилаётган кашфиётлар билан бир қаторда, спортга ҳам мамлакатни дунёга танитувчи омиллардан бири сифатида қаралмоқда. Қолаверса, бу ақида нақадар ҳаётий ва тўғрилигини ҳаётнинг ўзи исботлаб турибди. Истеъдодли спортчи-

эътибор берилмас, кўпинча ўқувчиларни икки томонга ажратиб тўп тептириб ёки волейбол ўйнатишдан иборат эди. Эндиликда биргина бизнинг мактабимизда баскетбол, футбол, қўл тўпи тўғараклари ишлаб турибди. Уларда 200 нафардан ортиқ ўқувчилар муайян йўналишда узлуксиз шуғулланиб, ўз маҳоратларини ошириб боришмоқда. Гимнастика майдончаси, очик ўйингоҳ бор. Улар яхши жиҳозланган. Бу дарс ва тўғарак машғулотларини талаб даражасида олиб бо-

ларда болалар жисмоний тарбия ва спортнинг моддий базасини шакллантириш, аҳоли манзилгоҳларида замонавий болалар спорт комплекслари тармоғини барпо этиш, уларни замонавий спорт ускуналари ҳамда анжомлари билан жиҳозлаш, улардан самарали фойдаланишни таъминлашга кўмаклашиш бўйича зарур маънавий ва моддий маблағларни жамлаш" алоҳида таъкидланганлигини ўқиб ниҳоятда хурсанд бўлдим. Бу, албатта, спортни нафақат мактабда, балки қиш-

ЭЪТИБОР ЯНАДА ОШМОҚДА

ларимиз қўлга киритаётган муваффақиятлар боис, турли халқаро майдонларда Ўзбекистон байроғи ҳилпираб, мадҳиямиз ижро этилаяпти. Айниқса, ўзбек кураши жаҳонда тобора оммавийлашиб бормоқда.

Мен бу фикрларни жисмоний тарбия фани ўқитувчиси бўлганлигим учун эмас, ёш авлод камолоти, таълим-тарбиясига масъул мутахассис сифатида айтаяпман. Бу ўзгариш ва муносабат бевосита фанга муносабатда ҳам акс этмоқда. Илгарилари жисмоний тарбияга иккинчи даражали фан сифатида қаралар, ўқувчилар қишлоқ хўжалик ишларига жалб қилиниши натижасида қолиб кетган асосий фанлар жисмоний тарбия дарслари ўрнига ўтиларди. Дарс мазмуни, сифати ҳам

ришимизга бирмунча қулай имконият яратиб бераётир.

Спорт мусобақаларида иштирокчимиз, эришаётган муваффақиятларимиз ҳам ёмон эмас. Айниқса, қўл тўпи бўйича қизлар ва ўғил болалар жамоаларимиз нафақат туман ва вилоятда, балки мамлакат кўламидаги беллашувларда ҳам совринли ўринларни қўлга киритиб, спортнинг бу турига қизиқувчилар сони тобора ошишига сабаб бўлаяпти.

Мамлакатимиз Президентининг "Ўзбекистон болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида"ги Фармони бу борада қилинаётган ғамхўрликнинг яна бир ёрқин намунаси бўлди. Унда жамғарманинг асосий вазифаларидан бири сифатида "Биринчи навбатда қишлоқ жой-

лоқларда, кенг аҳоли ўртасида ҳам янада ривожлантириш, оммавийлигини таъминлаш имконини беради. Бундан ташқари, болалар бўш пайтларини беҳуда ўтказмайдилар ва билиб-билмай турли ғайриқонуний йўللарга кириб қолишларининг олди олинади.

Мактабимизда спортга қизиқувчилар шу қадар кўплиги, тўғараклар иши яхши йўлга қўйилганлигига қарамай, очиги, ноқулай об-ҳаво шароитларида бемалол шуғулланишимиз учун зал йўқ эди. Янги тузилган, Юртбошимиз асос солган жамғарма ана шу муаммомизни ҳал қилиб беришига умид қиламиз.

Файбулла АДIZОВ,
Бухоро туманидаги
25-мактаб жисмоний
тарбия ўқитувчиси,
1-даражали "Соғлом
авлод ордени" соҳиби

ҲАРАКАТ — ҲАЁТ МАЗМУНИ

Harakat

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 10 йиллигига бағишлаб "Маърифат" газетаси ходимлари ўртасида стол теннис бўйича турнир бўлиб ўтди. Тахририят касба уюшмаси соврини учун бўлиб ўтган ушбу мусобақада 24 нафар ҳаваскор теннисчилар баҳс олиб бордилар.

Ўзига хос шиддатли курашларда барча ходимлар фаол иштирок этдилар. Ғолибларни бу ўринда номма-ном санаб ўтирмаган ҳолда, айтиш мумкинки, баҳсларда спорт ғалаба қозонди.

Энг яхши иштирокчиларга тахририят касба уюшмаси соврин ва мукофотларидан ташқари, Республика таълим ва фан ходимлари касба уюшмаси марказий кўмитаси, "Ўзбек ипаги" акциядор-

лик компанияси, "Тошкентвилоятсавдо" акциядорлик жамияти, "Маърифат-Мададкор" нашриёти, "Учитель Ўзбекистана" газеталари таъсис этган совринлар ҳам топширилди.

Кўпроқ столда ўтириб, қоғоз-қалам билан, руҳий меҳнат қиладиган ижодкорлар учун спорт билан шуғулланишнинг фойдаси кўплиги ҳақида ғолибларга совринларни топшириш маросимида сўзга чиққанлар бот-бот тўхталдилар. Дарҳақиқат, ҳаёт — ҳаракат билан мазмунли.

Суратларда: ғолибларни мукофотлаш жараёнидан лавҳалар.

Бурҳон РИЗОКУЛОВ
олган суратлар.

**Низомий номидаги
Тошкент Давлат
педагогика
университетининг
барча
факультетларида
сиртқи таълим
шаклининг 1, 2, 3, 4,
5-курсларида
2002-2003 ўқув йили
учун қишки сессияси
2003 йил 2 январдан
12 январгача бўлади.**

РЕКТОРАТ

Хурматли Валентина ШАРИПОВА!

Сизни таваллуд айёмингиз билан чин дилдан самимий қутлаймиз. Сизнинг ёш авлод тарбияси йўлидаги эзгу ишларингизга омадлар тилаймиз.

Фаолиятингиз давомида ҳамиша жамоа орасида хурмат ва эҳтиромга, дўстларингиз қалбида эса катта эътиборга сазоворсиз. Сизга сиҳат-саломатлик, оилангизга тинчлик, тотувлик, қалбингизга эса нурафшонлик истаб қоламиз.

Навоий шаҳар халқ таълими
бўлими жамоаси ва дўстларингиз

Акциядорлар диққатига!

"Ўзкитобсавдо" Давлат акциядорлик компанияси акциядорларининг навбатдан ташқари йиғилишига 2002 йил 29 декабрь куни соат 11.00 да таклиф этади.

Кун тартиби:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 3 август 279-сонли қарори ижросини таъминлаш, устав фондиди ошириш тўғрисида.

Манзил: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси,
30-уй, тел.: 144-06-32.

Хоразм вилояти Ҳокимлиги ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси бошлиғи, техника фанлари доктори, профессор П.И.Каландаровга укаси

Равшан ҚАЛАНДАРОВнинг

бевақт оламдан ўтганлиги муносабати билан таъзия изҳор қиладди.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази Хоразм вилояти ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси бошлиғи Полвон Искандарович Қаландаровга укаси

Равшан ҚАЛАНДАРОВнинг

вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади ва ҳамдардлик билдиради.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази ТошДТУ лицей-интернат олий тоифали ўқитувчиси Одина опа Исомиддиновага турмуш ўртоғи

Мухсин ака АЛИМОВнинг

вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади ва ҳамдардлик билдиради.

Сирдарё вилояти халқ таълими бошқармаси жамоаси Мирзаобод туманидаги 21-мактаб директори, Ўзбекистон халқ ўқитувчиси

Баҳодир РОЗИҚОВнинг

вафоти муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига таъзия изҳор қиладди.

ЯПОНЧА КРОССВОРД

Босишга топшириш вақти—21.00.
Топширилди — 21.00